

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2011

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Maria Beba

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
Ważniejsze wydarzenia i rocznice 2011 roku.....	5
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ	
(Oprac. Andrzej Dudziak).....	9
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Tomasz Mizerkiewicz – Bohater tragiczny w literaturze antycznej, romantycznej i współczesnej	21
Urszula Cimoch – Język ojczysty – mój świat	32
Andrzej Dudziak – Historia energii jądrowej, czyli od wojny do pokoju ..	47
Bibliografie osobowe: Stefan Kisielewski	65
Stanisław Strugarek	69
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Aktywne biblioteki rozwijają się: Justyna Daniel – Akademia Smoka Literiusza	72
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	76
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	86
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	106
V. KRONIKA.....	111

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA I ROCZNICE 2011 ROKU

Rok Czesława Miłosza ogłoszony przez Sejm RP

Europejski Rok Działalności Wolontariackiej
na rzecz aktywnego obywatelstwa ogłoszony przez Radę UE

Światowy Rok Matki Teresy (2010/2011)
ogłoszony 26 sierpnia 2010 roku pod auspicjami UNESCO

Rok św. Maksymiliana Kolbego ogłoszony przez Senat RP

Rok Jana Heweliusza ogłoszony przez Sejm RP

Rok Marii Curie-Skłodowskiej ogłoszony przez Sejm RP

- 450 rocznica urodzin Francisa Bacona – styczeń
- 400 rocznica urodzin Jana Heweliusza – styczeń
- 350 rocznica wydania gazety „Merkuriusz Polski Ordynaryjny” – styczeń
- 300 rocznica śmierci Michaiła Łomonosowa – listopad
- 200 rocznica urodzin Williama Thackeraya – lipiec
- 200 rocznica urodzin Franciszka Liszta – październik
- 150 rocznica śmierci Tarasa Szewczenki – marzec
- 150 rocznica śmierci Tytusa Działyńskiego – kwiecień
- 150 rocznica śmierci Joachima Lelewela – maj
- 150 rocznica śmierci Adama Jerzego Czartoryskiego – lipiec
- 150 rocznica urodzin Fridtjofa Nansena – październik
- 150 rocznica urodzin Włodzimierza Przerwy-Tetmajera – grudzień
- 125 rocznica urodzin Jerzego Szaniawskiego – luty
- 125 rocznica urodzin Tadeusza Kotarbińskiego – marzec

- 125 rocznica śmierci Franciszka Liszta – lipiec
- 125 rocznica śmierci Kazimierza Kantaka – grudzień
- 100 rocznica urodzin Stefana Kisielewskiego – marzec
- 100 rocznica urodzin Stanisława Strugarka – marzec
- 100 rocznica urodzin Tennessee Williamsa – marzec
- 100 rocznica śmierci Gustawa Mahlera – maj
- 100 rocznica urodzin Hanny Malewskiej – czerwiec
- 100 rocznica urodzin Czesława Miłosza – czerwiec
- 100 rocznica śmierci Josepha Pulitzera – październik
- 100 rocznica śmierci Nadżiba Mahfuzy – grudzień
- 90 rocznica urodzin Friedricha Dürrenmatta – styczeń
- 90 rocznica urodzin Mieczysława Alberta M. Krąpca – maj
- 90 rocznica urodzin Stanisława Lema – wrzesień
- 80 rocznica urodzin Jerzego Krzysztonia – marzec
- 80 rocznica urodzin Krzysztofa Komedy – kwiecień
- 80 rocznica śmierci Tomasa Edisona – październik
- 75 rocznica śmierci Gabriela Korbuta – styczeń
- 75 rocznica śmierci Rudyarda Kiplinga – styczeń
- 75 rocznica śmierci Iwana Pawłowa – luty
- 75 rocznica śmierci Gilberta K. Chestertona – czerwiec
- 75 rocznica śmierci Federico Garcii Lorca – sierpień
- 75 rocznica urodzin Agnieszki Osieckiej – październik
- 70 rocznica śmierci Henri Bergsona – styczeń
- 70 rocznica śmierci Roberta Baden Powella – styczeń
- 70 rocznica śmierci Jamesa Joyce'a – styczeń

- 70 rocznica śmierci Emila Zegadłowicza – luty
- 70 rocznica śmierci Izaaka Babla – marzec
- 70 rocznica śmierci Wirginii Woolf – marzec
- 70 rocznica śmierci Franciszka Kleeberga – kwiecień
- 70 rocznica śmierci Mariusza Zaruskiego – kwiecień
- 70 rocznica śmierci Ignacego Paderewskiego – czerwiec
- 70 rocznica śmierci Franciszka Raszei – lipiec
- 70 rocznica śmierci Rajmunda Marii Kolbego – sierpień
- 60 rocznica śmierci Lewisa Sinclaira – styczeń
- 60 rocznica śmierci Andre Gide'a – luty
- 60 rocznica utworzenia Polskiej Akademii Nauk – lipiec
- 60 rocznica śmierci Tadeusza Borowskiego – lipiec
- 50 rocznica pierwszego lotu kosmicznego – Jurija Gagarina – kwiecień
- 50 rocznica śmierci Wojciecha Bąka – maj
- 50 rocznica śmierci Ernesta Hemingwaya – lipiec
- 40 rocznica śmierci Stanisława Vincenza – styczeń
- 40 rocznica śmierci Igora Strawińskiego – kwiecień
- 40 rocznica śmierci Louisa Armstronga – lipiec
- 40 rocznica śmierci Janiny Porazińskiej – listopad
- 30 rocznica śmierci Kazimierza Michałowskiego – styczeń
- 30 rocznica śmierci Archibalda Josepha Cronina – styczeń
- 30 rocznica śmierci Janiny Broniewskiej – luty
- 30 rocznica śmierci kardynała Stefana Wyszyńskiego – maj
- 30 rocznica śmierci Tadeusza Kotarbińskiego – październik
- 30 rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – grudzień

- 30 rocznica pacyfikacji kopalni „Wujek” – grudzień
- 25 rocznica śmierci Jaroslava Seiferta – styczeń
- 25 rocznica awarii elektrowni w Czarnobylu – kwiecień
- 25 rocznica śmierci Ewy Szelburg-Zarembiny – wrzesień
- 25 rocznica śmierci Aleksandra Tansmana – październik
- 20 rocznica restytucji Związku Miast Polskich – styczeń
- 20 rocznica śmierci Grahama Greene’a – kwiecień
- 20 rocznica śmierci Stefana Kisielewskiego – październik
- 20 rocznica śmierci Andrzeja Panufnika – październik
- 10 rocznica ataku terrorystycznego na budynki w USA (WTC i Pentagon) – wrzesień
- 5 rocznica śmierci Jana Twardowskiego – styczeń

Dalsze szczegółowe daty rocznic zawierają kalendaria kwartalne „Poradnika Bibliograficzno-Metodycznego”.

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na I kwartał 2011 roku. Szerszy zestaw dat na I kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

S t y c z e ń

- | | | | |
|-------|-----|------|--|
| | 1 I | | – Dzień Domeny Publicznej – tego dnia wygasają prawa autorskie do twórczości autorów, którzy zmarli 70 lat temu |
| | 1 I | | – Światowy Dzień Pokoju proklamowany przez papieża Pawła VI, obchodzony od 1968 roku przez Kościół katolicki |
| (80) | 1 I | 1931 | – Zm. Hjalmar Fredrik E. Bergman, prozaik i dramaturg szwedzki (ur. 19 XI 1883) |
| (30) | 1 I | 1981 | – Zm. Kazimierz Michałowski, archeolog, egiptolog, historyk sztuki, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik polskiej ekspedycji archeologicznej w Azji i Afryce (ur. 14 XII 1901) |
| | 3 I | | – Dzień Pamięci Ofiar Reżimu Hitlerowskiego proklamowany przez prezydenta RFN Romana Herzoga 3 stycznia 1996 r. |
| (350) | 3 I | 1661 | – Ukazała się najstarsza gazeta polska „Merkuriusz Polski Ordynaryjny” |
| (105) | 3 I | 1906 | – Ur. Roman Brandstaetter, poeta, prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych, tłumacz (zm. 28 IX 1987) |
| (70) | 4 I | 1941 | – Zm. Henri Bergson, filozof francuski, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1927 r. (ur. 18 X 1859) |
| (90) | 5 I | 1921 | – Ur. Friedrich Dürrenmatt, dramaturg szwajcarski (zm. 14 XII 1990) |

- (30) 6 I 1981 – Zm. Archibald Joseph Cronin, szkocki pisarz i lekarz (ur. 19 VII 1896)
- (115) 8 I 1896 – Zm. Paul Maria Verlaine, poeta francuski (ur. 30 III 1844)
- (70) 8 I 1941 – Zm. Robert Baden-Powell, generał angielski, twórca skautingu, pisarz, pedagog (ur. 22 II 1857)
- (75) 9 I 1936 – Zm. Gabriel Korbut, historyk literatury, bibliograf (ur. 25 III 1862)
- (30) 9 I 1981 – Zm. Kazimierz Serocki, polski kompozytor i pianista (ur. 9 III 1922)
- (60) 10 I 1951 – Zm. Sinclair Lewis, pisarz amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1930 r. (ur. 7 II 1885)
- (50) 10 I 1961 – Zm. Samuel Dashiell Hammett, pisarz amerykański, twórca tzw. czarnego kryminału (ur. 27 V 1894)
- (25) 10 I 1986 – Zm. Jaroslav Seifert, poeta czeski, laureat Nagrody Nobla w 1984 r. (ur. 23 IX 1901)
- (265) 12 I 1746 – Ur. Johann Heinrich Pestalozzi, szwajcarski pedagog i pisarz zwany ojcem szkoły ludowej, twórca nowożytnego systemu nauczania początkowego (zm. 17 II 1827)
- (135) 12 I 1876 – Ur. Jack London (właśc. nazw. John Griffith Chaney), pisarz amerykański (zm. 22 XI 1916)
- (35) 12 I 1976 – Zm. Agata Christie, pisarka angielska, autorka powieści kryminalnych (ur. 15 IX 1891)
- (10) 12 I 2001 – Zm. Aleksander Bocheński, polski eseista, publicysta i tłumacz (ur. 6 VIII 1904)
- (70) 13 I 1941 – Zm. James Joyce, pisarz angielski pochodzenia irlandzkiego (ur. 2 II 1882)
- (115) 14 I 1896 – Ur. John Dos Passos, pisarz amerykański (zm. 28 IX 1970)

- (120) 15 I 1891 – Ur. Osip Mandelsztam, rosyjski poeta i prozaik pochodzenia żydowskiego (zm. 27 XII 1938)
- (80) 15 I 1931 – Ur. Jan Błoński, polski historyk literatury, krytyk literacki, eseista, tłumacz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego (zm. 10 II 2009)
- (185) 16 I 1826 – Ur. Romuald Traugutt, generał, dyktator powstania styczniowego (zm. 5 VIII 1864)
- (120) 16 I 1891 – Zm. Leo Delibes (właśc. nazw. Leo Clement Philibert), francuski kompozytor oper, operetek i baletów (ur. 21 II 1836)
- (305) 17 I 1706 – Ur. Benjamin Franklin, amerykański polityk, uczyony i filozof (zm. 17 IV 1790)
- (125) 18 I 1886 – Zm. Pasza Sadyk (właśc. nazw. Michał Czajkowski), powieściopisarz i emigracyjny działacz polityczny (ur. 29 IX 1804)
- (75) 18 I 1936 – Zm. Rudyard Kipling, pisarz angielski, laureat Nagrody Nobla w 1907 r. (ur. 30 XII 1865)
- (65) 18 I 1946 – Zm. Feliks Nowowiejski, kompozytor, dyrygent i pedagog (ur. 7 II 1877)
- (5) 18 I 2006 – Zm. Jan Twardowski, poeta, duchowny katolicki (ur. 1 VI 1915)
- (275) 19 I 1736 – Ur. James Watt, szkocki inżynier, konstruktor maszyn parowych (zm. 19 VIII 1819)
- (185) 20 I 1826 – Zm. Stanisław Staszic, pisarz polityczny, geolog, filozof, tłumacz książek (ur. 6 XI 1755)
- (20) 20 I 1991 – W Poznaniu restytuowano Związek Miast Polskich
21 I – Dzień Babci
- (110) 21 I 1901 – Ur. Janusz Meissner, prozaik, lotnik (zm. 28 II 1978)
- (50) 21 I 1961 – Zm. Blaise Cendrars (właśc. nazw. Frederic Louis Sauser-Hall), poeta i powieściopisarz francuskojęzyczny (ur. 1 IX 1887)

- (15) 21 I 1996 – Zm. Roman Cieślewicz, artysta grafik, czołowy przedstawiciel polskiej szkoły plakatu (ur. 13 I 1930)
- 22 I – Dzień Dziadka
- (450) 22 I 1561 – Ur. Francis Bacon, angielski filozof, pisarz i mąż stanu (zm. 9 IV 1626)
- (90) 22 I 1921 – Ur. Krzysztof Kamil Baczyński, poeta, uczestnik powstania warszawskiego (zm. 4 VIII 1944)
- (90) 23 I 1921 – Zm. Władysław Żeleński, kompozytor, pianista, pedagog i krytyk muzyczny (ur. 6 VII 1837)
- (235) 24 I 1776 – Ur. Ernst Theodor Hoffmann, niemiecki pisarz, kompozytor i malarz (zm. 25 VI 1822)
- (90) 24 I 1921 – Ur. Tadeusz Zawadzki (pseud. Zośka), harcmistrz, podporucznik AK, bohater książki Aleksandra Kamińskiego „Kamienie na szaniec” (zm. 20 VIII 1943)
- 25 I – Ogólnopolski Dzień Sekretarki i Asystentki ogłoszony w 1997 r. przez miesięcznik „Sekretariat” oraz Europejskie Stowarzyszenie Profesjonalnych Sekretarek – Polska
- (75) 26 I 1936 – Ur. Jan Tadeusz Stanisławski, satyryk, aktor, autor tekstów, radiowiec (zm. 21 IV 2007)
- 27 I – Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holocaustu ustanowiony przez ONZ
- (255) 27 I 1756 – Ur. Wolfgang Amadeusz Mozart, kompozytor austriacki (zm. 5 XII 1791)
- (110) 27 I 1901 – Zm. Giuseppe Verdi, włoski kompozytor operowy (ur. 10 X 1813)
- 28 I – Międzynarodowy Dzień Mobilizacji przeciwko wojnie nuklearnej obchodzony od 1966 r. z inicjatywy Światowej Rady Pokoju

- (400) 28 I 1611 – Ur. Jan Heweliusz, astronom i wynalazca, autor atlasów nieba i katalogu gwiazd, twórca selenografii, wynalazca śruby mikrometrycznej (zm. 28 I 1687)
- (40) 28 I 1971 – Zm. Stanisław Vincenz, polski pisarz i filozof, znawca Huculszczyzny, myśli i sztuki starożytnej Grecji (ur. 30 XI 1888)
- (15) 28 I 1996 – Zm. Josif Brodski, rosyjski poeta i eseista, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1987 r. (ur. 24 V 1940)
- (155) 29 I 1856 – Ur. Aleksander Brückner, historyk literatury, filolog, sławista (zm. 24 V 1939)
- (145) 29 I 1866 – Ur. Romain Rolland, francuski pisarz i działacz polityczny, laureat Nagrody Nobla w 1915 r. (zm. 30 XII 1944)
- (135) 29 I 1876 – Ur. Adam Grzymała-Siedlecki, krytyk literacki, eseista, teatrolog, autor sztuk scenicznych (zm. 29 I 1967)
- (100) 29 I 1911 – Zm. Wacław Nałkowski, geograf, publicysta, krytyk (ur. 19 XI 1851)
- 30 I – Światowy Dzień Pomocy Chorym na Trąd obchodzony od 1954 roku w ostatnią niedzielę stycznia
- (55) 31 I 1956 – Zm. Alan Alexander Milne, pisarz angielski, autor książek dla dzieci, dramaturg (ur. 18 I 1882)

L u t y

- (20) 1 II 1991 – Weszła w życie ustawa o utworzeniu Komitetu Badań Naukowych
- 2 II – Dzień Handlowca
- (475) 2 II 1536 – Ur. Piotr Skarga (właśc. nazw. Piotr Powęski), pisarz, teolog, kaznodzieja (zm. 27 IX 1612)

- (140) 3 II 1871 – Ur. Eugeniusz Romer, geograf, klimatolog, twórca nowoczesnej kartografii polskiej (zm. 28 I 1954)
- (265) 4 II 1746 – Ur. Tadeusz Kościuszko, generał polski, przywódca powstania 1794 r. (zm. 15 X 1817)
- (130) 4 II 1881 – Ur. Fernand Léger, malarz francuski (zm. 17 VIII 1955)
- (80) 5 II 1931 – Ur. Kalina Jędrusik, aktorka teatralna i filmowa (zm. 7 VIII 1991)
- (715) 8 II 1296 – Zm. Przemysław II, król Polski (ur. 14 X 1257)
- (130) 9 II 1881 – Zm. Fiodor Dostojewski, pisarz rosyjski (ur. 11 XI 1821)
- (125) 10 II 1886 – Ur. Jerzy Szaniawski, prozaik, dramaturg, nowelista (zm. 16 III 1970)
- 11 II – Europejski Dzień Numeru 112 ogłoszony przez Unię Europejską
- 11 II – Światowy Dzień Chorego obchodzony w dniu Matki Boskiej z Lourdes (ustanowiony 13 V 1992 roku przez papieża Jana Pawła II)
- (170) 11 II 1841 – Ur. Józef Brandt, malarz polski (zm. 12 VI 1915)
- (25) 11 II 1986 – Zm. Frank Patrick Herbert, pisarz amerykański, autor utworów science-fiction (ur. 8 X 1920)
- (25) 12 II 1986 – Zm. Krzysztof Jan Adamkiewicz, poeta i krytyk literacki związany z poznańskim środowiskiem literackim (ur. 5 IV 1952)
- 14 II – Dzień Patronów Europy, św. Cyryla, mnicha i św. Metodego, biskupa
- (220) 14 II 1791 – Zm. Franciszek Salezy Jezierski, publicysta, powieściopisarz (ur. 1740 – dokładna data nieznana)
- (280) 16 II 1731 – Ur. Marcello Bacciarelli, malarz włoski tworzący w Polsce (zm. 5 I 1818)
- (180) 16 II 1831 – Ur. Nikołaj Leskow, pisarz rosyjski (zm. 5 III 1895)

- (30) 16 II 1981 – Zm. Janina Broniewska, prozaik, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 5 VIII 1904)
- (155) 17 II 1856 – Zm. Heinrich Heine, poeta niemiecki (ur. 13 XII 1797)
- (15) 17 II 1996 – Zm. Herve Bazin, pisarz francuski (ur. 17 IV 1911)
- (110) 18 II 1901 – Ur. Jadwiga Popowska, poetka i dziennikarka poznańska (zm. 18 II 1983)
- (45) 18 II 1966 – Zm. Stanisław Cat Mackiewicz, poeta, publicysta (ur. 18 XII 1896)
- (60) 19 II 1951 – Zm. André Gide, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1947 r. (ur. 22 XI 1869)
- (205) 20 II 1806 – Ur. Maciej Palacz, sołtys z Górczyna (obecnie dzielnica Poznania), działacz polityczny i społeczny, uczestnik powstań (zm. 11 VII 1885)
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Walki z Kolonializmem
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
- (175) 21 II 1836 – Ur. Leo Delibes (właśc. nazw. Leo Clement Philibert), francuski kompozytor oper, operetek i baletów (zm. 16 I 1891)
- (110) 21 II 1901 – Ur. Mira Zimińska-Sygietyńska, aktorka, piosenkarka, reżyser i pedagog, współzałożycielka Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze” (zm. 26 I 1997)
- 22 II – Dzień Myśli Braterskiej obchodzony przez organizacje skautowe całego świata
- (70) 24 II 1941 – Zm. Emil Zegadłowicz, poeta, powieściopisarz, dramaturg okresu międzywojennego (ur. 20 VII 1888)
- (170) 25 II 1841 – Ur. Pierre Auguste Renoir, malarz i grafik francuski (zm. 3 XII 1913)
- (135) 25 II 1876 – Zm. Seweryn Goszczyński, poeta, polityk (ur. 4 XI 1801)
- (110) 25 II 1901 – Zm. Wojciech Gerson, malarz (ur. 1 VII 1831)

- (165) 27 II 1846 – Zm. Edward Dembowski, publicysta, filozof, krytyk (ur. 11 II 1822)
- (125) 27 II 1886 – Ur. Roman Wilkanowicz, poeta, satyryk, dziennikarz, związany z Wielkopolską (zm. 7 XII 1933)
- (75) 27 II 1936 – Zm. Iwan Pawłow, fizjolog rosyjski, laureat Nagrody Nobla w 1904 r. (ur. 14 IX 1849)
- (95) 28 II 1916 – Zm. Henry James, pisarz amerykański (ur. 15 IV 1843)

M a r z e c

- 1 III – Międzynarodowy Dzień Walki przeciwko Zbrojniom Atomowym, obchodzony w rocznicę wybuchu amerykańskiej bomby wodorowej na atolu Bikini w 1954 roku
- 3 III – Międzynarodowy Dzień Pisarzy ustanowiony przez Międzynarodowy PEN-Club w 1984 r.
- (15) 3 III 1996 – Zm. Marguerite Duras, pisarka francuska, autorka scenariuszy i sztuk teatralnych (ur. 4 IV 1914)
- (265) 4 III 1746 – Ur. Kazimierz Pułaski, generał, uczestnik konfederacji barskiej, poległ w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych (zm. 11 X 1779)
- (110) 5 III 1901 – Ur. Julian Przyboś, poeta, eseista (zm. 6 X 1970)
- (90) 5 III 1921 – Ur. Zbigniew Henryk Grzegorski, poznański artysta fotografik, prezes Stowarzyszenia Klub Fotograficzny Pryzmat, redaktor kwartalnika „Foto-Zeszyty” (zm. 3 XI 2006)
- (45) 5 III 1966 – Zm. Anna Achmatowa (właśc. nazw. Anna A. Goriienko), poetka rosyjska (ur. 23 VI 1889)
- (110) 6 III 1901 – Zm. Aleksander Gierymski, malarz (ur. 30 I 1850)
- (100) 7 III 1911 – Ur. Stefan Kisielewski, pisarz, krytyk muzyczny, kompozytor, publicysta (zm. 27 X 1991)

- 8 III – Dzień Kobiet święto ustanowione na II Międzynarodowym Zjeździe Kobiet Socjalistek w Kopenhadze w 1910 r.
- (220) 8 III 1791 – Ur. Kazimierz Brodziński, poeta, historyk literatury (zm. 10 X 1835)
- (150) 10 III 1861 – Zm. Taras Szewczenko, poeta ukraiński, malarz (ur. 9 III 1814)
- 11 III – Światowy Dzień Nerki obchodzony w drugi czwartek marca
- (185) 11 III 1826 – Ur. Francesco Nullo, pułkownik włoski, bojownik o wolność Włoch i Polski, jeden z dowódców w powstaniu styczniowym (zm. 5 V 1863)
- (125) 11 III 1886 – Ur. Edward Rydz-Śmigły, marszałek Polski od 1936 roku, polityk, jeden z organizatorów i przywódców Polskiej Organizacji Wojskowej (zm. 2 XII 1941)
- (15) 11 III 1996 – Zm. Tadeusz Nowakowski, pisarz emigracyjny, dziennikarz (ur. 8 XI 1917)
- (195) 12 III 1816 – Ur. Julia Woykowska, poetka, publicystka, emancypantka wielkopolska (zm. 9 VIII 1851)
- (130) 12 III 1881 – Ur. Mustafa Kemal Atatürk, turecki polityk i wojskowy (zm. 10 XI 1938)
- (80) 12 III 1931 – Ur. Józef Stanisław Tischner, ksiądz katolicki, filozof i pisarz (zm. 28 VI 2000)
- (15) 13 III 1996 – Zm. Krzysztof Kieślowski, reżyser filmowy (ur. 27 VI 1941)
- (330) 14 III 1681 – Ur. Georg Philipp Telemann, kompozytor niemiecki (zm. 25 VI 1767)
- (210) 14 III 1801 – Zm. Ignacy Krasicki, poeta, prozaik (ur. 3 II 1735)
- 15 III – Światowy Tydzień Mózgu
- 15 III – Międzynarodowy Dzień Konsumenta

- 17 III – Światowy Dzień Morza obchodzony na wniosek Międzynarodowej Morskiej Organizacji Doradczej IMCO w rocznicę wejścia w życie konwencji o powołaniu tej organizacji w 1958 r.
- (70) 17 III 1941 – Zm. Izaak Babel, pisarz rosyjski (ur. 13 VII 1894)
- (55) 17 III 1956 – Zm. Iréne Joliot-Curie, francuska laureatka (wraz z mężem) Nagrody Nobla w dziedzinie chemii w 1935 r. (ur. 12 IX 1897)
- 18 III – Europejski Dzień Mózgu obchodzony w Polsce od 1998 roku z inicjatywy Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Krzewienia Wiedzy o Mózgu
- (415) 18 III 1596 – Król Zygmunt III Waza przeniósł stolicę Polski z Krakowa do Warszawy
- (140) 18 III 1871 – Powstała Komuna Paryska, pierwsza w historii władza robotników
- 19 III – Światowy Dzień Inwalidy
- (75) 19 III 1936 – Ur. Piotr Kuncewicz, pisarz, poeta i krytyk literacki, prezes Związku Literatów Polskich (zm. 9 IV 2007)
- 21 III – Światowy Dzień Poezji ustanowiony przez UNESCO na Konferencji Generalnej w listopadzie 1998 roku.
- 21 III – Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową obchodzony od 1967 r. na wniosek ONZ
- 21 III – Dzień Ziemi obchodzony w dniu wiosennego przesilenia, ogłoszony z inicjatywy sekretarza generalnego ONZ w 1971 r.
- (100) 21 III 1911 – Ur. Stanisław Strugarek, pisarz, redaktor i aktor radiowy związany z Poznaniem (zm. 21 XI 1965)
- 22 III – Światowy Dzień Wody obchodzony od 1993 r., ustanowiony podczas Szczytu Ziemi (konferencji ONZ) w Rio de Janeiro w 1992 r.
- 22 III – Dzień Ochrony Bałtyku ustanowiony przez Komisję Helsińską w 1997 r.

- (225) 22 III 1786 – Ur. Joachim Lelewel, historyk, działacz polityczny (zm. 29 V 1861)
- 23 III – Światowy Dzień Meteorologii
- (130) 23 III 1881 – Ur. Roger Martin du Gard, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1937 r. (zm. 22 VIII 1958)
- (80) 23 III 1931 – Ur. Jerzy Krzysztoń, prozaik, dramaturg, reportażysta (zm. 16 V 1982)
- 24 III – Narodowy Dzień Życia ustanowiony uchwałą Sejmu RP 27 sierpnia 2004 roku
- (120) 24 III 1891 – Ur. John Knithel, pisarz szwajcarski (zm. 26 IV 1970)
- 25 III – Dzień Świętości Życia wprowadzony przez Kościół katolicki w Polsce na apel Jana Pawła II
- (130) 25 III 1881 – Ur. Bela Bartok, kompozytor węgierski (zm. 26 IX 1945)
- (100) 26 III 1911 – Ur. Tennessee Williams (właśc. nazw. Thomas Lanier Williams.), dramaturg amerykański (zm. 25 II 1983)
- 27 III – Międzynarodowy Dzień Teatru obchodzony w rocznicę otwarcia sezonu Teatru Narodów w Paryżu w 1957 r.
- (140) 27 III 1871 – Ur. Heinrich Mann, pisarz niemiecki (zm. 12 III 1950)
- (5) 27 III 2006 – Zm. Lesław Marian Bartelski, pisarz, prozaik, eseiści; uczestnik powstania warszawskiego, oficer pułku AK (ur. 8 IX 1920)
- (5) 27 III 2006 – Zm. Stanisław Lem, pisarz, filozof, futurolog, eseiści i satyryk, autor utworów science fiction (ur. 12 IX 1921)
- (130) 28 III 1881 – Zm. Modest Musorgski, kompozytor rosyjski (ur. 21 III 1839)

- (70) 28 III 1941 – Zm. Wirginia Woolf, pisarka angielska (ur. 25 I 1882)
- (265) 30 III 1746 – Ur. Francisco Goya y Lucientes, malarz i grafik hiszpański (zm. 16 IV 1828)
- (415) 31 III 1596 – Ur. Kartezjusz (właśc. nazw. René Descartes), francuski filozof i matematyk (zm. 11 II 1650)
- (125) 31 III 1886 – Ur. Tadeusz Kotarbiński, filozof, logik i etyk (zm. 3 X 1981)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Tomasz Mizerkiewicz

BOHATER TRAGICZNY W LITERATURZE ANTYCZNEJ, ROMANTYCZNEJ I WSPÓŁCZESNEJ

1.

W poniższym omówieniu konstrukcji bohatera tragicznego wybrane zostały trzy przykłady z różnych epok. *Król Edyp* Sofoklesa pozwoli na przedstawienie postaci z dawnego dramatu antycznego, *Konrad Wallenrod* Adama Mickiewicza ukáže postać romantyka, zaś opowiadanie *Prochy. Upadek domu Lorisów* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego pozwoli na zapoznanie się ze współczesnym bohaterem literackim. Oczywiście można ten problem zobrazować przez zupełnie inny zestaw tekstów, w każdym razie wskazane jest, aby omawianie bohatera tragicznego z danej epoki dokonywane było przy odwołaniu do typowego bohatera literatury okresu, a jeśli nadarza się okazja, aby w sposób umotywowany przywołać innych bohaterów literackich z epoki. Poniżej możliwości tego rodzaju będą jedynie sugerowane, należy rozumieć, iż np. w trakcie prezentacji postaci stworzonej przez Herlinga-Grudzińskiego można omówić szerzej bohaterów opowiadania Edgara Alana Poe przywoływanego w polskim utworze.

Przedstawiając postaci tragiczne z poszczególnych epok, należy podkreślać podobieństwa i różnice w kreacji owych postaci. Na przykład warto zauważyć, iż Wallenrod, podobnie jak Edyp, pochodzi z epoki, która dla autora tekstu jest dawna, mityczna lub legendarna. Koniecznie trzeba komentować kreacje omawianych postaci w ich związku z szeroko rozumianym światopoglądem epoki. W przypadku bohaterów antycznych nieusuwalny będzie chociażby ich związek ze światem bogów, jeśli idzie o postaci romantyczne warto mieć na uwadze znaczenie historii dla romantycznego myślenia o jednostce, wreszcie w literaturze współczesnej powtarza się sytuacja, w której człowiek mierzyć się musi ze światem pozbawionym ogólnie przyjętej zasady wyjaśniającej zachodzące w nim zjawiska. Oznacza to, że zmieniające się w kolejnych epokach poglądy na temat człowieka powodują, że literatura w odmienny sposób opisywała tragiczną zmianę sytuacji bohatera ze szczęścia w nieszczęście. Problem bohatera tragicznego należy omawiać chronologicznie, gdyż dopiero po przedsta-

wieniu bohatera antycznego można wyjaśnić pochodzenie poszczególnych motywów w utworach z późniejszych epok np. motyw rozpoznania w powieści poetyckiej Mickiewicza, motyw wyroczni w opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego i in. Dopiero też po przypomnieniu antycznych poglądów na temat bohatera tragicznego jasnym będzie, że nie każdy upadek bohatera w nieszczęście będzie tragiczny, to też pozwoli uzasadnić omówienie takich, a nie innych bohaterów literatury romantycznej i współczesnej.

2.

Najbardziej znane objaśnienia i komentarze do tragedii antycznych napisał grecki filozof Arystoteles w *Poetyce*. Jego zdaniem do najpiękniejszych bohaterów tragicznych należał tytułowy bohater sztuki Sofoklesa *Król Edyp*. Edyp był królem Teb, swoją pozycję władcy miasta uzyskał dzięki rozwiązaniu zagadki Sfinksa, zdobył taką sławę i uznanie, że Tebańczycy oddali mu rękę owdowiałej w niejasnych okolicznościach królowej Jokasty, byłej żony Lajosa. Edyp posiadał zatem pierwszą z wymaganych przez Arystotelesa cech bohatera tragicznego – szlachetność, gdyż uwolnił okolicę od potwora-Sfinksa.

Następną niezbędną cechą było jego bliskie pokrewieństwo z pozostałymi bohaterami tragedii. Zdaniem Arystotelesa, zwykły pojedynek i śmierć z ręki wroga nie jest tragiczna, gdyż zabijana jest osoba obca zabijającemu, dopiero uśmiercenie bliskiej osoby wprowadza w sytuację postaci rys tragiczny. Edyp był bardzo wrażliwy na więzi rodzinne i niezwykle wysoko je cenił. Został wychowany przez Polybosa i Meropę w mieście Koryncie, a kiedy ktoś zaczął wyśmiewać się z niego i nazywać go podrzutkiem, udał się do wyroczni z pytaniem, czy jest to prawda. Zamiast odpowiedzi wyrocznia przekazała mu straszne proroctwo, zgodnie z którym miał zabić ojca i pojąć za żonę swoją matkę. Nie chcąc w żadnym razie dopuścić do podobnych przyszłych zbrodni wobec ukochanych rodziców, udał się natychmiast na tułaczkę. Serdeczne więzi z bliskimi były zatem dla Edypa czymś, co wysoko cenił i co miał w zakończeniu sztuki ostatecznie utracić. To kolejny element tragiczności owego bohatera.

Arystoteles bardzo szczegółowo określa cechy bohatera tragicznego, gdyż od owych cech zależy, jakie uczucia wzbudzi w widzach postać. Nie może to być ktoś niegodziwy, gdyż jego klęska wzbudzać będzie przyjemność. Nie może to być człowiek wyraźnie lepszy od zwykłych ludzi, gdyż jego upadek wywołałby oburzenie. Winien być to ktoś w miarę podobny do oglądających, stąd Edyp nie jest w dramacie Sofoklesa idealizowany, np. potrafi niegrzecznie odnosić się do mędrca Tejrezjasza, którego przepowiednie nazywa „bredniami”. Podobnie zresztą Jokasta lubi sobie kpić z wróżb i wróżbiarzy. Edyp potrafi bardzo opryskliwie odnosić się do osób, które przepytuje, aby dowiedzieć się, kim był zabójca poprzedniego męża Jokasty, czyli Lajosa. Z drugiej strony jest

to postać o wielu cechach pozytywnych, prowadzi śledztwo, gdyż chce dobrze służyć swemu miastu. Dowiedział się na początku sztuki, że zaraza, która gnębi mieszkańców, została spowodowana przez zabójcę byłego króla, który przebywa w Tebach. Połączenie cech negatywnych z pozytywnymi tworzy z Edypa postać bliską odbiorcy.

Tak zbudowana postać tragiczna może wzbudzić w widzach uczucie litości i trwogi i prowadzić do oczyszczenia (katharsis) owych uczuć pod jeszcze jednym warunkiem – o jego upadku zadecydowało „zblądzenie”, tj. pomyłka tragiczna. Edyp nie mógł wiedzieć, iż w rzeczywistości był synem Lajosa i Jokasty, gdyż rodzice po usłyszeniu proroctwa wyroczni (takiego samego, jak to, które poznał potem Edyp) postanowili zgładzić dziecko, porzucić w górach z przebitymi stopami. Sługa wysłany w góry z dzieckiem przekazał je jednak znajomemu pasterzowi, a ten oddał je bezdzielnym Polybosowi i Merei w Koryncie. Po ucieczce z Koryntu Edyp zabił na rozdrożu wędrującego starca, nie wiedząc, że był jego ojcem, Lajosem. Chcąc uciec od prorokowanej strasznej zbrodni, popełnił ową zbrodnię. Pomyłka tragiczna nie była przez niego zawiniona, dlatego jego los musiał wzbudzać tym silniejszą litość i trwogę.

Najmocniejsze poruszenie uczuciowe w widzach wywołuje perypetia, czyli moment zmiany sytuacji bohatera tragicznego. W sztuce Sofoklesa król jest przedstawiany jako kochany przez poddanych i szanowany władca. Świetnie rozumie się z królową Jokastą, która wspomaga go w wykonywaniu obowiązków, służy radą. Edyp utożsamia się z rządzonym miastem, przejmuje się jego losem, to z pewnością ktoś, kto – jak mawiamy potocznie – odnalazł swoje miejsce w życiu. W chwili perypetii sytuacja z pierwszej części sztuki, stan szczęścia bohatera, radykalnie się odwraca. Poznawszy swoje prawdziwe pochodzenie, dowiedziawszy się o samobójstwie Jokasty, wykluwa sobie oczy, oddaje miasto i własne dzieci pod opiekę Kreona. Ogrom cierpienia i skala nieszczęścia decydują o bardzo silnej zmianie w losie bohatera tragicznego, jakim jest Edyp. Teby nagle stają się miejscem jego hańby, zbrodni ojcobójstwa i kazirodztwa. Jako sprawca zarazy i wielu innych nieszczęść, jakie nawiedziły miasto, ten, który najbardziej kochał Teby, dowiedział się, że był sprawcą ich największego nieszczęścia.

Arystoteles zauważył, iż w najlepszych tragediach moment perypetii jest jednocześnie momentem rozpoznania (gr. anagnorisis), co ma miejsce w *Królu Edypie*. O tragiczności bohatera decyduje jego samowiedza, jest to ktoś, kto wie, że stał się jego udziałem los tragiczny, a dowiaduje się o tym w kluczowej dla każdej sztuki scenie rozpoznania swego losu. W przypadku Edypa mamy do czynienia z wyjątkowo przewrotnym rodzajem rozpoznania, gdyż król zyskał sławę dzięki zdolności do rozwiązywania zagadek. Odpowiedział na pytanie Sfinksa, czego nikt wcześniej nie potrafił dokonać. Teraz stanął przed kolejnym

zadaniem intelektualnym – miał wysledzić sprawcę zabójstwa Lajosa. W sztuce podziwiać możemy, jak docieklivy i bystry jest Edyp podczas śledztwa, jak świetnie potrafi naciskać na świadków dawnych zdarzeń, aby wymusić od nich zeznania. Bezbłędnie kojarzy informacje pozyskane od postaćów i wiadomości od Jokasty. Edyp posługuje się logicznym rozumowaniem, aby w sposób praktyczny zaradzić nieszczęściom swego ludu. Arystoteles zauważa, iż dobra tragedia to taka, w której rozpoznanie nie zostaje wprowadzone w cudowny sposób, czyli np. objawione przez bogów, lecz jest wynikiem działań postaci. Tak jest i tym razem, Edyp dzięki umiejętności rozwiązywania trudnych zagadek i dzięki swym zaletom intelektualnym musi rozpoznać potworną prawdę o własnym pochodzeniu. Rozpoznanie jest zresztą w sztuce kilkakrotnie obecne jako ważny motyw. Obok Edypa rozwiązującego w przeszłości zagadkę Sfinksa, pojawia się motyw sługi Lajosa, który zamiast porzucić dziecko oddał je pasterzowi. Sługa uciekł z dworu, gdy zobaczył przybywającego Edypa, rozpoznał w nim tego, który spełni straszną przepowiednię. Sytuację Edypa rozpoznał również ślepy mędrzec Tejrezjasz, który z litości nie ujawnił mu jej wprost, jedynie poprzez aluzję coś podobnego zasugerował. Przed Edypem prawdę o jego tożsamości rozpoznała Jokasta i świadoma hańby, którą się też okryła, popełniła samobójstwo. Na tym tle dopiero dochodzi do najważniejszego rozpoznania – Edyp dowiaduje się o swym pochodzeniu, a wiedza o swoim tragicznym losie całkowicie go niszczy.

Niektórzy badacze antycznych tragedii wskazali na pewien element sytuacji bohatera tragicznego, którego nie wymienił Arystoteles w *Poetyce*, a którym była ironia tragiczna. W przypadku Edypa polegała ona na tym, że wiele jego zachowań miało znaczenie dosłowne, zrozumiałe dla króla, jak i znaczenie dodatkowe, zakryte przed nim do czasu rozpoznania. Na przykład wszczynając śledztwo, którego celem ma być odkrycie sprawcy zabójstwa Lajosa, powiada: „Przeto ja jakby za własnym rodzicem / Wystąpię za nim”, gdzie bezwiednie wypowiada prawdę o własnej więzi rodzinnej z zabitym. We wstępnej części dramatu Edyp w dłuższym monologu potępia tych, którzy ukrywają prawdę o sprawcy zabójstwa Lajosa oraz rzuca klątwę na zabójcę – nie wiedząc, rzecz jasna, iż cały czas nieświadomie grozi samemu sobie. Oczywiście przejawem ironii tragicznej jest fakt, iż poświęcając najlepsze swe siły i zdolności dla uchronienia swojego szczęścia w Tebach, przybliżał nieuchronnie nieodwołalny koniec owego szczęścia.

Bohater tragiczny w sztukach antycznych był człowiekiem religijnym i jego tragiczność wynikała z bliskich związków ze światem bogów. O ścisłym związku bohaterów *Króla Edypa* ze światem religijnym świadczy sytuacja Teb, które zostały ukarane zarazą i innymi plagami, gdyż bogowie mścili się za występki moralny, jakiego dopuścili się nieświadomie mieszkańcy – oddali władzę ojco-

bójcy i kazirodcy. Świat antyczny był bowiem kosmosem rządzonym według zasad mitologicznych, tj. jeśli został naruszony ład w jednej ze sfer (moralnej), powodowało to zaburzenie w innych sferach życia (choroby, nieurodzaj i inne zjawiska w sferze biologicznej). Bogowie mszczą się tak długo, aż nie zostanie przywrócony ład. Innym przejawem związku między bohaterem tragedii a światem religii jest rola wróżb. Oświecona przez boga Apolla wyrocznia mogła przekazać bohaterowi wiedzę o jego przyszłym losie, a los ten, zwany fatum, był nieunikniony. Dlatego dla widzów *Króla Edypa* w starożytnej Grecji bohater tragiczny był kimś, kto ze wszystkich sił starał się zapobiec złemu obrotowi spraw, a mimo to musiał ponieść klęskę. Trwogę budziła sytuacja, w której fatum dosięga budzącego sympatię człowieka, który niczemu nie był świadomie winien. Musiał ponieść klęskę, gdyż bez tego zachwiana byłaby równowaga świata, porządek kosmiczny, którego strzegli bogowie. Widzowie wiedzieli, że upadek bohatera był konieczny, stąd obok litości i trwogi pojawiała się oczyszczenie (słynne katharsis), nie była to klęska bezsensowna, na wyższym poziomie znajdowała swe wyjaśnienie.

3.

Wśród licznych bohaterów tragicznych literatury romantycznej do najważniejszych należał Konrad Wallenrod z powieści poetyckiej Adama Mickiewicza. Spora liczba postaci tragicznych w utworach romantycznych (Werter Goethego, bohaterowie Byrona i in.) wynikała z ówczesnego myślenia o kondycji ludzkiej. Filozofia tamtego okresu podkreślała, iż obowiązkiem romantyka było poznanie samego siebie i realizacja własnych pragnień zgodnie z przekonaniem o wewnętrznej wolności każdego człowieka. Dlatego bohater romantyczny bardzo często był skłócony ze światem zewnętrznym i stanowił silną, zindywidualizowaną osobowość.

Przyszły Konrad Wallenrod we wczesnym dzieciństwie został porwany przez Krzyżaków z domu litewskiego. Ów motyw „porwanego za młodu” (określenie zaproponowane przez Stefana Chwina) sygnalizował konflikt między światem zewnętrznym a potrzebami chłopca. Pomimo wychowania na dworze krzyżackim nie zmienił on własnej tożsamości. Dzięki kontaktom z litewskim pieśniarzem, Wajdelotą, a także dzięki widokowi wzgórz ojczystych oraz woni kwiatów zrywanych podczas potajemnych wycieczek na wybrzeże litewskie – potrafił w młodości rozpoznać własną istotę, czyli swoje litewskie pochodzenie. Zatem w przeciwieństwie do Edypa nie jest kimś, kto dowiaduje się o swej tożsamości wyłącznie od innych, zamiast takiego rozpoznania (anagnorisis) mamy inne rozpoznanie, zgodnie z którym głębsza znajomość samego siebie, swego wnętrza, pozwala Walterowi (późniejszemu Wallenrodowi) bezbłędnie rozpoznać, kim jest w swojej istocie. Dlatego podczas pierwszej nadarzącej się

okazji Walter ucieka z Wajdelotą z armii krzyżackiej i przechodzi na stronę wojsk litewskich.

Podobne rozwiązanie tragicznego konfliktu między „ja” bohatera a światem zewnętrznym okazało się możliwe jedynie na pewien czas. Walter zakochuje się w córce wodza litewskiego, Kiejstuta, i zostaje jej mężem. Tymczasem Krzyżacy nieustannie atakują Litwę, stąd obowiązek wobec ojczyzny wymaga całkowitego poświęcenia się i podporządkowania mu wszystkich pozostałych spraw. Walter jako kochanek szybko traci zatem stan sielankowej, szczęśliwej miłości i staje się kochankiem romantycznym, czyli kochającym nieszczęśliwie. Miłość romantyczna posiada zawsze rys tragiczny, tj. niszczy bohaterów. Aldona nie potrafi oddać się zwyktemu życiu po wyjeździe Waltera, czyli znaleźć kolejnego kochanka i męża, dlatego ukradkiem przedostaje się do twierdzy krzyżackiej, gdzie zostaje zamurowana w wieży jako rzekoma mniszka-pustelnica. Chciała być cały czas jak najbliżej ukochanego, mimo iż nie będzie mogła nigdy już spełnić się w miłości. Tym samym Walter i Aldona zostają na zawsze unieszczęśliwieni przez miłość, wprowadza ona tragiczny dysonans między ich skrywanymi pragnieniami a światem zewnętrznym. Nigdy nie będą mogli w swoim codziennym życiu poczuć się „u siebie”, gdyż nieszczęśliwa miłość nieustannie ujawnia, iż są w świecie obcym ich marzeniom, wrogim wszystkiemu, co kochają. Walter i Aldona podczas częstych nocnych rozmów (bohater przychodzi pod wieżę) ponawiają doświadczenie bycia obcymi dla świata. Można zarazem powiedzieć, iż są bohaterami tragicznymi z tego powodu, że zostali melancholikami. Zgodnie z poglądami filozofów romantycznych melancholik ma nadzieję, iż w przyszłości będzie to samo, co było kiedyś (wróci stan sielankowej miłości na Litwie). Jest to niemożliwe do zrealizowania, przeszłość nigdy nie wraca w tej samej postaci, gdyż sami bohaterowie są zmienieni przez wydarzenia i doświadczenia, które były ich udziałem – Walter wcześniej posiwał i czuje się złamany licznymi czynami, których się wstydi, Aldona nie chce pokazywać się dawnemu kochankowi w obecnej, niepowabnej postaci. Ponieważ zgodnie z zasadami melancholii ich przyszłość jest w ich przeszłości, na zawsze staje się ich udziałem tragiczna, przynosząca nieszczęście miłość romantyczna.

Kolejnym elementem tragicznym w życiu bohatera romantycznego okazuje się jego uwikłanie w historię i politykę. Walter zdaje sobie sprawę, że siły Zakonu są olbrzymie, gdyż na wezwanie do krucjaty przeciw pogańskim Litwinom staje do walki cała chrześcijańska Europa. W tym nierównym pojedynku Litwa skazana jest przez historię na klęskę. Zatem w świecie romantycznym w miejsce dawnego fatum, którego wyroków strzegli greccy bogowie, pojawiła się konieczność historyczna. Walcząc z kolejnymi najazdami krzyżackimi Walter rozumie lepiej niż Kiejstut, że trzeba zrobić coś, co odwróci wyrok historii. Można to uczynić jedynie przez całkowite poświęcenie się dla sprawy i wyrzeczenie

szczęścia osobistego. Powoduje to nie tylko, że udziałem Waltera stała się nie-
szczęśliwa miłość. Walter wyrzec się musi całego swego bogatego życia we-
wnętrznego, czyli rzeczy wyjątkowo cennej dla każdego romantyka, i w zupeł-
ności zmienić się w narzędzie historii, zmienić się w zimnego, bezwzględnego
spiskowca. Jego umysł opanować musi jedna jedyna myśl – skutecznego czynu
historycznego. Ponieważ oznacza to, jak wspomniałem, upodrzedzenie wrażli-
wości, uczuciowości, zdolności artystycznych (Walter potrafi grać i śpiewać)
wobec udziału w grze politycznej, naznacza to bohatera wyjątkowo silną tra-
gicznością. Bohater zaprzeczył znaczącej części samego siebie, wyrzekł się jej,
co wprowadza do jego wnętrza kolejny tragiczny dysonans.

Maria Janion i inni znawcy literatury romantycznej powiadali, iż o tragicz-
ności Konrada Wallenroda decydował konflikt między zasadami szlacheckiej,
rycerskiej walki a metodami walki spiskowej. Walter wychowany został na dwor-
rze krzyżackim, wyznawał etykę rycerską, zgodnie z którą należy szanować
godność przeciwnika, atakować otwarcie, a każdy mord skrytobójczy okrywał
hańbą tego, który wbijał sztylet w plecy wroga. W sytuacji przewagi jednego
z walczących (Krzyżaków nad Litwinami) otwarta walka byłaby jednak niesku-
teczna, dlatego Walter skazany był na taktykę spiskową. Jako giermek towarzy-
szył niemieckiemu rycerzowi, Konradowi Wallenrodowi, w krucjacie do Ziemi
Świętej, rycerza tego potajemnie zabił i – podając się za niego – zyskał sławę
na południu Hiszpanii podczas walk przeciw „niewiernym” Maurom. Jako słynny
Wallenrod został następnie wybrany na mistrza Zakonu Krzyżackiego i dopiero
wtedy mógł spełnić swój plan zemsty. Zabrał wielotysięczną armię krzyżacką na
Litwę i tam poprzez celowo „nieudolne” prowadzenie wojny wyniszczył wojsko
zakonne. Ten zdradziecki czyn zmienił bieg historii, odtąd już Krzyżacy nie mo-
gli zagrozić Litwie, niemniej Konrad we własnym odczuciu na zawsze okrył się
hańbą, gdyż zachował się niegodnie, dla skutecznego czynu politycznego od-
rzucił zasady moralne rycerza.

Tragiczny charakter Wallenroda ujawnia motyw maski. Konrad nieustannie
odczuwa ciężar zdrady kodeksu rycerskiego, gdyż na każdym spotkaniu z ry-
cerstwem krzyżackim musi ukrywać swoje prawdziwe myśli i uczucia. Podczas
uczty tłumione emocje znajdują ujście w śpiewanej przez niego pieśni o losie
Almanzora, który poprzez zdradę wygubił Hiszpanów atakujących twierdzę
Maurów. Nie może jednak powiedzieć wprost, że Almanzor jest bardzo podobny
do niego, wódz Maurów jest tylko maską jego własnej tożsamości. Konrad czę-
sto nie radzi sobie psychicznie z koniecznością ukrywania prawdy o sobie, stąd
ma problemy z alkoholem, miewa ataki wściekłości na otaczających go ludzi,
zachowuje się dziwnie, przypomina człowieka bliskiego obłąkania. Dopeł-
nieniem motywu maski i tragicznego losu Wallenroda stało się finałowe samo-
bójstwo. Bohater wreszcie zrzuca maskę, ujawnia przed zbliżającymi się do

niego krzyżackimi mścicielami własną tożsamość, depreczu symbole zakonne. Aby móc choć przez chwilę na koniec znów przestać oszukiwać, być prawdziwym, sobą, musi się uśmiercić.

W świecie bohatera tragedii antycznej pocieszenie przynosiła wizja kosmosu odzyskującego ład, w życiu tragicznego bohatera romantycznego również pojawia się pewna forma pocieszenia. Wajdelota nie popełnia samobójstwa, postanawia żyć, aby wypełnić swoją ostatnią misję – udać się na Litwę i opowiedzieć historię o niezwykłym poświęceniu Wallenroda dla dobra ojczyzny. W utworze kilka razy jest mowa o wartości „pieśni gminnej”, jest ona najtrwalszą formą istnienia kultury, dlatego uwiecznienie Wallenroda w pieśni równoważy ogrom przeżytego cierpienia. Ponadto Konrad skutecznie wpłynął na bieg historii, na zawsze ocalił Litwę przed Zakonem, niszcząc jego potęgę. Szczęście, którego sam nie mógł w spokoju zaznać i które sam sobie odebrał, mógł przekazać Litwinom. Na planie historycznym ostateczne nieszczęście tragicznego bohatera romantycznego prowadzić mogło do szczęścia ojczyzny.

4.

Gustaw Heling-Grudziński w opowiadaniu *Prochy. Upadek domu Lorisów* stworzył współczesnego bohatera tragicznego. Zamiarem pisarza, jak wyjaśnia w rozmowie z Włodzimierzem Boleckim, było nawiązanie do tragedii greckiej, stąd, np. pojawia się w jego utworze wizyta bohaterów w grocie wyroczni w Neapolu. Tytuł natomiast odwołuje się do naznaczonych tragizmem bohaterów romantycznych ze słynnego opowiadania Edgara Allan Poe *Upadek domu Usherów*. Tragizm bohaterów antycznych i romantycznych miał być w *Prochach* głównie tłem dla przedstawienia współczesnego bohatera tragicznego, znacząco odmiennego od swych poprzedników.

Główna postać utworu, pochodzący z zamożnego rodu florenckiego Loris, to osoba szlachetna, pasjonująca się literaturą, ale z poczuciem obowiązku kontynuująca zajęcia zarobkowe swoich przodków. Przed wojną wyemigrował z Włoch, gdyż sprzeciwiał się faszystowskiemu Mussoliniego. W Nowym Jorku poznał przyszłą żonę, piękną Rosjankę Marinę. Po wojnie zamieszkali we Florencji, gdzie w dość późnym wieku ku ich wielkiej radości urodziła się im córka Irina. Loris jawi się w utworze jako prawdziwy człowiek XX wieku, walczący z totalitaryzmem, doświadczający emigracji, ale i zajmujący się dość zwyczajną pracą itp. Pisarz podkreślał we wspomnianym wywiadzie, iż zależało mu na stworzeniu postaci charakterystycznej dla współczesności, dlatego niektóre elementy opowieści zostały wzięte wprost z życia. Na przykład przyjaciel Loris, znany eseista Roberto, posiada biografię włoskiego pisarza Nicoli Chiaromonte. Wada słuchu, jaką ma od urodzenia córeczka Loris, to problem znany samemu autorowi, którego syn zmagał się z podobnym uszczerbkiem na zdro-

wiu. Zatem Herling-Grudziński szuka bohatera tragicznego w świecie mu współczesnym, co różni go zdecydowanie od Sofoklesa przedstawiającego dzieje mityczne oraz Mickiewicza sięgającego po średniowiecznego Wallenroda.

W owym zwykłym współczesnym życiu przedstawiona została szczęśliwa rodzina Lorisów, która powróciła do uwolnionego od faszyzmu kraju ojczystego, cieszyła się dobrobytem materialnym, a także pojawieniem się córki. Zarazem nie otrzymujemy wzmianki o jakichkolwiek uczuciach religijnych Lorisów, nie jest to rodzina podkreślająca wartość uczuć religijnych. Widać z tego, iż ani religia (ważna dla bohatera antycznego), ani historia (decydująca o tragizmie bohatera romantycznego), nie będą tutaj podstawą kondycji tragicznego bohatera współczesności. Co zatem powoduje, iż szczęśliwa rodzina Lorisów przeżyje perypetię odwracającą ich los ku upadkowi? Loris przetłumaczył opowiadanie Poe'ego *Upadek domu Usherów* i poprzedził je wstępem, w którym napisał, iż dom przedstawiony przez amerykańskiego nowelistę przypomina mu groźny Zamek z powieści Franza Kafki. Dlatego cytuje wypowiedź Kafki z drugiej jego najważniejszej książki, *Procesu*: „Czytał pan gdzieś pewnie, że wyrok skazujący człowieka zapada często w przypadkowym słowie wypowiedzianym przez przypadkową osobę w jakimś przypadkowym czasie.” Zdanie to zapowiada, iż tragiczność bohatera współczesnego jest dziełem przypadku lub zbiegu nieszczęśliwych okoliczności. Prędzej czy później zdarza się mu nieszczęście na zawsze wytrącające go ze spokojnego, przytulnego, domowego życia, zdarzenie to przeżywane jest jako przypadkowe, niezawinione, pozbawione wyższego sensu i celu.

W życiu Lorisa zdarzeniem tym były narodziny córki z wadą słuchu. Irina dorastała jako zagniewana i wiecznie rozeźlona na rodziców dziewczynka, nie potrafiła się pogodzić z niezawinionym okaleczeniem. Sprawa osiągnęła poziom tragiczny, gdy rodzina podjęła decyzję o ryzykownej operacji słuchu, której skutkiem okazała się całkowita utrata zdolności słyszenia. Po kilku latach Irina jako piękna młoda dziewczyna zaczęła przyciągać uwagę chłopców i ku zgryzocie rodziców rekompensowała sobie nieszczęście fizyczne przygodami erotycznymi. Dopiero jednak uzależnienie od narkotyków przyniosło katastrofę, dziewczyna uciekła do Indii, gdzie nad Gangesem młodzi włoscy narkomani zabijali się potężnymi dawkami tanich narkotyków. Śmierć Iriny, odebranie jej prochów i złożenie ich w domu letnim Lorisów na wyspie Panarei koło Sycylii wprowadziło głównego bohatera w stan nieusuwalnego nieszczęścia. Razem z żoną nie potrafili pogodzić się z przypadkową, niepojętą tragedią, jaka stała się udziałem ich ukochanego dziecka.

Dziełem kolejnego nie dającego się przewidzieć nieszczęśliwego zdarzenia okazała się choroba Mariny, która kilka lat po śmierci córki zachorowała na

raka piersi. Loris przyjechał z nią na wyspę Panareę i poprosił przyjaciela, czyli opowiadającego o wszystkim Herlinga-Grudzińskiego, o pomoc w opiece nad chorą, której zostały ostatnie miesiące lub tygodnie życia. Razem towarzyszą cierpieniom Mariny, Loris zaś coraz bliższy jest obłędu. Okropne męczarnie odchodzącej żony kończą się druzgocącą go śmiercią umiłowanej osoby. Obok kolejnej niepojętej, bo przypadkowej śmierci obydwaj bohaterowie mają poczucie, że spotykają się we współczesnym życiu z czymś w rodzaju fatum. Zbyt wiele zdarza się tu nieprzyjanych zbiegów okoliczności, by można było to nazwać jakoś inaczej. Na przykład niewiele brakowało, aby znaleźli jeszcze żyjącą Irinę w Indiach, spóźnili się tylko o parę dni. Po śmierci Mariny opowiadający ma wrażenie, że cała willa Lorisów na Panarei napełniona jest niedobrą energią, która sprzyja przerażającym przeczuciom, sennym koszmarom, przywidzaniom. Zdaje mu się nawet, że zmarła wraca do owego domu.

Po kolejnej niepojętej, przypadkowej stracie najbliższej osoby dawne objawy obłąkania Lorisów zamieniły się w chorobę utraty woli życia. Mimo opieki, wpada któregoś dnia w przerażenie wywołane przez nieznaną przyczynę (narrator sugeruje przywidzenie bliskiej zmarłej osoby) i umiera na atak serca. Dopelnieniem upadku domu Lorisów jest wiosenna burza morska, podczas której piorun uderza w willę na Panarei, po czym wysokie fale wdzierają się do środka i dewastują ją całkowicie. To kolejny przejaw współczesnego fatum, zbiegu licznych, nieprzyjanych okoliczności dotykających tę samą osobę.

Bardzo ważnym elementem opowiadania jest postać narratora. Gustaw Herling-Grudziński zadbał, aby narrator posiadał elementy jego własnej biografii, abyśmy czytali relację jako opowieść narratora-Grudzińskiego. Świadczy o tym chociażby obecne w pierwszej części utworu przywołanie opisu Panarei, który pojawił się już kilkanaście lat wcześniej w *Dzienniku pisanym nocą* tego autora publikowanym na łamach paryskiej „Kultury”. Grudziński pragnie stworzyć w czytelniku odczucie wiarygodności przedstawionych zdarzeń, skoro wtrąca do opowiadania te i inne dające się sprawdzić informacje. Podobnie jak w przypadku poszczególnych elementów biografii Lorisów chciał, aby opowieść o tragicznym bohaterze współczesności zbudowana była z tego, co najpowszechniejsze, zwyczajne, wielokrotnie przeżywane przez wszystkich czytelników w ich codziennym życiu. Każdy słyszał o przypadkach ludzi śmiertelnie chorych, nieraz spotykał osoby z wrodzonymi wadami ciała, wie o nieszczęśliwych przypadkach, które sprowadzały trwałe nieszczęście. „Zwyczajny” tragizm Lorisów jest jego najważniejszą cechą jako współczesnego bohatera tragicznego. Niemiecki filozof Max Scheler uważał, że na przedstawione w utworze literackim tragiczne losy bohatera wcale nie reagujemy uczuciami litości i trwogi prowadzącymi do oczyszczenia. Nie zgadzał się zatem z poglądami Arystotelesa, twierdził, iż bohater tragiczny wywołuje w nas uczucie spokojnego i głębokiego

smutku. Smutek ten wynika z faktu, iż widząc tragicznego bohatera zdajemy sobie sprawę, że to wcale nie jest utwór literacki, że tak po prostu jest w ludzkim życiu. Tragiczny bohater współczesny, jakim jest Loris, wywołać może podobną reakcję w postaci smutku, gdyż jego nieszczęśliwy los przypomina czytającym wiele innych prawdziwych zdarzeń z otaczającego ich bieżącego życia. Raz po raz coś w rodzaju fatum naprawdę zdaje się przecież zawisać nad życiem niejednego współczesnego człowieka.

BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA

1. SOFOKLES, Król Edyp, przełożył Kazimierz Morawski, Kraków 1922.
2. ADAM Mickiewicz, Konrad Wallenrod, Wrocław 1998.
3. GUSTAW Herling-Grudziński, Prochy. Upadek domu Lorisów, w: tegoż, Opowiadania zebrane, t. II, s. 117-155

BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA

1. ARYSTOTELES, Retoryka. Poetyka, przełożył Henryk Podbielski, Warszawa 1988.
2. EWA Nawrocka, Tragizm, w: Słownik literatury polskiej XIX wieku, pod red. Józefa Bachórze i Aliny Kowalczykowej, Wrocław 1991, s. 958-962.
3. MARIA Janion, Tragizm „Konrada Wallenroda”, w: tejże, Romantyzm. Studia o idei i stylu, Warszawa 1969.
4. STEFAN Chwin, Wstęp, w: Adam Mickiewicz, Konrad Wallenrod, Wrocław 1998.
5. RYSZARD Kazimierz Przybylski, Być i pisać. O prozie Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Poznań 1991.
6. GUSTAW Heling-Grudziński, Włodzimierz Bolecki, Rozmowy w Dragoinei, Warszawa 1997.
7. MAX Scheller, O zjawisku tragiczności, przełożył Roman Ingarden, w: O tragedii i tragiczności. Arystoteles, David Hume, Max Scheler, oprac. Władysław Tatarkiewicz, Kraków 1976.

Urszula Cimoch

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

JĘZYK OJCZYSTY – MÓJ ŚWIAT

*„Granice mojego języka
oznaczają granice mojego świata”*

– Ludwig Wittgenstein, austriacki filozof

Dla każdego człowieka mowa ojczysta to jeden z najbardziej wartościowych darów, narzędzie myślenia, działania i porozumiewania się, powszechny jak chleb, woda i powietrze. Jak istotne znaczenie ma język ojczysty podkreśla fakt, że rok 2006 w Polsce został ustanowiony przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Języka Polskiego. Decyzja ta została podjęta w trosce o ochronę i kultywowanie polszczyzny oraz otaczanie jej opieką.

UNESCO szacuje, że blisko połowa spośród istniejących obecnie 6 700 języków świata, jest martwa lub zagrożona zanikiem w ciągu 2-3 pokoleń. Na przestrzeni 60 lat na świecie zniknęło ok. 220 języków. W celu ochrony języka i różnorodności językowej jako dziedzictwa kulturowego, podniesienia świadomości znaczenia różnorodności kulturowej, oraz propagowania edukacji wielokulturowej, dzień 21 lutego UNESCO ogłosiła międzynarodowym Dniem Języka Ojczystego. Data ta upamiętnia wydarzenia w Bangladeszu z 1952 roku. Wtedy podczas demonstracji zginęło pięciu studentów, którzy domagali się nadania językowi bengalskiemu statusu języka urzędowego. W opracowanym przez UNESCO atlasie języków zagrożonych wymarciem trzy z nich widnieją na terenie Polski. Pierwszy to wymarły język słowiński, który przetrwał do XX wieku. Kolejny to język wilamowicki (lub wilamowski). Według kategorii w atlasie jest uznany za poważnie zagrożony wymarciem. Oznacza to, że językiem mówią dziadkowie i starsze pokolenie, natomiast rodzice rozumieją język, ale niekoniecznie się nim posługują w kontaktach ze swoimi dziećmi lub między sobą. Język lub dialekt wilamowicki wywodzi się z grupy zachodniej języków germańskich, którym posługiwali się mieszkańcy Wilamowic koło Bielska-Białej. Ostatnim językiem lub dialektem (w zależności od przyjętych kryteriów) widniejącym w atlasie jest kaszubski. Język ten należy do grupy języków lechickich. Posługują się nim osoby zamieszkujące teren Gdańska, Wejherowa, Lęborka, Bytowa, Kościerzyny i Chojnic. W języku kaszubskim odnotujemy zjawiska fonetyczne, w których występuje zanik np. ruchomego „e” w przyrostkach i zakończeniach np. Kaszub powie „domk” zamiast „domek” albo „ows” zamiast owies.

Tak samo jak „swat” zamiast świat i „sweti” zamiast święty. Fragment modlitwy „Ojczy nasz” będzie zapisany w ten sposób: „*Chleba najégò pòwszednégò dój nóm dzysò*”.

Co z innymi dialektami lub gwarami? W Polsce ukształtowało się pięć podstawowych dialektów. Oprócz kaszubskiego są to wielkopolski, śląski, małopolski i mazowiecki. Funkcjonują także gwary miejskie np. krakowska, warszawska, białostocka czy poznańska. Pyrlandia, ta żartobliwa nazwa miasta Poznania, jak zapewne wszyscy doskonale wiedzą, pochodzi od słowa „pyry” czyli ziemniaki. Inne typowo poznańskie regionalizmy to gzik (twarożek ze śmietaną i cebulą lub szczypiorkiem), tytka (torebka), sklep (piwnica), góra (strych). Można je spotkać w popularnym zwrocie „w antrejce na ryczce stoją pyrki w tytce”. Krakowiak na czarne jagody powie „borówki”, na kaszę manną „grysik”, na włoszczyznę „jarzyna”, a zamiast prosiak powie „prosię”, „kurczę” i „cielę”. I tak samo jak w Poznaniu będzie stosował przyimki z, w z rozszerzeniem o „e”, np. we wodzie, ze siostrą. Natomiast w Warszawie powiemy już „z siostrą”. Wiele wyrażeń, kiedyś typowych dla regionu mazowieckiego, dziś odbiera się jako zgodne z normą ogólnopolską, np. warszawiak na cielę powie już „cielak”, na inne zwierzęta „kurczak” i „prosiak”, dodając przyrostek -ak. Typowe są dla warszawiaków zdrobnienia. W pracach językoznawczych autorzy przypominają, iż warszawiak „je śniadanko, pije kawkę, mleczko lub herbatkę przed obiadem, zaś wódeczka miłą dlań stanowi gratkę”. Gwarę warszawską określa się mianem wiech, od pseudonimu Stefana Wiecheckiego, pisarza, publicysty i autora tekstów piosenek, m.in. „Warszawa da się lubić”. Charakteryzując dialekt śląski powiemy, że wyróżniają go wpływy języka niemieckiego oraz czeskiego, wyzwiśko „pieron” i inne typowe wyrazy jak „synek” czyli chłopiec, czy „geszynki”, czyli prezenty, albo „Ślązok” czyli Ślązak.

Mowa śląska wydaje się jedną z najbardziej niezagrażonych dialektów. Niestety część gwar i dialektów przestaje funkcjonować, lub są w zaniku. Dzieje się tak ponieważ każdy język, tak samo jak i język polski, ulega ciągłym przemianom. Niektóre zmiany zakorzeniają się w niej na stałe, inne nie mają silniejszego wpływu. Wskutek wielu czynników, takich jak przesiedlenia ludności, urbanizacja, oddziaływanie środków masowego przekazu i powszechna edukacji język polski bardzo się ujednotocił.

Pasjonaci ojczystego języka biorą udział w licznych konkursach. Od 1987 roku z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego odbywa się Ogólnopolski Konkurs Ortograficzny „Dyktando Mistrzów”. W 2010 roku zrealizowano dziesiątą edycję plebiscytu Mistrzów Mowy Polskiej. Gazeta Wyborcza i Radio TOK FM w zeszłym roku zorganizowały plebiscyt im. Krystyny Bochenek na najpiękniejsze polskie słowo. Zawodnicy gry w scrabble, jednej z najpopularniejszych gier słownych na świecie, tak jak szachiści, spotykają się na teletur-

niejach. Mają nawet swój słownik – Oficjalny Słownik Polskiego Scrabblisty, który powstał na bazie słowników PWN.

Wśród wielu odmian języka polskiego dominuje język literacki. Nad jego ochroną i normalizacją czuwa powołana przez Prezydium Polskiej Akademii Nauk uchwałą z 1996 roku Rada Języka Polskiego. Działalność Rady jest określona przepisami Ustawy o języku polskim. Rada wydaje opinie we wszelkich sprawach, które dotyczą posługiwania się językiem polskim w komunikacji publicznej. Do jej zadań należy m.in. propagowanie wiedzy o języku polskim, rozstrzyganie wątpliwości językowych, poszukiwanie rozwiązań w zakresie używania języka polskiego w różnych dziedzinach nauki i techniki, w szczególności w nowych dyscyplinach (np. w informatyce).

Prezentowane zestawienie zawiera wybór pozycji zwartych (od 1982 roku) i artykułów (od 2004 roku). Zostało podzielone na dziewięć części, do których zaliczają się zagadnienia ogólne współczesnego języka polskiego, historia języka, jego ochrona i kwestie prawne, język reklam, język młodzieżowy, w mediach, sieci, język polski za granicą. Ostatni rozdział to dialekty, regionalizm i gwary, ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski.

I. Język polski – zagadnienia ogólne

a. Pozycje zwarte

1. JĘZYK – Religia – Kultura / Kazimierz Długosz. – Szczecin : Uniwersytet Szczeciński, 2001. – 213 s.
2. JĘZYK trzeciego tysiąclecia II : zbiór referatów z konferencji Kraków, 28 lutego – 2 marca 2002. T. 1-2. – Kraków : Tertium, 2002. – 2 t. : (421; 421 s.). – (Język a Komunikacja; nr 4)
3. JĘZYK w przestrzeni społecznej / red. Stanisław Gajda, Kazimierz Rytmut, Urszula Żydek-Bednarczuk. – Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2002. – 514 s.
4. KULTURA języka polskiego : teoria, zagadnienia leksykalne / Andrzej Markowski. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009. – 293 s.
5. LEKSYKON nowych zdań polskich : od lat 70. do dziś / Jerzy Bralczyk. – Warszawa : „Bertelsmann Media”, 2005. – 240 s.
6. LEKSYKON zdań polskich / Jerzy Bralczyk. – Warszawa : „Świat Książki”, 2004. – 347 s. : il.
7. O NIJACZENIU języka / Adam Wierciński. – Opole : Instytut Śląski, 2004. – 150 s.
8. POLSKIE gadanie : podstawowe cechy i funkcje potocznej odmiany polszczyzny / Władysław Lubaś. – Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu

Opolskiego, 2003. – 576 s. – (Studia i Monografie [Uniwersytet Opolski]; nr 326)

9. POLSZCZYŻNA na co dzień / red. Mirosław Bańko. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. – 809 s.
10. WSPÓŁCZESNE odmiany języka narodowego / [red. Kazimierz Michalewski]. – Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2004. – 426 s.
11. WSPÓŁCZESNY język polski / [red. Jerzy Bartmiński]. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. – 695 s.

b. Artykuły

1. CHWASTY polskie : mowa nasza bardzo powszechna / Krzysztof Lubczyński // *T r y b u n a* (Wyd. 3). – 2007, nr 40, s. 11-12
2. CZY język polski się obroni? : mowa nasza nieczysta / Krystyna Waszakowa; rozm. przepr. Teresa Stylińska // *T y g . P o w s z .* – 2009, nr 16, s. 6-7
3. DLACZEGO pikuś nie bierze w łapę / Katarzyna Kłosińska; rozm. przepr. Agnieszka Rybak // *R z e c z p o s p o l i t a .* – 2009, nr 151, s. A9
4. JAK się zmienia polszczyżna / Tomasz Piekot // *W p r o s t .* – 2009, nr 39, s. 32-40
5. JAN Paweł II Wielki – Odnowiciel Mowy Polskiej / Jan W. Góra // *N i e d z i e l a .* – 2009, nr 13, s. 20-21
6. JEZYK na haju : mowa nasza nieczysta / Piotr Śliwiński // *T y g . P o w s z .* – 2009, nr 16, s. 3-5
7. POLSZCZYŻNIE nic złego nie zagraża / Jan Miodek; rozm. przepr. Jolanta Marszałek // *N i e d z i e l a .* – 2010, nr 15, s. 20-21
8. ROK Języka Polskiego / Józef Porayski-Pomsta // *W y c h o w a n i e w P r z e d s z k o l u .* – 2006, nr 11, s. 5-9
9. ROK Języka Polskiego / Antoni Furdal // *B i u l e t y n P o l s k i e g o T o w a r z y s t w a J ę z y k o z n a w c z e g o .* – 2007, z. 63, s. 5-10
10. SERIAL, który mówi : skrzyżowanie Mickiewicza z komunikatem dworcowym – to język polskich seriali / Agnieszka Niedek // *W p r o s t .* – 2007, nr 26, s. 94-96
11. TENDENCJE w sposobie wyrażania żeńskości we współczesnej polszczyżnie / Marta Nowosad-Bakalarczyk // *J ę z y k P o l s k i .* – 2006, z. 2, s. 126-136
12. TERROR skrótu : o języku i jego mordercach / Ewa Miodońska-Brookes; rozm. przepr. Anna Mateja // *T y g . P o w s z .* – 2008, nr 41, s. 28-29

II. Historia języka polskiego

1. BOGACTWO polszczyzny w świetle jej historii / red. nauk. Krystyna Kleszczowa, Artur Rejter. T. 1-2 – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2008. – 2 t. (146; 165 s). – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 2387, 2568)
2. HISTORIA języka polskiego / Zenon Klemensiewicz. – Wyd. 9. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009. – 827 s. : il.
3. JĘZYK – historia – kultura : (wykłady, studia, analizy) / Stanisław Dubisz. – Warszawa : Uniwersytet Warszawski – Wydział Polonistyki, 2002. – 300 s.
4. JĘZYK polski / red. nauk. Stanisław Gajda. – Opole : Uniwersytet Opolski, 2001. – 540 s.
5. ROLA państwa w dziejach języka polskiego / Bogdan Walczak // *Prace Komisji Językoznawczej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.* – 2005, t. 43, s. 85-95
Materiały z sesji naukowej zorganizowanej dla uczczenia 85. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, Poznań.
6. STUDIA językoznawcze : historia języka, dialektologia, onomastyka / Feliks Pluta. – Częstochowa : Wydawnictwo WSP, 2001. – 485 s.
7. WPROWADZENIE do historii języka polskiego : zagadnienia historiozoficzne / Stanisław Borawski. – Wyd. 2. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002. – 279 s.
8. Z HISTORYCZNEJ perspektywy / Bogdan Walczak // *Polonistyka.* – 2008, nr 6, s. 12-16

III. Ochrona języka ojczystego i prawo

1. CHROŃMY polszczyznę / Jadwiga Raczkowska // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze.* – 2006, nr 8, s. 3-11
2. CO mamy na języku? / Zdzisław Pietrasik // *Polityka.* – 2005, nr 28, s. 26-28
Raport o stanie ochrony języka przygotowany przez Radę Języka Polskiego.
3. FIRMA nie może zakazać mówienia w pracy po polsku / Łukasz Guza // *Gaz. Prawna.* – 2008, nr 98, s. 13
4. JAK to brzmi w polish : zasady korzystania z obcojęzycznych oznaczeń firm i towarów / Albert Stawiszyński // *Puls Biznesu.* – 2006, nr 184, s. 23
5. OCALIĆ polszczyznę / Artur Mamcarz-Plisiecki // *Nasz Dziennik* (Wyd. 3). – 2010, nr 112, s. 20

6. PASIERBOWIE języka polskiego / Jan Nowak // *Głos*. – 2005, nr 5, s. 14
7. POLSZCZYŻNA publiczna początku XXI wieku / pod red. Ewy Wolańskiej; Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN. – Warszawa : Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN, 2007. – 275 s.
Bibliogr. przy pracach.
8. POPRAWNOŚĆ a akceptowalność : problemy teoretyczne / Małgorzata Gębka-Wolak, Andrzej Moroz // *Język Polski*. – 2009, z. 2, s. 124-134
9. W OJCZYŹNIE polszczyźnie / Adam Szostkiewicz // *Polityka*. – 2010, nr 7, s. 24-25
10. W TROSCE o kulturę słowa / Mariola Michalska // *Wychowawca*. – 2006, nr 2, s. 7-9
11. WYKŁADNIĄ jest tylko polska wersja : ochrona języka / Iwona Jackowska // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2009, nr 212, dod. Ekspert GP, s. G1

IV. Język reklam

1. BYKI uczą mówić pasażerów / Agata Czaja // *Gaz. Wybor.* – *Toruń*. – 2007, nr 16, s. 2
2. JĘZYK na sprzedaż / Jerzy Bralczyk. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2004. – 149 s.
3. KREOWANIE obrazów świata w tekstach reklamowych / Rafał Zimny. – Warszawa : Wydawnictwo Trio, 2008. – 360 s. – (Akademia Polszczyzny)
4. REKLAMA : studium pragmatolingwistyczne / Katarzyna Skowronek. – Wyd. 2. – Kraków : Rabid, 2001. – 99 s.
5. WARTOŚCI w społeczeństwach polskim i niemieckim i ich językowe środki wyrazu na przykładzie tekstów reklamowych / Joanna Golonka. – Bibliogr. // *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*. – 2003, z. 59, s. 177-188
6. Z IMPETEM wżwyż / Wiesław Kot // *Wprost*. – 2006, nr 14, s. 66-68

V. Język młodzieży

a. Pozycje zwarte

1. DOŚWIADCZENIA komunikacyjne uczniów w czasie lekcji : studium empiryczne / Renata Wawrzyniak-Beszterda. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2002. – 226 s.
Bibliogr. s. [197]-[206].

2. NOWY słownik gwary uczniowskiej / Małgorzata Kasperczak [i in.]; pod red. Haliny Zgótkowej. – Wrocław : „Europa”, 2004. – 425 s.
3. PRZEWISKA nauczycieli / Marian Śnieżyński. – Kraków : Impuls, 2003. – 274 s.
Bibliogr. s. 171-[177].
4. ROZWÓJ słownictwa nazywającego uczucia w języku dzieci i młodzieży / Urszula Kopeć. – Rzeszów : Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 2000. – 179 s.
Bibliogr.
5. SŁOWNICTWO socjolektu młodzieży polskiego pochodzenia w Wilnie : (na podstawie badań ankietowych) / Mirosław Dawlewicz; Pracownia Językoznawstwa Stosowanego Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa : „Elipsa”, 2000. – 156 s.
Bibliogr. s. 151-156.
6. UCZNIOWSKA odmiana współczesnej polszczyzny w świadomości jej użytkowników / Katarzyna Czarna. – Poznań : „WiS”, 2000. – 187 s. – (Prace Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza) (Biblioteczka Poznańskich Studiów Polonistycznych; nr 12)
Bibliogr. s. 177-187.
7. SŁOWNIK slangu młodzieżowego / Maciej Czeszewski. – Piła : Ekolog, 2001. – 342 s.

b. Artykuły

1. CZY szkoła może zadbać o poprawność języka polskiego? / Kazimierz Denek. – Cz. 1-2 // *N o w a S z k o ł a*. – 2007, nr 4, s. 4-12; nr 5, s. 4-11
2. JĘZYKOWE zachowania grzecznościowe a pleć : (na podstawie wypowiedzi młodzieży szkół średnich) / Małgorzata Karwatowska // *P r a c e K o m i s j i J ę z y k o z n a w c z e j* / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. – 2004, t. 42, s. 189-199
3. LUX spodnie pan nosi!... / Bartłomiej Chaciński; rozm. przepr. Katarzyna Marek, Janina Skrzypek // *Z n a k*. – 2004, nr 6, s. 154-159
Na marginesie „Wypasionej słowniki najmłodszej polszczyzny”.
4. PROFESOR Miodek zdanza / Jan Miodek; rozm. przepr. Michał Godzic, Jakub Lubelski // *Z n a k*. – 2004, nr 6, s. 159-163
5. SCHIZA dzidziłderki / Wiesław Kot // *W p r o s t*. – 2005, nr 51/52, s. 92-96

VI. Media i dziennikarze a język polski

a. Pozycje zwarte

1. JĘZYK, biznes, media / pod red. Agnieszki Rypel, Danuty Jastrzębskiej-Golonki, Grażyny Sawickiej. – Bydgoszcz : Bydgoskie Towarzystwo Naukowe, 2009. – 403 s.
Bibliogr., netogr. przy pracach.
2. KOMUNIKOWANIE (się) w mediach elektronicznych : język, edukacja, semiotyka : monografia / red. nauk. Mirosław Filiciak, Grzegorz Ptaszek. – Warszawa : Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2009. – 437 s. – (Popkultura i Media)
Bibliogr. przy pracach.
3. KREOWANIE światów w języku mediów : materiały z konferencji „Kreowanie światów w języku mediów”, Kazimierz Dolny, 24-26 października 2005 / pod red. Pawła Nowaka, Ryszarda Tokarskiego. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 310 s. – (Czerwona Seria „Instytutu Filologii Polskiej UMCS; 24)
Bibliogr. przy ref.
4. KULTURA i język mediów / pod red. Macieja Tanasia; [Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP]. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”; Warszawa : Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, 2007. – 349 s.
Bibliogr. przy pracach.
5. MEDIA, język, literatura : korespondencje i transpozycje / red. Aleksander Woźny. – Wrocław : Oficyna Wydaw. Arboretum, 2002. – 186 s.
6. NAJNOWSZE słownictwo a współczesne media elektroniczne / pod red. Radosława Pawelca i Magdaleny Trysińskiej. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Semper, 2008. – 174 s.
Bibliogr. przy pracach.
7. NAWIGACJE słowa : strategie werbalne w przekazach audiowizualnych / Eugeniusz Wilk. – Kraków : „Rabid”, 2000. – 142 s.
Bibliogr.
8. O JĘZYKU audycji radiowych / Barbara Boniecka, Jolanta Panasiuk. – Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. – 248 s.

b. Artykuły

1. DEBATA a dyskusja w dialogu radiowym / Agnieszka Oskiera // *Język Polski*. – 2007, z. 2, s. 141-148
2. DODOMOWA / Mirosław Pęczak // *Polityka*. – 2008, nr 43, s. 36-37
3. FUSSBALL sznurowaną węgierką / Jan Miodek; rozm. przepr. Stefan Szczepłek // *Rzeczpospolita*. – 2009, nr 85, s. A22-A23

4. GŁOS większości : mundial : język komentatorów / Michał Paweł Markowski // *T y g . P o w s z .* – 2010, nr 28, s. 21

VII. Język polski w sieci

1. INTERNETOWE grupy dyskusyjne : wstępna charakterystyka gatunku / Alina Naruszewicz-Duchlińska. – Bibliogr. // *J ę z y k P o l s k i .* – 2009, z. 3, s. 191-198
2. JĘZYK młodzieży z Zaolzia w Internecie / Zbigniew Greń. – Bibliogr.// *Prace Filologiczne .* – 2007, t. 53, s. 231-240
3. KOMUNIKOWANIE (się) w mediach elektronicznych : język, edukacja, semiotyka : monografia / [red. Mirosław Filiciak, Grzegorz Ptaszek]. – Warszawa : Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2009. – 437 s. : il., tab. – (Popkultura i Media / [red. Wiesław Godzic])
4. NIE karmić trolla, czyli nie wpuszczać intruza : polszczyzna w sieci / Agnieszka Kwiecień // *R z e c z p o s p o l i t a .* – 2006, nr 86, s. A6
5. SIEĆ to nie mordownia / Adam Grobler // *G a z . W y b o r .* – 2009, nr 195, s. 23
Polem. z Sieć to ostra jazda!
6. SIEĆ to ostra jazda! : co zrobić z chamstwem w internecie? / Jan Hartman // *G a z . W y b o r .* – 2009, nr 192, s. 16

VIII. Język polski za granicą

1. ANGLIĘ i Irlandię zalewa polsko-angielski slang / Renata Kim // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2008, nr 194, s. 10
2. JĘZYK polski od kołyski / Oskar Sztaba; rozm. przepr. Katarzyna Cegielska // *N a s z D z i e n n i k* (Wyd. 2). – 2006, nr 14, s. 11
3. JĘZYK emigracji polskiej w świecie : bilans i perspektywy badawcze / Elżbieta Sękowska. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2010. – 121 s. – (Polszczyzna w Dobie Globalizacji / red. Władysław Miodunka)
4. POLSKI się angliczy / Andrzej Markowski, Katarzyna Kłosińska, Raper Duże Pe, Mirosław Bańko, Andrzej Poniedziałki; rozm. przepr. Piotr Pacewicz; oprac. TOM. – (Polski dla Polaków). – *Fragm. debaty* // *G a z . W y b o r .* – 2007, nr 50, s. 16
5. POLSZCZYZNA z oddali : język polski w anglojęzycznym świecie / Krystyna Serejska Olszer. – Poznań : Media Rodzina, 2001. – 279 s.
6. SWÓJ lengydyż mają : niedole emigracyjnej polszczyzny / Kamila Sławińska. – *Korespondencja z Nowego Jorku* // *T y g . P o w s z .* – 2009, nr 18, s. 33

IX. Dialekty, regionalizmy, gwary

A. Zagadnienia ogólne

a. Pozycje zwarte

1. ATLAS gwar polskich / Karol Dejna [i in.]; Polska Akademia Nauk. Komitet Językoznawstwa. T. 1-4. – Warszawa : Upowszechnianie Nauki-Oświata „UN-O”, 1998-2002. – 4 t. (404; 408; 390; 392 s.) : mapy
2. GWARY dziś / pod red. Jerzego Sierociuka. T. 1-4. – Poznań : Wydaw. PTPN, 2001. – 4 t.: (211; 255; 247; 335 s.). – (Prace Komisji Językoznawczej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Filologiczno-Filozoficzny; t. 34, 40, 45, 48)
3. JĘZYKI mniejszości i języki regionalne / pod red. Elżbiety Wrocławskiej i Jadwigi Zieniukowej; Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk. – Warszawa : Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2003. – 555 s. : il. – (Język na Pograniczach, 24)
Bibliogr. przy pracach.
4. TWOJA mowa cię zdradza : regionalizmy i dialektyzmy języka polskiego / Marian Kucala. – Wyd. 2 rozszerzone. – Kraków : TMJP, 2002. – 156 s. : mapy. – (Biblioteczka Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego; nr 22)

b. Artykuły

1. CHABER / Dorota Piekarczyk, Joanna Szadura // Konteksty. – 2007, nr 1, s. 136-147
Artykuł przygotowany do „Słownika symboli i stereotypów ludowych” pod red. Jerzego Bartmińskiego.
2. JESZCZE o prześmiewaniu gwary / Stanisław Cygan // Prace Filologiczne. – 2007, t. 53, s. 111-125
3. O PROJEKCIE multimedialnego przewodnika „Gwary polskie. Język – historia – kultura” / Justyna Garczyńska, Halina Karaś // Prace Filologiczne. – 2006, t. 51, s. 163-170
4. ODMIANY regionalne czy regiony językowe? / Bogusław Wyderka. – Bibliogr. // Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. – 2005, z. 61, s. 59-66
5. POZYCJA dialektu wobec innych odmian polszczyzny / Jadwiga Wronicz. – Bibliogr. // Język Polski. – 2007, z. 2, s. 91-96
6. PUSZORY, baboki i chechłacze / Halina Karaś; rozm. przepr. Agnieszka Rybak // Rzeczpospolita. – 2009, nr 286, s. A10
7. ŚWIĘTA religijne w języku zapisane / Barbara Grabka. – Bibliogr. // Język Polski. – 2005, z. 1, s. 51-55

B. Poszczególne regiony

1. Kaszuby

1. BADANIA nad witalnością kaszubszczyzny / Marlena Porębska, Jörn Achterberg // *Język Polski*. – 2004, z. 5, s. 321-330
2. JEZYK kaszubski : poradnik encyklopedyczny / red. Jerzy Treder; [aut. hasał Edward Breza i in.]. – Wyd. 2 popr. i poszerz. – Gdańsk : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego : Oficyna Czac, 2006. – 292 s. : il.
3. KASZUBSZCZYŻNA / red. Edward Breza. – Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2001. – 339 s.
4. OD dialektu do języka literackiego : casus kaszubszczyzny / Jadwiga Zieniukowa // *Prace Komisji Językoznawczej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. – 2007, t. 48, s. 153-162
5. TEKSTY kaszubskie z Prusewa / Beata Kułak, Barbara Tarnowska. – (Teksty gwarowe; cz. 96) // *Język Polski*. – 2005, z. 4, s. 293-297

2. Małopolska

1. „ATLAS polskich gwar spiskich” Zenona Sobierajskiego jako źródło do badań nad pograniczem językowym / Joanna Okoniowa, Barbara Grąbka // *Prace Komisji Językoznawczej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. – 2007, t. 48, s. 53-58
2. MAŁOPOLSKIE regionalizmy kulinarne w słownikach języka polskiego / Jowita Latko // *Prace Filologiczne*. – 2007, t. 52, s. 201-209
3. MINISŁOWNIK gwary babiogórskiej „Chudok” / Joanna Pacyga. – Zawoja Przysłop : Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju „Przysłop” : Szkoła Podstawowa Nr 4, 2001. – 31 s.
4. NA pole po borówki : najpiękniejsze polskie słowo // *Gaz. Wybor.* – Kraków. – 2010, nr 236, s. 16-17
Wypowiedzi internautów nt. małopolskich regionalizmów.
5. NABYTKI w języku wsi – na przykładzie Brzezin w województwie podkarpackim / Krystyna Kajtoch // *Język Polski*. – 2009, z. 3, s. 208-220
6. NAZWY sporadyczne i okazjonalne w opracowaniach gwarowych / Halina Pelcowa // *Prace Komisji Językoznawczej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. – 2007, t. 48, s. 177-185
7. STOPIEŃ używania wyrazów ogólnopolskich i ich gwarowych odpowiedników – w ocenie młodych mieszkańców Spisza / Helena Grochola-Szczepanek. – Bibliogr. // *Język Polski*. – 2008, z. 3, s. 215-230

8. STROŚNIE humorystycznie ześ to, Bartuś, skreślił! / Bartłomiej Kuraś; rozm. przepr. Małgorzata I. Niemczyńska // *Gaz. Wybor.* – *Kraków*. – 2006, nr 115, s. 9
9. Z DĘBNA w Górach Świętokrzyskich / Maciej Rak. – (Teksty gwarowe; cz. 95) // *Język Polski*. – 2004, z. 5, s. 360-363
10. ZE Stróż w gminie Zakliczyn nad Dunajcem / Anna Piechnik. – (Teksty gwarowe; [cz.] 98) // *Język Polski*. – 2009, z. 3, s. 221-224

3. Mazowsze

1. GWARY Mazowsza, Podlasia i Suwalszczyzny. 2, Wach, gm. Kadzidło, pow. Ostrołęka / red. Barbara Falińska. – Białystok : Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2004. – 213 s. : il.
2. JĘZYK, kultura, historia : Mazowsze wschodnie – Zieleniec i okolice / pod red. Wandy Decyk-Zięby. – Toruń : Wydaw. Naukowe Grado, 2004. – 168 s.

Bibliogr. s. 66-69, 121-123, 167-168.

3. JĘZYK w mieście i jego okolicach : materiały konferencji naukowej poświęconej 450-leciu nadania praw miejskich Siedlcom (15-16 grudnia 1997 r.) / Wyższa Szkoła Rolniczo-Pedagogiczna w Siedlcach. Instytut Filologii Polskiej. – Siedlce : IH – Instytut Historii WSRP, 1998. – 128 s.

Bibliogr. s. 124-128 i przy ref.

4. SYTUACJA językowa wsi Kamionka Stara w kontekście przemian socjolingwistycznych i kulturowych / Marta Wojewódzka // *Prace Filologiczne*. – 2005, t. 50, s. 185-202
5. ZANIKAJĄCE słownictwo związane z domem na przykładzie badań z regionu Elbląga – problemy badawcze / Monika Smorczevska. – Bibliogr. // *Prace Filologiczne*. – 2007, t. 52, s. 291-300

4. Śląsk

a. Pozycje zwarte

1. GWARA śląska – świadectwo kultury, narzędzie komunikacji : sytuacja językowa w miastach Górnego Śląska / Aldona Skudrzykowa [i in.]. – Katowice : „Śląsk”, 2001. – 217 s.
Bibliogr. s. 213-[218].
2. GWARA śląska – świadectwo kultury, narzędzie komunikacji : teksty / pod red. Jolanty Tambor; nagranie i oprac. tekstów Aldona Skudrzykowa [i in.]. – Katowice : „Śląsk”, 2002. – 125 s.

3. MOWA Górnoszlązaków oraz ich świadomość językowa i etniczna / Jolanta Tambor. – Wyd. 2. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2008. – 313 s. : il. + 1 płyta CD
4. NAJPIĘKNIEJSZE śląskie słowa – Katowice : Muzeum Śląskie; [Warszawa] : Agora, 2010. – 151 s. : il. – (Biblioteka Gazety Wyborczej)
Książka jest pokłosiem konkursu na „najpiękniejsze śląskie słowo”.
5. SCHLONZSKA mowa : język, Górny Śląsk i nacjonalizm. / Tomasz Kamusella. – T. 1-2. – Zabrze : Narodowa Oficyna Śląska, 2005-2006. – 2 t.: (188; 156 s.)
6. SŁOWNIK gwar śląskich. / red. nauk. Bogusław Wyderka; zespół aut. Małgorzata Lżykowska [i in.]; Państwowy Instytut Naukowy. Instytut Śląski w Opolu. T. 1-10. – Opole : PIN-IŚ, 2000-2008. – 10 t.: (178; 156; 157; 196; 196; 153; 163; 197; 180; 180 s.)
7. SŁOWNIK gwar śląskich : godómy po naszymu, czyli po Śląsku / Barbara i Adam Podgórcy. – Katowice : Wydawnictwo KOS, 2008. – 355 s. – (Rajski Ptak)
Bibliogr. s. 346-[356].
8. SŁOWNIK gwary śląskiej / [red. Andrzej Czajkowski i in.]. – [Wyd. 2 rozsz.]. – Katowice : „Columb”, 1996. – 183 s.
Bibliogr. s. 181-182.
9. SPOTKANIE z gwarą i kulturą regionu : konkurs recytatorski w Gwarze Śląskiej „Śląska Ojczyzna Polszczyzna” w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mysłowicach (1998-2007) / Danuta Krzyżyk, Wanda Leś, Helena Synowiec. – Mysłowice : Miejska Biblioteka Publiczna; Urząd Miasta, 2007. – 66 s.
Bibliogr. s. 60-63.
10. ŚLĄSK Cieszyński : dziedzictwo językowe / Zbigniew Greń; Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Polska Akademia Nauk. Instytut Sławistyki. – Warszawa : Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2000. – 354 s.
Bibliogr. s. 329-354.

b. Artykuły

1. CZY istnieje naród śląski? / Jerzy Tomaszewski // *Prz. Historyczny*. – 2007, z. 2, s. 280-283
2. GWARA śląska a tożsamość językowa dzisiejszej młodzieży / Agnieszka Filipkowska // *Języki Obce w Szkole*. – 2006, nr 6, s. 140-146
3. O GWAROWYM słownictwie rzadkim / Bogusław Wyderka // *Prace Komisji Językowej* / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. – 2007, t. 48, s. 171-176

4. SZEPT z tylnej ławy / Paweł Gawlik, Adam Robiński // Rzeczpospolita. – 2010, nr 183, s. P12-P13

5. Wielkopolska

a. Pozycje zwarte

1. BEDKI / Stanisław Nowak. – Komorniki : Urząd Gminy Komorniki, 2001. – 204 s. : il. – (Gwara Komornicka; cz. 1)
2. GWARY południowej Wielkopolski / Henryk Nowak. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1982. – 215 s. : mapy. – (Filologia Polska / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 23)
Bibliogr. s. 118-123.
3. JEZYKOZNAWCZE wędrówki nie tylko po Poznaniu : studia o polszczyźnie Poznania, Wielkopolski i Polonii / Monika Gruchmanowa; wstęp i dobór tekstów Anna Piotrowicz; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. – Poznań : Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2006. – 198 s. – (Klasyki Nauki Poznańskiej; t. 1)
Nota bibliogr. s. [199].
4. MOWA mieszkańców Poznania / Monika Gruchmanowa, Małgorzata Witaszek-Samborska, Małgorzata Żak-Święcicka. – [Wyd. 2]. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 1987. – 173 s.
Bibliogr. s. 158-159.
5. POLSZCZYŻNA Poznania po odzyskaniu niepodległości a obecnie / Monika Gruchmanowa. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1995. – 10 s. – (Wykłady Inauguracyjne / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 34)
Bibliogr. s. [12].
Wykład wygłoszony na inauguracji roku akad. 1994/1995.
6. SŁOWNIK gwary miejskiej Poznania / pod red. Moniki Gruchmanowej i Bogdana Walczaka; aut. Stanisław Bąba [i in.]. – Wyd. 2, z suppl. – Warszawa; Poznań : Wydaw. Naukowe PWN, 1999. – 488 s. : il., 2 mapy
Bibliogr. s. 465-467, wykaz źródeł s. 457-463.
7. SŁOWNIK gwary poznańskiej : z naszego na polski, z polskiego na nasze / Waldemar Wierzba; oprac. graf. Arkadiusz Marcinkowski. – Poznań : Wydaw. Albus, 2009. – 175 s. : fot.
8. STARY Marych i nie tylko / Grażyna Wrońska. – Poznań : Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, 2006. – 1 płyta CD. – (Wydarzyło się w Wielkopolsce)

9. STUDIA nad polszczyzną miejską Poznania / Anna Piotrowicz, Małgorzata Witaszek-Samborska. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2009. – 300 s.
10. TEKSTY gwarowe z północnej Wielkopolski / Zenon Sobierajski; Polska Akademia Nauk. Komitet Językoznawstwa. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1990. – 224 s.
11. TEKSTY gwarowe z zachodniej Wielkopolski / Zenon Sobierajski. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1985. – 214 s. : 1 mapa
12. TEKSTY gwarowe ze środkowej Wielkopolski / Zenon Sobierajski; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1995. – 282 s. : 1 mapa
Bibliogr. s. 6
13. TYPY regionalizmów leksykalnych / Anna Piotrowicz. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1991. – 51 s. – (Filologia Polska / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 46)
Bibliogr. s. 48-51.

b. Artykuły

1. DIALEKTALNE podłoże gwary miejskiej Poznania : zagadnienia leksykalne / Anna Piotrowicz // *Prace Komisji Językoznawczej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.* – 2007, t. 48, s. 85-92
2. GWARA wsi Żydówkowo – Łubowo koło Gniezna w Wielkopolsce Środkowej : uwagi wstępne / Zenon Sobierajski. – (Zmiany pokoleniowe w gwarach wielkopolskich; cz. 4) // *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza.* – 2004, t. 11, s. 143-151
3. KMINA obraźników / Monika Stelmach // *Polityka.* – 2007, nr 39, s. 101-103
Gwara ochweśnicka.
4. ODREBNOŚCI w polszczyźnie miejskiej Poznania / Małgorzata Witaszek-Samborska // *Polonistyka.* – 2006, nr 8, s. 20-25
5. TEKST wygłoszony podczas prezentacji książki Moniki Gruchmanowej „Językoznawcze wędrówki nie tylko po Poznaniu. Studia o polszczyźnie Poznania, Wielkopolski i Polonii” / Anna Piotrowicz // *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza.* – 2006, t. 13, s. 11-13
6. TEKSTY gwarowe ze wsi Żydówkowo – Łubowo koło Gniezna w Wielkopolsce Środkowej : (nagrane w roku 1977) / oprac. Zenon Sobierajski // *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza.* – 2004, t. 11, s. 153-163

7. „TRADYCJA kultury ojców nie zginie” / Dominika Woźna // *Polonistyka*. – 2008, nr 6, s. 34-37
8. TRWAŁOŚĆ regionalnego słownictwa kulinarnego w mowie poznaniaków / Małgorzata Witaszek-Samborska // *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza*. – 2006, t. 13, s. 245-258
9. ZASŁUGI Mieczysława Szymczaka dla poznania polskiego słowotwórstwa gwarowego / Jerzy Reichan // *Prace Filologiczne*. – 2006, t. 51, s. 343-351

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

HISTORIA ENERGII JĄDROWEJ, CZYLI OD WOJNY DO POKOJU

Pod koniec lat trzydziestych grono fizyków doszło do wniosku, że bombardowanie atomów pewnych izotopów uranu neutronami powoduje rozszczepienie atomów i uwolnienie energii (nazywanej jądrową) oraz innych neutronów. To odkrycie stało się podstawą do przeprowadzenia reakcji łańcuchowej, w czasie której wyzwalana jest energia. Intensywne badania nad wykorzystaniem tego zjawiska prowadziły USA i Niemcy

Wojna rozpętała w 1939 roku i groźba wykorzystania przez Niemców energii jądrowej do stworzenia nowej broni przyczyniła się do natężenia prac w Stanach Zjednoczonych. O możliwości wykorzystania energii jądrowej dla celów militarnych prezydent Franklin D. Roosevelt był informowany m.in. przez Alberta Einsteina. W takiej sytuacji zatwierdzony został projekt Manhattan, którego celem było zaprojektowanie i stworzenie pierwszej bomby atomowej. Prace toczyły się w kilku zespołach naukowców w różnych miejscach. Przełomowym momentem było uzyskanie samopodtrzymującej się reakcji

łańcuchowej, co nastąpiło 2 grudnia 1942 roku w reaktorze (wówczas nazywanym stołem) stworzonym przez grupę Enrico Fermiego. Zespół, którym kierował Robert J. Oppenheimer skonstruował bombę atomową. Test nowej broni odbył się 16 lipca 1945 roku a skala zniszczeń przeszła najśmielsze oczekiwania.

Dotychczas broń jądrowa została użyta dwukrotnie: 6 sierpnia 1945 roku na Hiroszimę zrzucono nietestowaną bombę uranową typu działowego a trzy dni później Nagasaki zniszczyła bomba typu implozyjnego, w której paliwem był pluton. Później w posiadanie bomby rozszczepieniowej weszły także inne państwa: ZSRR (Rosja Sowiecka) 1949, Wielka Brytania 1952, Francja 1960, Chiny 1964, Indie 1974. Od 1952 roku arsenały broni jądrowej poszczególnych państw zaczęły zapełniać się bombami termojądrowymi (wodorowymi) wykorzystującymi reakcję syntezy jądrowej. Po USA taką bronią dysponowały armie ZSRR 1953, Wielkiej Brytanii 1957, Chin 1967, Francji 1968. Rywalizacja między państwami w tej dziedzinie pod nazwą „wyścigu zbrojeń” trwała do początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku.

W ostatnich dziesięcioleciach stworzono kolejne generacje broni jądrowej, często o mniejszej sile rażenia, ale bardziej precyzyjnej. Głowice przenieszone przez różne nośniki mogą osiągnąć każdy punkt na ziemi, w powietrzu i wodzie.

Krótko po zakończeniu wojny zintensyfikowano prace nad wykorzystaniem energii jądrowej dla celów pokojowych. W 1946 roku w USA powstała cywilna Komisja Energii Atomowej, a w 1953 roku prezydent Dwight Eisenhower zapowiedział nowy kierunek prac – „Atom dla pokoju”. Powstało wiele reaktorów badawczych. W program rozwoju energetyki jądrowej włączył się przemysł prywatny. W 1957 roku przy ONZ powstała Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej.

Powrócono do koncepcji wykorzystania reaktorów jądrowych jako źródła energii do napędu na okrętach, statkach czy łodziach podwodnych.

W latach pięćdziesiątych rozpoczęto budowę reaktorów o dużej mocy. Wówczas nastąpiła era elektrowni atomowych. Pierwszą z nich uruchomili Rosjanie w 1954 roku, służyła do obsługi Instytutu Atomowego w Obnińsku. W Wielkiej Brytanii w 1956 roku rozpoczęła pracę w pełni komercyjna elektrownia w Calder Hall, składająca się z czterech bloków każdy po 50 MW. Rok później kolejna elektrownia powstała w USA. Dalsze lata to okres intensywnego rozwoju energetyki jądrowej. Po awariach elektrowni w Three Mile Island (USA 1979) i Czarnobylu (ZSRR 1986) i zmniejszeniu zapotrzebowania na energię elektryczną zaniechano budowy nowych elektrowni. Aktualnie wiele państw planuje powrót do elektrowni atomowych, co napotyka na sprzeciw części środowiska naukowego i społeczeństw. Najczęściej podnoszony jest problem zagospoda-

rowania radioaktywnych odpadów. Nowe perspektywy otwierają małe reaktory jądrowe minimalizujące zagrożenie promieniotwórcze i minimalizujące koszty przesyłu energii.

Ubočnym skutkiem prac nad energią jądrową prowadzonych dla celów militarnych jest powszechne wykorzystywanie izotopów i promieniotwórczości w pracach badawczych, przemyśle i rolnictwie. Trudno także wyobrazić sobie współczesną diagnostykę medyczną i leczenie bez radiologii, środków kontrastujących i naświetlań.

Prezentowane zestawienie bibliograficzne zawiera wybór pozycji zwar-tych (od 1961 roku) oraz artykułów (od 2004 roku), które ukazują historię energii jądrowej od dramatycznego, mało znanego wyścigu z okresu II wojny światowej, poprzez okres „zimnej wojny” do współczesnego wykorzystania różnych form energii jądrowej. Całość materiału podzielono na kilka części. W poszczególnych działach znajdziemy opracowania ogólne, dzieła o powstaniu i rozwoju bomby atomowej, biografie twórców bomby, oblicze świata w dobie wyścigu zbrojeń i prace o rozwoju energetyki jądrowej oraz dziejach atomistyki w Polsce.

I. Energia jądrowa – opracowania ogólne

1. ATOM, ludzie, Kosmos / Olgierd Wołczek. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1976. – 196 s. : il.
2. BLASKI i cienie promieniotwórczości / Andrzej Czerwiński. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995. – 95 s. : il. – (Chemiczna Biblioteczka)
3. BŁĘDNE ogniki i grzyby atomowe / Georges Charpak, Richard L. Garwin. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1999. – 372 s. : il., mapy
4. CO o promieniowaniu wiedzieć powinniśmy / Włodzimierz Kusch. – Warszawa : „Bellona”, 1999. – 184 s. : il., 1 mapa
5. CZŁOWIEK i atom / G.T. Seaborg, W.R. Corliss. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1975. – 555 s. : il. – (Biblioteka Problemów; t. 205)
6. ENERGIA atomowa? / Jagad Guru Siddhaswarupananda Paramahansa. – Katowice : Instytut Wiedzy o Tożsamości „Misja Czaitanii”, [1995]. – 36 s. : il.
7. ENERGIA jądrowa : mit i rzeczywistość : o zagrożeniach związanych z energią jądrową i jej perspektywach w przyszłości / [Detlef Appel i in; red. wyd. pol. Dariusz Szwed]. – Warszawa : Fundacja im. Heinricha Bölla, 2006. – 391 s : il.

Bibliogr. przy rozdz.

8. ENERGIA jądrowa wczoraj i dziś / Grzegorz Jezierski. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 2006. – 524 s. : il.
Bibliogr. s. 516-518.
9. LASERY – synteza jądrowa / Sylwester Kaliski. – [Wyd. 2]. – Warszawa : „Wiedza Powszechna”, 1982. – 129 s. : il. – (Omega : biblioteka wiedzy współczesnej; 284)
Bibliogr. s. 129-[130].
10. O FIZYCE i energii jądrowej / Bohdan Dziunikowski. – Kraków ; AGH [Akademia Górniczo-Hutnicza]. Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne, 2001. – 269 s. : il.
Bibliogr.
11. PAŃSTWO atomowe : o postępie ku nieludzkości / Robert Jungk. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1982. – 251 s. – (Biblioteka Myśli Współczesnej)
Bibliogr. s. 239-[252].
12. TECHNIKA jądrowa w przemyśle, medycynie, rolnictwie i ochronie środowiska / [red. nauk. Piotr Urbański]. T. 1-2. – Warszawa : Instytut Chemii i Techniki Jądrowej, 2002. – 2 t. (273; 275-568 s.) : il. – (Raporty ICHTJ. Seria A nr 1/2000)
Bibliogr. przy rozdz.
13. TECHNIKA jądrowa w przemyśle, medycynie, rolnictwie i ochronie środowiska : krajowe sympozjum, Kraków, 7-9 września 2005 / [red. Łukasz Chmura i in.]. – Kraków : Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej AGH, 2005. – 594 s. : il.
Bibliogr. przy ref.
14. [TYSIĄC] 1000 słów o atomie i technice jądrowej / Ryszard Szepeke. – [Wyd. 3 uzup. i popr.]. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1982. – 274 s. : il., mapy

II. Bomba atomowa

A. Powstanie i rozwój

a. Pozycje zwarte

1. ATOMOWA bomba Hitlera : historia tajnych niemieckich prób z bronią jądrową / Rainer Karlsch. – Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 2006. – 366 s. : il. – (Wojny, Konflikty)
Bibliogr. s. 356-364.

2. ATOMOWY sojusz : Niemcy, Japonia i bomba atomowa 1939-1945 / Philip Henshall. – Warszawa : „Sensacje XX Wieku” : „Colori”, 2001. – 286 s. : il., mapy. – (Sensacje XX Wieku)
Bibliogr.
3. BITWA o ciężką wodę / Ray Mears. – Warszawa : „Amber”, 2004. – 134 s. : il., mapa. – (Wojna i Militaria)
4. BŁĘDNE ogniki i grzyby atomowe / Georges Charpak, Richard L. Garwin. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1999. – 372 s. : il., mapy
5. BOMBA atomowa Hitlera / Mark Walker. – Warszawa : „Amber”, 1999. – 222 s. : il. – (Tajemnice Historii)
Bibliogr.
6. BROŃ jądrowa : fizyka, budowa, działanie, skutki, historia / Jerzy Kubowski. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 2008. – 182 s. : il.
7. BROŃ jądrowa : fizyka, budowa, działanie, skutki / Jerzy Kubowski. – Warszawa; Radom : Instytut Technologii Eksploatacji, 2003. – 106 s. : il.
Bibliogr.
8. CUDOWNA broń Hitlera / Geoffrey Brooks. – Warszawa : Dom Wydawniczy Bellona, 2006. – 223 s. : il.
9. JAK powstała bomba atomowa / Richard Rhodes. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2000. – 781 s. : il., 2 mapy
Bibliogr.
10. KRYPTONIM „Virushaus” : badania nad bombą atomową w III Rzeszy / David Irving. – Łódź : „Książka i Wiedza”, 1975. – 378 s. : il.
Bibliogr.
11. NAGASAKI – tamtego pamiętnego dnia 9 sierpnia 1945 / [red. nauk. i przypisy Estera Żeromska]. – Warszawa : „Trio”, 2002. – 118 s. : il.
Zawiera wspomnienia byłych uczennic Prefekturalnego Liceum dla Dziewcząt w Nagasaki, rocznik 1942.
12. NIEMIECKA broń V-1 i V-2 / Łukasz Piechocki. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2009. – 168 s. : il. – (Historia)
13. NARODZINY siły : tajna historia radzieckiej bomby atomowej / Bogusław Wołoszański. – Warszawa : „Magnum”, 1995. – 90 s. : il. – (Sensacje XX Wieku / Bogusław Wołoszański; 12)
14. OPERACJA Uran / Dennis Eisenberg, Eli Landau, Menahem Portugali. – Warszawa : „Bellona”, 1999. – 135 s.
15. PAŃSTWO atomowe : o postępie ku nieľudźkości / Robert Jungk. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1982. – 251 s. – (Biblioteka Myśli Współczesnej)
Bibliogr. s. 239-[252].

16. PIERWSZY błysk / Leszek Adamczewski. – Zakrzewo : Wydawnictwo Replika, 2009. – 262 s. : il.
Bibliogr. s. 259-[263].
 17. STALIN i bomba : Związek Radziecki a energia atomowa 1939-1956 / David Holloway. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 1996. – 462 s. : il.
 18. TEOLOGIA bomby : narodziny systemu nuklearnego odstraszenia 1939-1953 / Przemysław Grudziński. T. 1-3. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1988. – 3 t. (290; 312; 325 s.)
 19. UCZENI i barbarzyńcy : polityka nuklearna Stanów Zjednoczonych, 1939-1945 / Przemysław Grudziński. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1987. – 554 s. : il.
Bibliogr. s. 486-499.
 20. UCZENI wstrząsają światem / Werner Braunbek. – Wyd. 2. – Warszawa : Iskry, 1961. – 354 s.
 21. WIDMO Apokalipsy / Roman Łabiński. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1981. – 297 s. – [My i Świat]
- b. Artykuły
1. BARDZO ciężka pomarańcza : historia broni jądrowej / Włodzimierz Kalicki // *G a z . W y b o r . (WAW)*. – 2005, nr 164, s. 13-15
 2. BOMBA białego człowieka : Hiroszima 1945 / Mick Hume // *F o r u m .* – 2007, nr 35, s. 50-53
 3. CHŁOPCZYK pełen śmierci : 60 lat po Hiroszimie / Adam Szostkiewicz // *P o l i t y k a .* – 2005, nr 31, s. 68-69
 4. DUCH Hiroszimy / Piotr Bernardyn. – Korespondencja z Tokio // *T y g . P o w s z .* – 2005, nr 33, s. 12
 5. HIROSZIMA i Stalin / Andrzej Lubowski // *G a z . W y b o r . (WAW)*. – 2005, nr 182, s. 20-22
 6. LOT z Małym Chłopcem : 65 rocznica zrzucenia bomby atomowej / Ed Pilkington // *F o r u m .* – 2010, nr 31, s. 58-61
 7. MOJA Hiroszima / Marysia Zaporowska // *D z i ś .* – 2005, nr 9, s. 98-109
 8. NAJCIEŹSZY grzech fizyków / Karol Jałochowski // *P o l i t y k a .* – 2007, nr 9, dod. Cywilizacja, z. 1, s. 4-7
 9. PROJEKT Manhattan : historia badań nad energią atomową to również historia militarnego sztafu, jakiemu uległy zafascynowane tą bronią władze wielu krajów / Rafał Motriuk // *T y g . P o w s z .* – 2010, nr 35, dod. W stronę atomu, s. V
 10. ŚWIATOWY wyścig po broń masowej zagłady : przez dziesięciolecia posiadanie bomby atomowej było symbolem mocarstwowego prestiżu / Mariusz Janik // *D z i e n n i k (Wyd. 2)*. – 2009, nr 30, s. 17

11. TEST w Turynii / Andrzej Hennel // *Świat Nauki*. – 2007, nr 3, s. 82-85

Zawiera rec. książki *Atomowa bomba Hitlera : historia tajnych niemieckich prób z bronią jądrową* / Rainer Karlsch. – Wrocław, 2006.

B. Biografie twórców

a. Pozycje zwarte

1. AMERYKAŃSKI Prometeusz : triumf i tragedia Roberta Oppenheimera / Kai Bird, Martin J. Sherwin. – Warszawa : Wydawnictwo Książkowe Twój Styl, 2007. – 775 s. : il.
Bibliogr. s. 748-761.
2. J. Robert Oppenheimer : twórca pierwszej bomby atomowej / Klaus Hoffmann. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1999. – 320 s. : il.
Bibliogr. s. 310-316.
3. JAŚNIEJ niż tysiąc słońc : losy badacza atomu / Robert Jungk. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1982. – 307 s. : il.
4. „PAN raczy żartować, panie Feynman!” : przypadki ciekawego człowieka / Richard P. Feynman; wysłuchał Ralph Leighton; oprac. Edward Hutchings. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2007. – 349 s.
5. PRZYGODY matematyka / Stanisław M. Ulam. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 1996. – 359 s. : il. – (Na Ścieżkach Nauki)
Bibliogr. s. 349-350.
6. TWÓRCY nauki o promieniotwórczości / Józef Hurwic. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1989. – 186 s. : il. – (Biblioteka Problemów; t. 292)
Bibliogr. przy rozdz.
7. WSPOMNIENIA / Andriej Sacharow. T. 1-3. – Warszawa : PoMost[®], 1991. – 3 t. (204; 347; 184 s.) : il.

b. Artykuły

1. MATEMATYK z bombą / Krzysztof Urbański // *Rzeczpospolita*. – 2009, nr 119, s. A20-A21
2. PACYFISTA z bombą : kto zajmie jego miejsce? / Władimir Czebotariow // *Forum*. – 2008, nr 39, s. 54-57
3. WIELKI człowiek do wielkich interesów / Stanisław Bajtlik // *Tygodnik Powszechny*. – 2006, nr 32, dod. s. 30-31
Zawiera rec. książki: *Czas Nielsa Bohra w fizyce, filozofii i polityce* / Abraham Pais. – Warszawa, 2006.

III. Czasy „zimnej wojny” i współczesne – świat w cieniu wyścigu zbrojeń

a. Pozycje zwarte

1. ALARM w NORAD / Włodzimierz M. Król. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1979. – 144 s. : il. – (Konflikty)
2. AMERYKAŃSKA inicjatywa obrony strategicznej : (Strategic Defense Initiative – SDI) : bibliografia / oprac. Ewa Zysman; Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. – Warszawa : PISM, 1989. – 75 s. – (Biblioteka Zbioru Dokumentów; nr 53)
3. ATOMISTYKA w Chinach / Jan Rowiński; Szkoła Główna Planowania i Statystyki. Instytut Gospodarki Krajów Rozwijających się. – Warszawa : SGPiS, 1988. – 94 s.
4. BEZPIECZEŃSTWO międzynarodowe ery nuklearnej / Wojciech Multan. – Warszawa : Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 1991. – 234 s.
Bibliogr. s. 226-234.
5. BROŃ i strategia nuklearna / Zbigniew Schneigert. – [Warszawa : „Epo-ka”, 1984]. – 155 s. : il.
Bibliogr. s. 120-123.
6. BROŃ neutronowa / Jan Pięta. – [Warszawa] : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1986. – 271 s. : il. – (Biblioteka Wiedzy Wojskowej)
Bibliogr. s. 270.
7. FRANCUSKA „przygoda” atomowa / Charles Ailleret. – Warszawa : Wy-
daw. Min. Obrony Narodowej, 1979. – 341 s. : mapa. – (Biblioteka Wie-
dzy Wojskowej)
8. GRYF : kulisy superszpiega / Arnold Kramish. – Warszawa : „Bellona” :
„Gryf”, 1994. – 235 s. – (Kulisy Wywiadu i Kontrwywiadu)
9. KRYZYS nuklearny wokół KRLD : ocena i perspektywy / Paweł Durys. –
Warszawa; Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2003. – 67 s.
Bibliogr. s. 66-67.
10. NEUTRONOWY krok ku katastrofie / Władimir Bielous. – Warszawa :
Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1985. – 204 s. : mapy. – (Militaria i Po-
lityka)
11. NOWA era nuklearna : analiza indyjsko-pakistańskiego kryzysu nuklear-
nego z maja 1998 roku / Renata Włoch. – Toruń : Wydaw. Adam Mar-
szałek, 2004. – 134 s.
Bibliogr. s. 127-134.
12. NUKLEARNY sfinks : Iran Mahmuda Ahmadinedżada / Yossi Melman,
Meir Javedanfar. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2008. – 253 s. : il.
Bibliogr. s. 243-246.

13. TECHNOLOGIA i wojna przyszłości : wokół nuklearnej i informacyjnej rewolucji w sprawach wojskowych / Łukasz Kamieński. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – 410 s. : il. – (Prace Amerykanistyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego)
Bibliogr. s. 365-397.
14. WŁADCY ognia / Bogusław Wołoszański. – Warszawa : „Sensacje XX wieku” : „Colori”, 2001. – 352 s. : il. – (Sensacje XX Wieku)
Bibliogr.
15. ZAGUBIONE piekło / Czesław Goliśzewski. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1973. – 167 s. – (Sensacje 20 Wieku)

b. Artykuły

1. ARMAGEDON w Europie : amerykańskie plany wojenne 1945-1950 / Kazimierz Szarski // D z i ś . – 2005, nr 3, s. 156-166
2. APOKALIPSA lada dzień : świat i broń jądrowa / Robert S. McNamara // G a z . W y b o r (WAW). – 2005, nr 122, s. 18-19
3. ATOM ajatollaha : w cieniu irańskiej bomby / Tim Guldemann; rozm. przepr. Urs Gehriger // F o r u m . – 2006, nr 3, s. 5-7
4. ATOM poza kontrolą. – (Świat: zderzenia, wyzwania, zagrożenia) // R z e c z p o s p o l i t a . – 2006, nr 195, dod. s. 1-15
5. ATOMOWE domino : Korea Północna odpaliła właśnie nowy wyścig zbrojeń / Agata Jabłońska // W p r o s t . – 2006, nr 42, s. 100-101
6. ATOMOWY Bliski Wschód / Jakub Bojnarski // G a z . P o l s k a . – 2007, nr 34, s. 19
7. ATOMÓWKĄ w bunkier / Michael Levi // Ś w i a t N a u k i . – 2004, nr 9, s. 78-85
Penetrujące pociski jądrowe.
8. BOMBA nadal groźna / Marek Pielach // R z e c z p o s p o l i t a . – 2005, nr 164, s. A9
9. BOMBĘ rzucić! / Wawrzyniec Smoczyński // P o l i t y k a . – 2009, nr 43, s. 74-76
10. BROŃ nuklearna ocaliła Zachód. Jest potrzebna Europie / Grzegorz Kostrzewa-Zorbas // D z i e n n i k G a z . P r a w n a . – 2010, nr 68, s. A16
11. CO z chłopca wyrosło : świat po wojnie / Edwin Bendyk // P o l i t y k a . – 2006, nr 31, s. 72-74
12. CZŁOWIEK, który uchronił świat przed nuklearną apokalipsą / Stanisław Pietrow; rozm. przepr. Justyna Prus // D z i e n n i k (Wyd. 2). – 2008, nr 226, s. 16

13. CZY grozi nam zagłada jądrowa / Kazimierz Szarski // *Dziś*. – 2005, nr 16, s. 24-31
14. FALSTART / Antoni Rybczyński // *Gaz. Polska*. – 2010, nr 14, s. 15
15. GŁOWICE na kotwicach / Wawrzyniec Smoczyński // *Polityka*. – 2010, nr 17, s. 94-97
16. GRY wojenne // *Forum*. – 2006, nr 42, s. 7-9
17. GRZYBY nad Polską / Jacek Tebinka // *Polityka*. – 2008, nr 39, s. 84-86
18. INDYJSKI program atomowy w latach 1947-1998 / Łukasz Tolak // *Studia Polityczne*. – 2004, nr 16, s. 303-316
19. IRAN i uran / Krzysztof Mroziewicz // *Polityka*. – 2006, nr 5, s. 44-46
20. IRAŃSKA karta w globalnej grze / Adam Bieniek // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2010, nr 196, s. 12
21. ISLAMSKA bomba atomowa : wojna z Iranem to najgorszy z możliwych scenariuszy / Agata Jabłońska // *Wprost*. – 2006, nr 3, s. 84-85
22. KGB : kawał z Brodą : grunt pod zimną wojnę / Ben Macintyre // *Forum*. – 2009, nr 28, s. 58-61
23. KIM kiwa Baracka / Waldemar J. Dziak, Tomasz Zalewski. – Korespondencja z Waszyngtonu // *Polityka*. – 2009, nr 23, s. 80-81
24. KOGO jeszcze skusi atom : Kim w mrowisko / Santaro Rey // *Forum*. – 2009, nr 22/23, s. 16
25. KOMU bombę? : zbrojenia jądrowe / Anatol Arciuch // *Nowe Państwo*. – 2005, nr 2, s. 15-18
26. KONIEC atomowego monopolu / Michael D. Gordin. – Fragm. książki „Truman, Stalin i koniec atomowego monopolu” // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2010, nr 169, dod. *Forum*, s. VII
27. KRES Armagedonu : czy Rosja i Chiny przestaną zagrażać światu jego zniszczeniem / Krzysztof Plechicki // *Głos*. – 2006, nr 17/18, s. 13-15
28. LONT już się tli / Marek Ostrowski // *Polityka*. – 2006, nr 43, s. 54-56
29. MIECZ się unosi : czy od Iranu zapali się świat? / Ralf Beste // *Forum*. – 2008, nr 28, s. 6-8
30. MOŻNI protektorzy / Krzysztof Renik // *Prz. Powsz.* – 2006, nr 11, s. 186-189
31. NEUTRINOWY pokój / Jarosław Chrostowski // *Nowa Fantastyka*. – 2007, nr 11, s. 4-5
32. NIE ma jak bomba : nowy układ o broni jądrowej / Oliver Thranert // *Forum*. – 2010, nr 15, s. 6-11
33. NOWA proliferacja nuklearna / Luciano Larivera // *Prz. Powsz.* – 2007, nr 6, s. 37-45

34. NOWOŚCI w arsenalach / David Biello // Świat Nauki. – 2007, nr 12, s. 64-69
35. OŚ Caracas – Moskwa – Teheran / Antoni Rybczyński // Gaz. Polska. – 2009, nr 41, s. 17
36. PERSKIE szachy atomowe / Adam Szostkiewicz // Polityka. – 2006, nr 17/18, s. 22-24
37. POGŁOSKI o upadku rosyjskich sił jądrowych są mocno przesadzone / Władimir Dworkin; rozm. przepr. Victoria Dunaeva // Nowe Państwo. – 2006, nr 4, s. 82-83
38. PRZED godziną zero / Roman Frister. – Korespondencja z Tel Awiwu // Polityka. – 2009, nr 25, s. 74-75
39. PRZEPUSTKA do łodzi ratunkowej : prognoza dla świata / François Heisbourg; rozm. przepr. Bernard Poulet // Forum. – 2007, nr 50, s. 6, 8, 10
40. PRZYCZAJONA groźba / Krzysztof Głowacki // Gaz. Polska. – 2010, nr 35, s. 18
- Poszukiwanie dostępu do broni przez terrorystów w krajach b. ZSRR.
41. REWOLUCJA nuklearna a stosunki międzynarodowe podczas pierwszego wieku nuklearnego / Łukasz Kamieński // Studia Polityczne. – 2005, nr 17, s. 239-264
42. ROLA broni jądrowej w polityce wojskowej Wielkiej Brytanii po zimnej wojnie / Krzysztof Jaźwiński // Prz. Europejski. – 2006, nr 2, s. 24-49
43. ROSYJSKIE siły jądrowe : raport wydziału analiz i badań japońskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych // Dziś. – 2006, nr 5, s. 54-62
44. RYZYK-FIZYK : bombami walczone o pokój // Forum. – 2009, nr 42, s. 58-60
45. UBOCZNE skutki współczesnych wojen / Marian Dobrosielski // Dziś. – 2008, nr 2, s. 26-35
46. USA – Rosja. Czyżby strategiczna współpraca? / Mieczysław Ryba // Nasz Dziennik (Wyd. 2). – 2010, nr 83, s. 13
47. SPRAWA Rosenbergów : bombami walczone o pokój / Borys Sokołow // Forum. – 2009, nr 42, s. 60-61
48. STARE zagrożenie w nowych czasach : broń jądrowa / Marian Dobrosielski. – Bibliogr. // Wiek XXI. – 2004, nr 2, s. 143-162
49. TO nie Rosja i Stany Zjednoczone zagrażają światu bronią atomową / Michał Potocki // Dziennik Gaz. Prawna. – 2010, nr 68, s. A14
50. W CIENIU atomowej dominacji USA / Kazimierz Szarski // Dziś. – 2006, nr 8, s. 33-38
51. WIDMO atomowej zagłady nadal groźne / Andrzej Talaga // Dziennik Gaz. Prawna. – 2009, nr 185, s. A2

52. WYBUCHY jądrowe w kosmosie / Daniel D. Dupont // Świat Nauki. – 2004, nr 7, s. 72-79
53. WYBUCHY z przeszłości / Zeeya Merali // Świat Nauki. – 2009, nr 8, s. 7-9
Dot. następstw chińskich prób jądrowych.
54. WYŚCIG rakiet / Roman Frister. – Korespondencja z Tel Awiwu // Polityka. – 2008, nr 6, s. 54-55
55. ZDETONOWALIŚMY! : bombami walczone o pokój / Georgij Absalamow // Forum. – 2009, nr 42, s. 58-60

IV. Energetyka jądrowa – rozwój i perspektywy

a. Pozycje zwarte

1. ATOMOWY syndrom / Andrzej Tyszecki. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1989. – 152 s. : mapy
Tzw. seria „Ochrona Środowiska”.
2. AWARIE reaktorowe a bezpieczeństwo energetyki jądrowej / Andrzej Strupczewski. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1990. – 251 s. : il.
Bibliogr. s. 241-246.
3. BEZPIECZEŃSTWO energetyczne świata a ochrona ekosfery : technologie odnawialnych źródeł energii, technologie jądrowe, termojądrowe i wodorowe / Józef Malej; Politechnika Koszalińska. – Koszalin : Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, 2009. – 232 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz., wykaz aktów prawnych s. 12-22.
4. ENERGETYKA jądrowa, człowiek, środowisko : praca zbiorowa / pod red. Eugeniusza Bidermana; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1989. – 369 s. : il., mapy
Bibliogr. przy rozdziałach.
Prace prezentowane na interdyscyplinarnym sympozjum, 5-7 listopada 1987 r.
5. ENERGIA jądrowa : mit i rzeczywistość : o zagrożeniach związanych z energią jądrową i jej perspektywach w przyszłości / [Detlef Appel i in.; red. wyd. pol. Dariusz Szwed]. – Warszawa : Fundacja im. Heinricha Bölla, 2006. – 391 s. : il.
Bibliogr. przy rozdziałach.
Publ. dostępna w różnych wersjach jęz. na stronach internetowych Fundacji im. Heinricha Bölla.

6. ENERGIA jądrowa – ratunek czy zagłada : blaski i cienie rozwoju energetyki / Andrzej Hrynkiewicz, Zygmunt Kolenda. – Kraków : IFJ, 1986. – 19 s. – (Raport / Instytut Fizyki Jądrowej, Kraków; 1326/B)
Nieznacznie skrócona wersja opubl. w Tyg. Powszechnym 1986 nr 20.
7. ENERGIA : najważniejszy problem cywilizacji / Andrzej Hrynkiewicz. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1990. – 106 s. : il., 2 mapy
Bibliogr. s. 101-105.
8. ENERGETYKA jądrowa / Zdzisław Celiński. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1991. – 299 s.
Bibliogr. s. 288-291.
9. ENERGETYKA jądrowa a społeczeństwo / Zdzisław Celiński. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 1992. – 270 s. : il.
Bibliogr. s. 254-261.
10. ENERGETYKA jądrowa, człowiek i środowisko. – Warszawa : Centrum Informatyki Energetyki, 1988. – 356 s. : il. – (Biblioteka Postępów Techniki Jądrowej. Ochrona przed Promieniowaniem; nr 98)
11. ENERGETYKA jądrowa : elektrownie jądrowe / Czesław Nycz. – Warszawa : Centrum Informatyki Energetyki, 1989. – 34 s. : il. – (Postępy Techniki Jądrowej)
12. ENERGETYKA jądrowa : fakty i racje / [oprac. merytoryczne Andrzej Kowalski]. – Warszawa : Centrum Informatyki Energetyki, 1989. – 115 s. : il., mapy. – (Postępy Techniki Jądrowej)
13. ENERGETYKA jądrowa – przebieg debaty w Niemczech : spotkanie dyskusyjne, 14 września 2009 / Instytut na Rzecz Ekorozwoju. – Warszawa : Instytut na Rzecz Ekorozwoju, 2009. – 39 s. : il.
Spotkanie odbyło się w Warszawie.
14. ENERGETYKA jądrowa : pytania i odpowiedzi. – [Warszawa] : Centrum Informatyki Energetyki, 1989. – 27 s. : il.
15. KATASTROFA Czarnobyla : społeczne, antropologiczno-ekologiczne oraz medyczne aspekty i prognozy / kom. red. Jerzy Kmiecinski [i in.] – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – 184 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
16. KIERUNKI rozwoju elektrowni jądrowych / Mieczysław Lech. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, 1997. – 119 s. : il.
Bibliogr. s. [120].
17. OKRĘTOWE siłownie jądrowe z reaktorami wodnociśnieniowymi / Włodzimierz Pihowicz. – Gdańsk : Wydaw. Morskie, 1986. – 330 s. : il. – (Maszyny i Siłownie Okrętowe; 12)
Bibliogr. s. 329-[331].

18. PODSTAWY energetyki jądrowej / Zdzisław Celiński, Andrzej Strupczewski. – Warszawa : Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1984. – 370 s. : il.
Bibliogr. s. 358-364.
19. RADZIECKA energetyka atomowa / Tadeusz Podwysocki. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1979. – 126 s. – (Opowieści 2000 Roku)
20. STAN i tendencje rozwojowe energetyki jądrowej na świecie w latach 2001-2002 / Państwowa Agencja Atomistyki, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. – Warszawa : PAA, 2003. – 52 s.
Bibliogr. s. 50-52.
21. STAN i tendencje rozwojowe energetyki jądrowej na świecie w 1995 r. / Państwowa Agencja Atomistyki, Ministerstwo Przemysłu i Handlu. – Warszawa : [PAA, Departament Szkolenia i Informacji Społecznej], 1996. – 34 s. – (Energetyka Jądrowa '95)
22. SPOŁECZNE aspekty energetyki jądrowej / Zdzisław Celiński. – Warszawa : Centrum Informatyki Energetyki, 1990. – 39 s. : il. – (Postępy Techniki Jądrowej)
Bibliogr. s. 38-39.
23. TRZY mile od katastrofy / Marek Samotyj. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1982. – 184 s. : il. – (Konflikty)

b. Artykuły

1. A W Genewie... / Magdalena Kowalska // *Fizyka w Szkole*. – 2005, nr 4, s. 24-25
Obchody 50-lecia istnienia Europejskiego Laboratorium Cząstek Elementarnych oraz Światowego Roku Fizyki.
2. ATOM trzeciej generacji : energia jądrowa będzie tania i bezpieczna / Tomasz Rożek // *Wprost*. – 2007, nr 30, s. 62-65
3. ATOMOWA awaria w Austrii / Rafał Woś // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2008, nr 182, s. 10
4. ATOMOWE oświecenie / Luis Echávarri; rozm. przepr. Marek Ostrowski // *Polityka*. – 2010, nr 21, s. 84-85
5. ATOMOWY renesans : kryzys energetyczny: ratunek w atomie...? / Teresa Stylińska // *Tygodnik Powszechny*. – 2008, nr 30, s. 28
6. BILL Gates zrewolucjonizuje świat małymi reaktorami atomowymi / Maciej Domagała // *Polska* (Metrop. Warsz.). – 2010, nr 71, s. 1, 12
7. CORAZ więcej elektrowni atomowych / Jan Piaseczny // *Przeгляд*. – 2007, nr 19, s. 53, 56
8. DROGA do wiecznej energii : energetyka jądrowa / Rafał Motriuk // *Tygodnik Powszechny*. – 2008, nr 27, s. 27

Międzynarodowy projekt badawczy ITER.

9. ELEKTROWNIA jądrowa / Wiesław Ciechanowicz; rozm. przepr. Edward Garścia // *A u r a*. – 2005, nr 6, s. 9-11
10. ENERGIA jądrowa na świecie / Rafał Zasuń. – (Atom dla Polski) // *G a z . W y b o r*. – 2008, nr 170, s. 16-17
11. EUROPEJSKA Wspólnota Energii Atomowej – Euratom / Maciej Podemski // *Prz. Geologiczny*. – 2006, nr 8, s. 645-646
12. FRANCJA: po pierwsze niezależność : atomowy świat / Robert Stefanicki // *Ty g . P o w s z*. – 2010, nr 39, dod. W stronę atomu, s. II
13. IDEALNY reaktor jądrowy / William H. Hannum, Gerald E. Marsh, George S. Stanford // *Ś w i a t N a u k i*. – 2006, nr 2, s. 56-63
14. JĄDRO jasności / Tomasz Wałat. – Korespondencja ze Sztokholmu // *P o l i t y k a*. – 2009, nr 17, s. 88-89
15. JĄDROWY as z rękawa? / Wiktor Potocki, Anna M. Sekretarska // *G a z . P o l s k a*. – 2010, nr 24, s. 14
16. JĄDROWY pasztet : czy energetyka atomowa jest tania? / Markus Deggerich // *F o r u m*. – 2009, nr 35, s. 16-18
17. KOSZTY, ekologia, bezpieczeństwo – za i przeciw elektrowniom jądrowym / Michael Totty // *Dziennik (Wyd. 2)*. – 2008, nr 178, dod. The Wall Street Journal. Polska, s. 06-07
18. NADCHODZI czas reaktorów / Jan Piaseczny // *Przeгляд*. – 2008, nr 50, s. 16-17
19. NIE bójmy się energii jądrowej / Jan Kotlarz // *M y ś l P o l s k a*. – 2009, nr 22, s. 5
20. NUKLEARNA rozgrywka na Wschodzie / Michał Kacewicz // *N e w s w e e k P o l s k a*. – 2009, nr 44, dod. Energia Raport, s. 16-18
21. OSWAJANIE z atomem / Wiesław Ciechanowicz. – Wywiad // *A u r a*. – 2007, nr 3, s. 15-17
22. POLUBIMY uran? : dwadzieścia lat po Czarnobylu w Europie ożywa debata, czy nie należy wrócić do energetyki jądrowej / Andrzej Hołdys // *G a z . W y b o r*. – 2006, nr 14, s. 21
23. PRACE badawcze Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej / Maciej Podemski // *Prz. Geologiczny*. – 2006, nr 9, s. 737-739
24. PROBLEMATYKA energii atomowej w Unii Europejskiej / Maciej Podemski // *Prz. Geologiczny*. – 2008, nr 7, s. 503-505
25. REAKTORY jądrowe : zasada działania i podział konstrukcyjny / Mariusz Łuszcz // *F i z y k a w S z k o l e*. – 2007, nr 1, s. 10-20
26. ROSJA : mocarstwowe megawaty : atomowy świat / Anna Łabuszewska // *Ty g . P o w s z*. – 2010, nr 39, dod. W stronę atomu, s. IV-V

27. TANI atom / Hervé Bernard; rozm. przepr. Marek Ostrowski // *Polityka*. – 2010, nr 13, s. 86-87
28. WARIANT jądrowy / John M. Deutch, Ernest J. Moniz // *Świat Nauki*. – 2006, nr 10, s. 52-60
29. WYMYŚLONY boom : wojna o energię / Lutz Mez; rozm. przepr. Nicola Kuhrt // *Forum*. – 2008, nr 24, s. 55
30. ZATRUTE ciastko z odpadami / Franciszek L. Ćwik // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 94, s. 12
31. ZWROTY, spory i sondaże : kraje, które nie chcą atomu / Piotr Siergiej // *Tygodnik Powszechny*. – 2010, nr 39, dod. W stronę atomu, s. VIII

V. Atomistyka w Polsce – od reaktora do elektrowni jądrowej

a. Pozycje zwarte

1. ATOMISTYKA polska w latach 1964-1972 / [kom. red. Zdzisław Celiński i in.; aut. Józef Bara i in.]. – Warszawa : Ośrodek Informacji o Energii Jądrowej, 1974. – 457 s. : il., mapa
2. [DRUGA] II Szkoła Energetyki Jądrowej, Warszawa, 3-5 listopada 2009 : raport IAE POLATO-142/A / Instytut Energii Atomowej Polatom. – Otwock-Świerk : Instytut Energii Atomowej Polatom – OINTEA, 2009. – 317 s. : il. – (Raport IAE; 142/A)
3. ENERGETYKA jądrowa w Polsce : perspektywy i uwarunkowania / Stefan Chwaszczewski. – Otwock-Świerk : IEA, 1995. – 24 s. (Raport IAE / Instytut Energii Atomowej; 15/A)
Bibliogr. s. 19-20.
4. ENERGETYKA jądrowa w Polsce / Wszechnica Polskiej Akademii Nauk. – Wrocław [i in.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989. – 189 s. : il. – (Problemy Naukowe Współczesności)
Bibliogr. przy rozdz.
5. INSTYTUT Fizyki Jądrowej w Krakowie : 1955-1975 : informator / ukł. oprac. red. Andrzej Wierchowski. – Kraków : Krajowa Agencja Wydaw., 1975. – 40 s. : il.
6. PERSPEKTYWY wykorzystania atomistyki w Polsce : referaty sesji naukowej V Walnego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Nukleonowego Warszawa, 7 grudnia 1996 r. / Polskie Towarzystwo Nukleonowe. – Warszawa : Komitet Publikacji i Informacji PTN, 1997. – 48 s. : il., mapy. – (Raport PTN, 1/97)
Bibliogr.
7. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 lat Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk / pod red. Andrzeja Hrynkiwicza. –

Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 2005. – 703 s. : il. – (Monografie / Polska Akademia Umiejętności. Komisja Historii Nauki; 9)

8. POLSKA w europejskiej organizacji badań jądrowych CERN / [komitet red. t. Jerzy Bartke i in.; red. t. Małgorzata Święch-Płonka; aut. art. Jerzy Bartke i in.]; Polska Akademia Umiejętności. – Kraków : PAU, 2004. – 262 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
9. PRZYSZŁOŚĆ energetyki jądrowej w Polsce / Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Polski Komitet Naukowo-Techniczny FSNT-NOT Gospodarki Energetycznej. – Warszawa : Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, 2007. – 164 s. : il.
Bibliogr. przy ref.
Materiały z konf., która odbyła się 6 grudnia 2007 r. w Warszawie.
10. Z JAWORZNA do Kinszasy / Bohdan Dziunikowski. – Jaworzno : Muzeum Miasta Jaworzna; Katowice : Drukarnia Archidiecezjalna, 2006. – 121 s. : il.
11. ŹRÓDŁA do dziejów kopalnictwa uranowego w Polsce / wybór, oprac. i wstęp Mirosław Zdulski; Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. – Warszawa : „DiG”, 2000. – 192 s.

b. Artykuły

1. ATOM przechowany w Świerku / Cezary Łazarewicz // *Polityka*. – 2009, nr 46, s. 108-113
2. ATOMOWA alternatywa / Andrzej Dryszel // *Przegląd*. – 2005, nr 23, s. 64-65
3. ATOMOWE bezpieczeństwo / Maciej Pawlak // *Gaz. Polska*. – 2010, nr 40, s. 30
4. ATOMOWY miraż PRL / Przemysław Semczuk // *Newsweek Polska*. – 2008, nr 43, s. 38-39
5. ATOM w dom / Marcin Rotkiewicz // *Polityka*. – 2006, nr 2, s. 90-93
6. BETONEM w atom : polityczne szykany wobec niepokornych naukowców zahamowały rozwój polskiej atomistyki / Przemysław Bogusz // *Gaz. Polska*. – 2008, nr 2, s. 16-17
7. CZY Polsce potrzebna jest elektrownia jądrowa? / Stanisław K. Wiąckowski // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2007, nr 283, s. 11
8. DROGA do atomu : czy w Polsce powstanie elektrownia jądrowa / Michał Kuźmiński // *Tyg. Powsz.* – 2006, nr 53, s. 6
9. GORĄCZKA atomowa / Tomasz Lipko // *Polityka*. – 2005, nr 19, s. 116-121

10. KOMU potrzebna jest elektrownia atomowa? / Włodzimierz Bojarski // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2007, nr 127, s. 12-13
11. NASZ przyjaciel atom / Tomasz Molga // *Wprost*. – 2010, nr 26, s. 74-75
12. OSIĄGNIĘCIA w fizyce jądrowej krakowskiego ośrodka fizyki / Andrzej Budzanowski // *Alma Mater*. – 2009 nr 114, s. 18-19
13. OTOCZENI atomem : energia jądrowa: odsłona druga / Michał Waligórski; rozm. przepr. Michał Olszewski // *Tyg. Powsz.* – 2010, nr 12, s. 13
14. PERSPEKTYWY rozwoju energii atomowej w Polsce / Marcin Tatarzyński // *Bezpieczeństwo Narodowe*. – 2006, nr 1, s. 30-43
15. PERSPEKTYWY rozwoju energetyki atomowej w Polsce / Olgierd Skonieczny // *Aura*. – 2008, nr 1, s. 4-7
16. PERSPEKTYWY rozwoju krakowskiego ośrodka fizyki stworzonego przez profesora Henryka Niewodniczańskiego / Marek Jeżabek // *Alma Mater*. – 2009, nr 114, s. 22-23
17. POCZĄTKI badań naukowych zainicjowanych przez profesora Henryka Niewodniczańskiego w dziedzinie fizyki materii skondensowanej / Jerzy A. Janik // *Alma Mater*. – 2009, nr 114, s. 14-15
18. POLSKA atomowa / Tomasz Piądlowski // *Myśl. pl.* – 2009, nr 14, s. 18-19
19. POLSCY studenci i doktoranci mile widziani w Dubnej / Aleksiej Siskian; rozm. przepr. Małgorzata Nowina-Konopka // *Postępy Fizyki*. – 2006, z. 3, s. 132-134
20. POWSTANIE Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk / Andrzej Hryniewicz // *Alma Mater*. – 2009, nr 114, s. 19-22
21. PRAŁD z atomu w każdym domu / Marek Henzler, Wojciech Markiewicz // *Polityka*. – 2006, nr 31, s. 37-39
22. RÓŻNE barwy reaktora : Żarnowiec : dwadzieścia lat później / Jerzy Dziekoński // *Tyg. Powsz.* – 2010, nr 35, dod. W stronę atomu, s. VI-VIII
23. TWÓRCA krakowskiego ośrodka fizyki jądrowej / Kazimierz Grotowski // *Alma Mater*. – 2009, nr 114, s. 10-14
Sylwetka Henryka Niewodniczańskiego.

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Stefan Kisielewski

100 rocznica urodzin

20 rocznica śmierci

Stefan Kisielewski – ur. 7.03.1911 r. – zm. 27.09.1991 – kompozytor, muzykolog, pisarz, felietonista. Urodził się w Warszawie. Ukończył Gimnazjum im. T. Czackiego. W latach 1927-1937 uczył się w konserwatorium warszawskim, gdzie uzyskał dyplomy z teorii muzyki (1934), kompozycji (1937) oraz fortepianu (1937). Równolegle był słuchaczem polonistyki i filozofii na Uniwersytecie Warszawskim (1929-1931). W okresie studiów należał do Legionu Młodych. W 1936 roku był wśród założycieli Buntu Młodych – pisma konserwatywno-liberalnego. Wykształcenie muzyczne uzupełnił w Paryżu (1938-1939).

Walczył w czasie kampanii wrześniowej 1939 r., później uczestniczył w działalności konspiracyjnej. M.in. grał muzykę Chopina podczas tajnych koncertów. Jako żołnierz AK brał udział w powstaniu warszawskim. Podczas okupacji był pracownikiem Wydziału Kultury Delegatury Rządu RP.

Po wojnie przeniósł się do Krakowa, gdzie nawiązał współpracę z „Przekrojem”. Założył i redagował „Ruch Muzyczny”. W 1945 roku rozpoczął pisanie felietonów w „Tygodniku Powszechnym”, które przyniosły mu olbrzymią popularność i uznanie. Do roku 1949 sprawował obowiązki profesora Wyższej Szkoły Muzycznej. Był posłem na Sejm PRL, członkiem Katolickiego Koła „Znak” (1957-1965). Należał do grona założycieli Ruchu Polityki Realnej (1987) i Unii Polityki Realnej (1989). W 1989 roku po konflikcie z redakcją „Tygodnika Powszechnego” zakończył współpracę i zaczął publikować w tygodniku „Wprost”.

Uważał się przede wszystkim za kompozytora. W jego dorobku znalazły się m.in. 4 symfonie, utwory orkiestrowe, kameralne, 12 pieśni do wierszy K.I. Gałczyńskiego. Pisał także muzykę teatralną i filmową. Uznanie dla działalności muzycznej znalazło wyraz w licznych nagrodach krajowych i zagranicznych. Opublikował również liczne szkice muzyczne m.in. „Poematy muzyczne Ryszarda Straussa” (1955), „Z muzyką przez lata” (1957), „Gwiazdozbiór muzyczny (1958), „Od Bacha do Strawińskiego” (1958), „Z muzycznej międzyepoki” (1966). Pisał również monografie: „Grażyna Bacewicz i jej czasy” (1964), „Zbigniew Drzewiecki” (1973).

W swej twórczości pisarskiej uczył pragmatyzmu, zdrowego rozsądku, konieczności utrzymania równowagi realiów i imponderabilii, czyli spraw fundamentalnych. Był przenikliwym obserwatorem życia politycznego. Napisał m.in. powieści: „Sprzysiężenie” (1947), „Zbrodnia w dzielnicy północnej” (1948), „Mia-

łem tylko jedno życie” (1958), „Widziane z góry” (1967), „Przygoda w Warszawie” (1976), „Ludzie w akwarium” (1976), „Śledztwo” (1979), „Podróż w czasie” (1982), „Abecadło Kisiela” (1990), „Dzienniki” (1996), „Felietony zdjęte przez cenzurę” (1998) oraz liczne felietony i szkice krytyczno-literackie.

a. Pozycje zwarte

1. CZTERDZIEŚCI pięć lat w opozycji : (o ludziach „Tygodnika Powszechnego”) / Robert Jarocki. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1990. – 315 s. : il.
2. DONOSY na Kisiela : zeznania kandydata na donosiciela / Jerzy Suszko. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2006. – 203 s. : il.
3. DROGA klerka : filozofia sztuki Stefana Kisielewskiego / Michał Szyszka. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2010. – 372 s.
Bibliogr. s. 329-356.
4. DWUGŁOS o Peerelu : dzienniki Stefana Kisielewskiego i Mariana Brandysa / Iwona Hofman. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2000. – 337 s.
Bibliogr.
5. DZIENNIKI / Stefan Kisielewski; [wprowadzenie Ludwik Bohdan Grzeniewski]. – [Wyd. 3]. – Warszawa : „Iskry”, 1998. – 950 s. – (Pisma wybrane / Stefan Kisielewski)
6. FORMA ideologii – ideologia formy : o powieściach Stefana Kisielewskiego / Mirosław Ryszkiewicz. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, 2003. – 377 s.
Bibliogr. s. 351-365.
7. KISIEL / Joanna Pruszyńska rozmawia o Stefanie Kisielewskim z Andrzejem Bardeckim [i in.; Katarzyna Merta red.]. – Warszawa : „Twój Styl”, [1997]. – 373 s. : il.
Bibliogr. prac S. Kisielewskiego s. 366-368.
8. KISIEL / Mariusz Urbanek. – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1997. – 270 s. : il., 1 mapa. – (A to Polska Właśnie)
9. KISIEL Wprost : 10 lat nagród Kisiela / [aut. tekstów Jan Krzysztof Bielecki i in.; red. Anna Cebulka]. – Poznań : „Wprost”; Warszawa : „W.A.B.”, 1999. – 134 s. : il.
10. KISIELEWSCY : Jan August, Zygmunt, Stefan, Wacek / Mariusz Urbanek. – Warszawa : Wydawnictwo Iskry, 2006. – 302 s. : il.
Bibliogr. s. 291-293.

11. KONTRALFABET dla Kisiela / Iwona Janczewska-Altyńska; [il. Maciej Marchewicz]. – Warszawa : „Aviation Books”, 1990. – 122 s. : il.
12. MELOS, logos, etos : materiały sympozjum poświęconego twórczości Floriana Dąbrowskiego, Stefana Kisielewskiego, Zygmunta Mycielskiego, Warszawa, 29-30 listopada 1985 / [materiały zred. Krystyna Tarnawska-Kaczorowska]; Sekcja Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich. – Warszawa : ZKP, 1987. – 336 s. : nuty
13. STAŃCZYK Polski Ludowej : rzecz o Stefanie Kisielewskim / Monika Wiszniowska. – Katowice; Warszawa : Śląsk, 2004. – 190 s. : il.
Bibliogr. s. 180-187.
14. STEFAN Kisielewski / Florian Dąbrowski. – Poznań : „Ars Nova”, 1995. – 34 s. – (Biblioteka Problemowa „Pro Sinfoniki”; 2)
Bibliogr. twórczości S. Kisielewskiego s. 32-34
15. STEFAN Kisielewski jako krytyk muzyczny / Adam Wiatr. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2006. – 146 s.
Bibliogr. s. 133-[147].
16. SŁOWO o Kisielu / Jerzy Waldorff. – [Wyd. 2]. – Warszawa : „Iskry”, 1995. – 131 s. : il.
17. TESTAMENT Kisiela / ze Stefanem Kisielewskim rozmawia Piotr Gabriel. – Poznań : „Wprost”, 1992. – 182 s.

b. Artykuły

1. ANTYMARKISTA naukowy i popularyzatorski, czyli o. Innocenty Józef Maria Bocheński i Stefan Kisielewski oraz ich nieszablonowe idee / Tomasz Brzustowski // *Zeszyty Społeczne KIK*. – 2007, nr 15, s. 21-26
2. CZY Kisiel był prorokiem? / Tomasz Brzustowski // *Najwyższy Czas!*. – 2006, nr 40, s. XL-XLI
3. DZIWNIA i niezwykła rodzina / Michał Radgowski // *Nowe Książki*. – 2006, nr 11, s. 46-47
Zawiera rec. książki: Kisielewscy: Jan August, Zygmunt, Stefan, Wacek / Mariusz Urbanek.
4. HEREZJE Kisiela / Mariusz Urbanek // *Wprost*. – 2006, nr 39, s. 38-39
5. JAK chcieli spać Kisiela / Sergiusz Prokurat // *Najwyższy Czas!*. – 2009, nr 1/2, s. LXI
6. „KISIEL brzmi jak Wawel. I tak samo z kamienia...” / Mariusz Urbanek. – *Fragm. książki „Waldorff – ostatni baron Peerelu” // Odra*. – 2008, nr 10, s. 65-71

7. KISIEL nie pozwoliłby mediom na kabaret / Marcin Król; rozm. przepr. Katarzyna Kozłowska // *Wprost*. – 2010, nr 18, s. 26-27
8. KISIEL wprost 1990-1991 / Stefan Kisielewski; rozm. przepr. Piotr Gabryel // *Wprost*. – 2007, nr 48, dod. s. 4-15
9. KSIĄŻKI pokupne / Marta Mizuro // *Odra*. – 2007, nr 1, s. 122-123
Zawiera rec. książki: Kisielewscy: Jan August, Zygmunt, Stefan, Wacek / Mariusz Urbanek
10. PAPIEŻ ukradkiem czyta Kisiela / Tadeusz Sobolewski // *Gaz. Wybor.* – 2006, nr 243, s. 14
Zawiera rec. książki: Kisielewscy: Jan August, Zygmunt, Stefan, Wacek / Mariusz Urbanek
11. [PIĘTNAŚCIE] 15 lat bez Kisiela / Rafał Pazio // *Najwyższy Czas!*. – 2006, nr 39, s. XXXVIII-XXXIX
12. PRZYGODY duszy wśród arcydzieł / Anna Woźniakowska // *Nowe Książki*. – 2006, nr 11, s. 46-47
Zawiera rec. książki: Stefan Kisielewski jako krytyk muzyczny / Adam Wiatr.
13. PRZYMUSZANIE do wolności / Małgorzata Wątkowska // *Teksty Drugie*. – 2005, nr 4, s. 108-112
Zawiera rec. książki: Forma ideologii – ideologia formy : o powieściach Stefana Kisielewskiego / Mirosław Ryszkiewicz
14. PUBLICYSTYKA Stefana Kisielewskiego w perspektywie europejskiej / Michał Szyszka // *Wiedza i Umiejętności*. – 2006, t. 9, s. 193-219
15. „ROMANS zimowy” czyli spór Stefana Kisielewskiego z PRL-em / Monika Wiszniowska // *Kresy*. – 2004, nr 3, s. 82-104
16. SAGA rodu Kisielewskich / Marcin Wolski. – (Marcin Wolski poleca) // *Gaz. Polska*. – 2006, nr 42, s. 20
Zawiera rec. książki: Kisielewscy: Jan August, Zygmunt, Stefan, Wacek / Mariusz Urbanek
17. STAŃCZYK PRL-u / Michał Szyszka // *Śląsk*. – 2005, nr 8, s. 75
Stańczyk Polski Ludowej : rzecz o Stefanie Kisielewskim / Monika Wiszniowska.
18. TO nie ja skreśliłem Kisielowi / Roman Graczyk // *Rzeczpospolita*. – 2010, nr 37, s. A26-A27
19. „WIDZIANE z góry” Tomasz Stalińskiego / Andrzej Friszke // *Zeszyty Historyczne*. – 2006, z. 157, s. 113-130
Dot. notatki z dochodzenia MSW w sprawie ustalenia autorstwa książki Stefana Kisielewskiego wydanej pod pseudonimem w Paryżu w 1967 r.

20. Z KISIELEM na Wigilię / Łukasz Kobeszko // *Znaki Nowych Czasów*. – 2004, nr 14, s. 95-96
Felietony Stefana Kisielewskiego drukowane w Tygodniku Powszechnym w l. 1946-1986.
21. ZYGMUNT Mycielski i Stefan Kisielewski o muzyce polskiej – przegląd zagadnień / Weronika Witczak // *Kamerton*. – 2007, nr 1, s. 29-39
Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Zygmunt Mycielski – kompozytor i pisarz”, Łańcut.

Stanisław Strugarek
100 rocznica urodzin

Stanisław Walenty Strugarek – ur. 21.03.1911 r., zm. 21.11.1965 – pisarz, redaktor i aktor radiowy, popularyzator poznańskiej gwary. W 1930 roku ukończył seminarium nauczycielskie w Poznaniu i podjął pracę nauczyciela w Gimnazjum im. Adama Mickiewicza, rozpoczął również studia na Uniwersyteckich Kursach Pedagogicznych. Odbił służbę wojskową (1932-1933), później przez rok był słuchaczem Studium Dramatycznego. Jeszcze przed wybuchem wojny zaczął współpracę z radiem. Występował w charakterystycznej roli „Póna Kaczmarka”, opracował cykl audycji pod wspólnym tytułem „Trójka Poznańska” oraz słuchowiska radiowe dla dzieci i młodzieży. Był redaktorem „Siewcy” – czasopisma o profilu pedagogicznym. W 1939 roku jako oficer rezerwy walczył w bitwie nad Bzurą. Dostał się do niewoli do obozu jenieckiego Woldenberg, gdzie w 1941 roku stworzył teatrzyk kukielkowy. W lutym 1945 roku wrócił do Poznania. Był kierownikiem Oddziału Kultury i Sztuki Zarządu Miejskiego w Poznaniu (1945-1947), redagował „Kronikę Miasta Poznania” (1945-1946), współorganizował „Czwartki literackie”, pomagał przy wydawaniu czasopisma „Zdroje” (późniejsze „Życie Literackie”). Od 1948 roku rozpoczął stałą pracę w Rozgłośni Poznańskiej Polskiego Radia, gdzie przez wiele lat kierował redakcją estradową.

Pozostawił bogaty dorobek literacki. Pisał artykuły, powieści w odcinkach, opowiadania i felietony drukowane w czasopismach młodzieżowych, anegdoty, monologi, słuchowiska. Popularność w środowisku poznańskim przyniosła mu gawęda radiowa z bardzo udaną postacią „Wuja Ceśka”. Stworzył audycje „Z piosenką i gawędą po Wielkopolsce”, „Kawiarenka pod uśmiechem”, „Listy z Poznania”. W twórczości często posługiwał się językiem gwarowym okolic Poznania i Wielkopolski.

Na jego dorobek składają się m.in.: powieść dla młodzieży „Starzec w błękitnym mundurze” (1935); sztuki dla teatru marionetek – „Sen Tadzika”, „Kubuś Wędrowiec”, „Trębacz z wieży ratuszowej”; teatrzyk radiowo-estradowy „Wielkopolskie kominki”.

a. Pozycje zwarte

1. NAPISY pamiątkowe miasta Poznania : nowożytny tablice zewnętrzne połowa XIX początek XX wieku / Zbysław Wojtkowiak. – Poznań : Kurpisz, 2004. – 191 s.
2. PATRONI wielkopolskich ulic / zebrał i oprac. Paweł Anders; Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury, 2006. – 297 s. : il. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski”) Bibliogr. s. 275-276.
3. POLSKI słownik biograficzny. T. 44 z. 3, [og. zb.] 182, Strepa Jakub – Strutyński Jan / [red. nac. Andrzej Romanowski]; Polska Akademia Nauk, Polska Akademia Umiejętności. – Warszawa : Instytut Historii PAN im. Tadeusza Manteuffla; Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 2006. – S. 321-480 Bibliogr. przy biogramach.
4. POZNAŃ od A do Z / Włodzimierz Łęcki, Piotr Małuśkiewicz. – Poznań : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1986. – 175 s. Bibliogr. s. 173.
5. WIELKA księga miasta Poznania / [red. prowadzący Krzysztof Matusiak; aut. rozdz. Józef Banaszak i in.]. – Poznań : „Koziołki Poznańskie”, 1994. – 949 s. : il. Bibliogr. s. 325-326, 723-726.
6. WIELKOPOLSKI słownik biograficzny / [kom. red. przewodn. Antoni Gąsiorowski; aut. haseł Wiesława Albrecht-Szymanowska i in.]. – [Wyd. 2]. – Warszawa; Poznań : Państw. Wydaw. Naukowe, 1983. – 890 s. Bibliogr. przy hasłach.

b. Artykuły

1. LAUREACI nagród m. Poznania za rok 1960 / Tadeusz Orlik // Kronika Miasta Poznania. – 1961, nr 2, s. 99-101
2. NAJWIĘKSZY rozweselacz Wielkopolski : wspomnienie o Stanisławie Strugarku w 40. rocznicę śmierci / Daina Kolbuszewska // I K S. – 2005, nr 11, s. 9

3. OJCIEC poznańskiej gwary / oprac. Tadeusz Staškowiak // Średz. Kwart. Kult. – 2003, nr 1, s. 41-44
4. POCZET autorów tekstów w gwarze poznańskiej : [biogramy] / Wiesław Kubiak // Prz. Wielkop. – 2004, nr 1/2, s. 54-58
M.in. sylwetka Stanisława Strugarka.
5. REDAKTORZY „Kroniki Miasta Poznania” w latach 1923-1960 / Tadeusz Światała // Kronika Miasta Poznania. – 1963, nr 3, s. 31, 34
6. STANISŁAW Strugarek 1911-1965 mistrz gwary / Andrzej Strugarek; rozm. Wiesław Kubiak // Warta. Mag. Kult. – 2010, nr [1], s. 16-18
7. TEN trzeci, który był pierwszy : wspomnienie o Stanisławie Strugarku [1911-1965] / Juliusz Kubel // IKS. – 2001, nr 3, s. 55

III. MATERIAŁY METODYCZNE

AKTYWNE BIBLIOTEKI ROZWIJAJĄ SIĘ

Do prawie 1900 bibliotek publicznych w całej Polsce trafiły komputery, drukarki, projektory multimedialne i aparaty cyfrowe. Bibliotekarze wzięli udział w warsztatach dotyczących organizacji pracy biblioteki i opracowali plany rozwoju swoich placówek, a już wkrótce rozpoczną realizację nowych, skierowanych do mieszkańców projektów. To efekty rozpoczętego ponad rok temu Programu Rozwoju Bibliotek. W całym kraju uczestniczy w nim 1865 bibliotek, w tym 146 placówek z województwa wielkopolskiego. Program jest skierowany do bibliotek znajdujących się na wsiach i w małych miastach.

Na zadania zawarte w planach rozwoju bibliotek bibliotekarze mogą pozyskać dofinansowanie do 5 tysięcy złotych, dzięki udziałowi w konkursie grantowym „Aktywna Biblioteka”. Ponadto biblioteki mogły ubiegać się o skorzystanie ze specjalnych ofert, które przygotowały cztery organizacje pozarządowe: Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja Ośrodka KARTA, Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego oraz Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”. Są to między innymi projekty „Młodzi menedżerowie kultury w bibliotekach”, „Młodzieżowe Kluby Filmowe”, „Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej” czy „Grupy zabawowe – zajęcia dla dzieci i rodziców”. Bibliotekarze uczestniczą również w szkoleniach informatycznych oraz szkoleniach specjalistycznych dotyczących takich obszarów funkcjonowania biblioteki, jak e-informacja, animacja społeczno-kulturalna itp. W styczniu 2011 roku rozpocznie się nabór do II rundy programu.

Poniżej przedstawiamy jeden z kilkadziesiątu projektów przygotowanych przez wielkopolskich uczestników PRB. Zapraszamy pozostałe biblioteki uczestniczące w konkursach grantowych do prezentacji swoich pomysłów i osiągnięć.

Justyna Daniel
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Jarocin

AKADEMIA SMOKA LITERIUSZA

Projekt zgłoszony przez Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Jarocin do konkursu grantowego „Aktywna Biblioteka” w ramach Programu Rozwoju Bibliotek.

Wpisuje się on w plan rozwoju biblioteki, który w jednym z celów zakłada otwarcie się biblioteki na pozyskanie nowego, małego odbiorcy i przygotowanie go do obcowania z książką i biblioteką od najmłodszych lat. Jest adresowany do dzieci w wieku 1,5–3 lat oraz ich rodziców i opiekunów, mieszkańców miasta Jarocin.

AKADEMIA SMOKA LITERIUSZA to cykl comiesięcznych (marzec, kwiecień, maj, czerwiec) tematycznych spotkań edukacyjno-integracyjnych, w których wspólnie będą uczestniczyć maluchy i ich rodzice. Nabór prowadzi będzie Oddział Dziecięcy Biblioteki. Smok Literiusz jest postacią „totemową” Oddziału wymyśloną i skonstruowaną przez bibliotekarki i towarzyszy dzieciom w ich zajęciach „W krainie Smoka Literiusza” od roku.

Zaplanowano spotkania 4 grup po ok. 20 osób (8-10 dzieci i ich opiekunowie) w każdym miesiącu:

MARZEC

Smok Literiusz tropi wiosnę:

- nauka prostych piosenek o wiosnie
- czytanie „wiosennych” książeczek
- robienie marzanny (na miarę możliwości maluchów)
- wspólny spacer po parku okalającym bibliotekę i oglądanie oraz szukanie wraz ze smokiem oznak wiosny;

KWIECIEŃ

Smok Literiusz i Wielkanoc:

- nauka prostego tańca „kaczuszek” i „króliczków”
- czytanie „wielkanocnych” książeczek
- dekoracja koszyczków; które później będzie trzeba odnaleźć w przybibliotecznym ogrodzie;

MAJ

Smok Literiusz i mały geniusz:

- wiosenna nauka piosenek i prostych tańców z pokazywaniem czynności
- czytanie książeczek z różnych dziedzin wiedzy i zaznajamianie maluchów z różnicami, kształtami itp.
- wspólne robienie latawców a potem puszczanie ich w ogrodzie przed biblioteką;

CZERWIEC

Smok Literiusz szuka lata – podobnie jak w przypadku wiosny:

- nauka prostych piosenek o lecie
- czytanie „letnich” książeczek oraz robienie prostych motylków
- wspólny spacer po parku okalającym bibliotekę i oglądanie oraz szukanie wraz ze smokiem oznak lata i sprawdzanie różnic między wiosną a latem.

Podczas zabaw dzieci będą odkrywać otaczający je świat, poznawać i badać rzeczywistość. Zajęcia pozwolą rozwijać ich kreatywność, ciekawość i wiedzę. Rodzice i opiekunowie w tym czasie skonfrontują i wymienią swoje doświadczenia poznając nowe metody zabaw. Będą wspierać swoje pociechy ale przede wszystkim cieszyć się zabawą razem z nimi.

Zajęcia poprowadzą pracownicy biblioteki, którzy odbędą szkolenia w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi („Biblioteczne zajęcia dla dzieci i rodziców” Fundacji Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego).

Wsparcia merytorycznego i organizacyjnego udzielą im pracownicy Podradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jarocinie (wolontariat).

Dodatkową propozycją dla rodziców i bibliotekarzy będzie możliwość udziału w szkoleniu z zakresu kreatywnego znaczenia zabawy, które przeprowadzi doświadczony trener z Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA w Poznaniu.

Promocja projektu:

- ogłoszenia i relacje w lokalnych mediach: *Gazeta Jarocińska*, *Życie Jarocina*, *Japi*, Telewizja Kablowa PROART
- strony internetowe biblioteki (www.bibliotekajarocin.pl) i Urzędu Miejskiego w Jarocinie (www.jarocin.pl)

- informacje przekazywane do Wielkopolskiego Informatora Kulturalnego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu (www.wbp.poznan.pl)
- plakaty i ulotki – we wszystkich filiach biblioteki w mieście Jarocin, ośrodkach zdrowia i przedszkolach na terenie miasta oraz w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jarocinie.

Smok Literiusz już czeka na dzieci...



IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ADAM Chodyński : bibliografia / oprac. Katarzyna Kubiak. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2010. – 92 s. : il. – (Katalogi i Bibliografie)

Kaliski historyk, regionalista i literat (1832-1902). Bibliografia podmiotowo-przedmiotowa.

BACHOR Wojciech, PRZYBYŁ Adela

Służąc wspólnocie : 20 lat z historii Samorządu Kalisza. – Kalisz: Edytor, 2010. – 346 s.

Samorząd terytorialny Kalisza w latach 1990-2010.

BÖHM Tadeusz

Działalność Wojskowych Kręgów Instruktorskich w Chorągwi Wielkopolskiej ZHP (1960-1990). – Poznań: Media-Expo Wawrzyniec Wierzejewski, 2010. – 51 s., [35] s. tabl. : fot., il, portr.

Historia Wojskowych Kręgów Instruktorskich Związku Harcerstwa Polskiego uzupełniona wyborem dokumentów i zbiorem fotografii.

BUDKIEWICZ Mariusz

Brzeźno : zarys dziejów miejscowości i parafii. – Brzeźno: Mariusz Budkiewicz, 2010. – 235 s. : fot., il., portr.

Bibliografia s. 225-235

M.in. biogramy właścicieli i osób duchownych związanych z parafią.

CHOPIN na weselu w Żychlinie : czyli Fryderyka przygody na mniej poważną nutę / tekst Szymon Adamus; rys. Paweł Kędziński. – Konin: Starostwo Powiatowe w Koninie przy wsparciu Urzędu Miejskiego w Koninie, [b.r.]. – [20] s. : rys.

Komiks dot. pobytu kompozytora w Żychlinie w 1829 r.

DIAGNOZA potrzeb edukacyjnych : rozwój rynku pracy województwa wielkopolskiego poprzez dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego. – Warszawa: 4P Research Mix Sp. z o.o., 2010. – Tab., wykry.

1. Cichosz Jakub. Charakterystyka zawodów deficytowych i nadwyżkowych w regionie. – 87 s.

2. Dziugiel Cezary. Analiza popytu na pracę w poszczególnych zawodach. – 72 s.

3. Sobieraj Małgorzata. Kształtowanie się potrzeb edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego dotyczących kobiet. – 67 s.

4. Dulinicz Tomasz. Kształtowanie się potrzeb edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego na obszarach miejskich. – 77 s.

5. Frątczak-Rudnicka Barbara. Kształtowanie się potrzeb edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego na obszarach wiejskich. – 88 s.

6. Dziugiel Katarzyna, Wójcik Paweł. Analiza trendów na rynku pracy i rynku edukacyjnym województwa wielkopolskiego. – 105 s.

7. Prognozy sytuacji na rynku edukacyjnym i rynku pracy na obszarach wiejskich / oprac. Edyta Łaszkiwicz, Joanna Stopolska, Michał Mackiewicz. – 149 s.

8. Prognozy sytuacji na rynku edukacyjnym i rynku pracy w miastach poniżej 50 tysięcy mieszkańców / oprac. Edyta Łaszkiwicz, Joanna Stopolska, Michał Mackiewicz. – 152 s.

9. Prognozy sytuacji na rynku edukacyjnym i rynku pracy w miastach liczących powyżej 50 tysięcy mieszkańców / oprac. Edyta Łaszkiwicz, Joanna Stopolska, Michał Mackiewicz. – 168 s.

10. Prognozy sytuacji na rynku edukacyjnym i rynku pracy w Poznaniu / oprac. Edyta Łaszkiwicz, Joanna Stopolska, Michał Mackiewicz. – 96 s.

11. Prognozy trendów gospodarczych determinujących sytuację na rynku pracy w województwie wielkopolskim / oprac. Edyta Łaszkiwicz, Joanna Stopolska, Michał Mackiewicz. – 123 s.

12. Rekomendacje dotyczące potrzeb w zakresie szkolnictwa zawodowego w Poznaniu / oprac. Piotr Błędowski [i in.]. – 109 s.

13. Rekomendacje dotyczące potrzeb w zakresie szkolnictwa zawodowego na pozostałych obszarach województwa wielkopolskiego ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich / oprac. Monika Owczarek [i in.]. – 109 s.

14. Rekomendacje dotyczące działań w zakresie szkolnictwa zawodowego prowadzących do poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy / oprac. Edyta Łaszkiwicz [i in.]. – 77 s.

15. Rekomendacje dotyczące rozszerzania oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia w zawodach deficytowych na wielkopolskim rynku pracy / oprac. Piotr Błędowski [i in.]. – 98 s.

DUMA Jerzy

Nazwy wodne w dorzeczu Warty : od Proсны po ujście do Odry (z wyłączeniem dorzecza Noteci). – Warszawa: Wydaw. DiG, 2010

Część I: Nazwy rzek. – 298 s.

Część II: Nazwy jezior. – 462 s.
Dot. głównie Wielkopolski.

DZIEJE Witkowska : praca zbiorowa / pod red. Przemysława Hausera. – Poznań: Wydaw. WBPiCAK, 2010. – 327 s. : fot., il., pl., portr. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski”)(Seria: Dzieje Miast Wielkopolski; nr 14)

Bibliografia s. 304-312

Historia miejscowości do 2009 roku.

[DZIESIĘĆ] 10 lat współpracy powiatu poznańskiego i regionu Hanower 2000-2010 : 10 Jahre Partnerschaft zwischen dem Landkreis Posen und der Region Hannover / red. Tomasz Morawski, Joanna Michalska, Katarzyna Ksenicz. – Poznań: [Starostwo Powiatowe w Poznaniu], 2010. – 64 s. : fot., il., portr.

Umowa o partnerstwie i kronika współpracy. Tekst także w jęz. niemieckim.

GENEALOGIA rodzin wielkopolskich w XVII-XX stuleciu : Śmiśniewiczów, Mrozikiewiczów, Tyrakowskich, Musiał-Melsonów, Poprawskich, Woydów, Henków, Kuleckich, Susickich / red. Wolfgang Münster, Agnieszka Grzybkowska. – Poznań: Bożena Poprawska-Münster, Krystyna Musiał-Rutkowska, Alfreda Poprawska-Serba, 2010. – 236 s. : fot., portr.

Historia i tablice genealogiczne.

GMINA Kleczew : [informator] / fot. Franciszek Kupczyk; oprac. graf. Krzysztof Drabina. – Kleczew: Urząd Gminy i Miasta w Kleczewie, 2010. – [47] s. : fot.

GMINA Komorniki : [informator]. – [Grodzisk Wlkp.: Concepto], 2010. – 31 s. : fot.

GMINA Malanów : gmina z klimatem do inwestycji i wypoczynku : [informator] / [Urząd Gminy w Malanowie. – [B.m., 2010]. – 19 s. : fot., il.

GMINA Ryczywół : [informator] / tekst Jan Molski; fot. Andrzej Jeran; Urząd Gminy Ryczywół. – [Ryczywół: UG], 2009. – [8] s. : fot.

Tekst także w jęz. angielskim

GOSTYŃSKI samorząd : praca zbiorowa / red. Robert Czub, Maciej Kretkowski. – Gostyń: Urząd Miejski w Gostyniu, Muzeum w Gostyniu, 2010. – 100 s., [28] s. tabl. : il.

Historia i dzień dzisiejszy samorządu gostyńskiego. M.in. składy osobowe władz samorządowych gminy Gostyń w latach 1990-2010.

HISTORIA Koła Leśników 1919-2009 / Władysław Kusiak [i in.]; pod red. Jarosława Szabana. – Bedoń: Polskie Towarzystwo Leśne. Oddział Wielkopolski, 2009. – 247 s. : fot., il., portr.

Historia Koła Leśników studentów Uniwersytetu Poznańskiego, Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej w Poznaniu. M.in. wspomnienia i biogramy członków koła.

ILUSTROWANY atlas aglomeracji poznańskiej : praca zbiorowa / pod red. Tomasza Kaczmarka; Artur Bajerski [i in.]; fot. Michał Beim [i in.]; Centrum Badań Metropolitalnych, Poznań. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2010. – 177 s. : fot., il., mapy

Kompendium wiedzy o środowisku geograficznym, gospodarce, infrastrukturze i mieszkańcach aglomeracji poznańskiej.

KALISKI kalejdoskop przewodnicki 2009 / teksty Piotr Sobolewski; fot. Zbigniew Pol; Kaliski Oddział PTTK im. Stanisława Graewego. – Kalisz: Edytor, 2010. – 125 s. : fot.

Opis obiektów prezentowanych i omawianych przez członków Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK w Kaliszu w 2009 roku. Dot. Kalisza i okolic.

KALISZ rekreacyjny / tekst Katarzyna Ignasiak; fot. Dariusz Raniś [i in.]; oprac. graf. Konrad Jamroziak; Biuro ds. Promocji i Współpracy Międzynarodowej UM w Kaliszu. – [Kalisz, b.r.]. – 30 s. : fot.

Informator dla amatorów weekendowego wypoczynku.

KAPYSZEWSKA Ewa

Solidarność w Kłodawie 1980-1989. – Konin: Towarzystwo Samorządowe, 2010. – 270 s. : fot., il., portr.

Historia działalności NSZZ „Solidarność” i NSZZ RI „Solidarność” w Kłodawie.

KĘSZKA Sławomir

Maria Szymanowska we wspomnieniach uczniów, wychowanków i przyjaciół. – Kalisz: Edytor, 2010. – 86 s. : fot. – (Książnica Diecezji Kaliskiej; nr 2)

Nauczycielka i katechetka z Kalisza, sekretarka w Sanktuarium Maryjnym w Starym Licheniu.

KODŁUBAJ Paweł Marek

Kronika parafii Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Kaliszu. – Kalisz: Dwutygodnik Diecezji Kaliskiej „Opiekun”, 2010. – 98 s. : fot.

Dwadzieścia pięć lat historii parafii na tle dziejów osiedla Majków w Kaliszu.

KOŚCIAŃSKI Zdzisław

Nowotomska lista katyńska : historia i pamięć / red. Lucyna Kończal-Gnap, Bogumił Wojcieszak; oprac. graf. Bogumił Wojcieszak. – Nowy Tomyśl: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Nowym Tomyślu, 2010. – 115 s. : fot., il., portr.

Zawiera m.in. słownik biograficzny mieszkańców powiatu nowotomyskiego – ofiar zbrodni katyńskiej oraz kronikę obchodów 70. rocznicy wydarzenia.

KOŚCIAŃSKI Zdzisław, TOMKOWIAK Eligiusz

Niepodległościowe tradycje gminy Rakoniewice / Urząd Miejski Gminy w Rakoniewicach. – Rakoniewice, 2010. – 151 s. : fot., il., portr.

Udział mieszkańców gminy Rakoniewice w Powstaniu Wielkopolskim i II wojnie światowej oraz biogramy uczestników walk.

KOŚCIOŁY Poznania : [album] / red. Marian Lewandowski, Artur Kubasik; tłum. Lucyna Tate, Michał Mysiura. – Bydgoszcz: Pomorska Oficyna Wydaw.-Reklamowa s.c., 2010. – 171 s. : fot.

Charakterystyka poznańskich kościołów w układzie według dekanatów. Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

KOZŁOWSKI Marek

Operacja „Aktywny” SB wobec ks. Stefana Dzierżka TJ w latach 1983-1987. – Kalisz: Edytor, 2010. – 117 s. : fot.

Działania operacyjne Służby Bezpieczeństwa wobec jezuity z Kalisza (1913-2005).

LENARTOWSKI Marek

Na służbie u Hipolita / fot. Andrzej Bilski [i in.]. – Poznań: „Bonami” Wydaw.-Drukarnia, 2010. – 278 s. : il.

Wspomnienia działacza NSZZ „Solidarność” w Zakładach H. Cegielski w Poznaniu.

LUBASZ : przewodnik po gminie : [informator] / teksty Liliana Helwich, Sławomir Łapawa; Urząd Gminy w Lubasz. – Lubasz: Firma „Arcan”, 2009. – 35 s. : fot., pl.

ŁĘCKI Włodzimierz

Poznań : przewodnik po zabytkach i osobliwościach miasta dla przybyszów z dalszych i bliższych stron / fot. Janusz Korpala, Zbigniew Szmidt; pl. i mapy Radosław Przebitkowski; red. Zofia Domańska, Agnieszka Bosacka. – Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo s.j., 2010. – 265 s. : fot., mapy, pl.

Siedem tras zwiedzania najciekawszych zakątków miasta.

MAGIA bursztynu : przewodnik z katalogiem wystawy objazdowej z Warszawskich Zbiorów Bursztynu / tekst katalogu Barbara Kosmowska-Ceranowicz [i in.]. – Kalisz: Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, 2010. – 46 s. : fot.

Wystawa „Magia bursztynu” – fragment projektu „Wyprawa po bursztyn. Europejski szlak kulturowy”.

MARCINIAK Katarzyna

Oblicza wielkopolskiego pielgrzymowania. Studium etnologiczne na przykładzie sanktuariów maryjnych / red. Elżbieta Kostecka. – Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 2010. – 320 s. : fot., il. – (Seria Etnologia i Antropologia Kulturowa / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 25)

Ruch pielgrzymkowy na tle dziejów sanktuariów maryjnych w Wielkopolsce.

MIELOCH Przemysław

Udział mieszkańców gminy Komorniki w Powstaniu Wielkopolskim / współpraca Benedykt Wieloch [i in.]. – Komorniki: Gminny Ośrodek Kultury, 2009. – 95 s. : fot., il., portr.

Przebieg i obchody rocznic wybuchu powstania oraz biogramy powstańców.

MIELOCH Przemysław, NOWACZYK Joanna, SZESZUŁA Jacek

Udział mieszkańców Ziemi Mosińskiej w wojnie polsko-sowieckiej (1919-1921) / współpraca Maria Sikorska. – Mosina: Stowarzyszenie Przyjaciół Jedynki, 2009. – 20 s. : il., portr. – (Biblioteka Ziemi Mosińskiej; 3)

Charakterystyka wielkopolskich związków taktycznych i jednostek wojskowych oraz biogramy żołnierzy i oficerów.

MIELOCH Przemysław, SZESZUŁA Jacek, SZESZUŁA Jakub

90 lat KS 1920 Mosina / współpraca Stefan Bartkowiak, Waldemar Demuth, Józefa Roszak-Rosić. – Mosina: Stowarzyszenie Przyjaciół Jedynki, 2010. – 100 s. : il., portr. – (Biblioteka Ziemi Mosińskiej; 4)

Historia i osiągnięcia sportowe klubu. Dot. m.in. zawodników i działaczy.

MY z „Marcinka” : matura 1948 : maturzyści 1948 roku na 90-lecie swojej szkoły : Gimnazjum i Liceum im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu / pod red. Jerzego Kozłowskiego przy współpracy Tadeusza Calińskiego i Henryka Tomczyka; oprac. graf. Andrzej Jeziorkowski. – Poznań: Wydaw. Poznańskie, 2009. – 235 s. : fot., il., portr.

Historia szkoły w opracowaniu Jerzego Kozłowskiego, sylwetki nauczycieli oraz wspomnienia i biogramy maturzystów z 1948 roku.

NA bursztynowym szlaku : informator do wystawy / tekst Tadeusz Baranowski, Edward Pudełko, Leszek Ziąbka; red. Jerzy Aleksander Splitt. – Kalisz: Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, 2010. – 79 s. : fot., il.

Wystawa „Magia bursztynu” – fragment projektu „Wyprawa po bursztyn. Europejski szlak kulturowy”.

NA niezwykłym szlaku : Wyrzyska Kolejka Powiatowa / red. Edmund Wolski; fot. Robert Judycki, Wojciech Plata; tłum. John Power, Michał Dróżdź, Ireneusz Jakubiec; Starostwo Powiatowe w Piła. – Piła: Wydaw. „Media” Edmund Wolski, 2010. – 23 s. : fot., mapa

Historia kolei w powiecie pilskim w latach 1895-1994 i opis współczesnych tras turystycznych Białośliwie – Wysoka i Czajcze – Wysoka. Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

OLEJNICZAK Apolonia

Gdzieś tam na Biskupiznie / red. Adam Olejniczak. – Krobia: Fundacja „Sąsiedzi Sąsiadom”, 2010. – 214 s. : fot., portr.

Wspomnienia mieszkanki Starej Krobi na tle historii miejscowości i jej mieszkańców. Dot. głównie XX wieku.

POWIAT nowotomyski zaprasza : [informator] / Starostwo Powiatowe w Nowym Tomysłu, Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych Powiatu Nowotomyskiego. – [B.m., b.r.]. – [16] s. : fot.

Informator turystyczno-krajoznawczy.

POWSTANIE Wielkopolskie 1918/1919 w historiografii i edukacji szkolnej : materiały konferencji naukowo-metodycznej pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka / red. nauk. Zdzisław Kościański przy współudz. Bogumiła Wojcieszaka; fot. Waldemar Warciarek. – Poznań: Zarząd Główny Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2010. – 80 s. : fot.

Stan badań nad Powstaniem Wielkopolskim oraz jego wizerunek w mediach i edukacji regionalnej.

POZNAJ Raczyńskich : wydawnictwo pokonferencyjne / Centrum Turystyki Kulturowej Trakt; oprac. graf. Joanna Pakuła. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2010. – 75 s., [4] s. tabl. : fot., il., portr. + 1 płyta CD. – (Materiały – Dokumentacje – Projekty; z. 4)

Konferencja popularnonaukowa towarzysząca IV Weekendowi z Historią na Trakcie Królewsko-Cesarskim po hasłem „Poznaj Raczyńskich” 25 września 2009 r. Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu. Zawiera referaty dot. rodu i jego wybitnych przedstawicieli oraz tablice genealogiczne.

POZNAŃ : atlas aglomeracji. – Skala 1 : 15 000. – Wyd. 9. – Poznań: Pietruska & Mierkiewicz Wydaw. i Bank Geoinformacji Sp. z o.o., 2010. – 60, XIII s. : mapy. – (Top Mapa)

Kolejna edycja zbioru map aglomeracji poznańskiej.

POZNAŃ : warto zobaczyć : [informator] / tekst Marta Stawińska; fot. A. Ciereszko [i in.]; Urząd Miasta Poznania. – [Poznań], 2010. – [16] s. : fot. – (Poznań*. Miasto Know-How)

ROGACKI Kazimierz

Bez autocenzury po raz drugi : moje spojrzenie na zawód lekarza. – Wyd. 2 zmien. i uzup. – Kalisz : Edytor, 2010. – 155 s. : fot.

Wybór publikacji lekarza z Kalisza.

RYBKA Krzysztof

Powstanie Wielkopolskie : gmina Pogorzela w walce o niepodległość. – Pogorzela: Krzysztof Rybka, 2010. – 138 s. : fot., portr.

M.in. biogramy uczestników walk i formy ich upamiętnienia. W załącznikach wykazy członków Straży Ludowej i oddziałów powstańczych oraz poległych mieszkańców gminy Pogorzela.

SKURATOWICZ Jan

Zespół willi miejskich przy ulicy Mickiewicza. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2010. – 67 s. : fot., il. – (Najpiękniejsze Ulice Poznania)

Dot. także ul. Słowackiego. M.in. wzmianki o właścicielach i mieszkańcach.

SZMIDT Zbigniew

Powiat śremski : przewodnik turystyczny. – Śrem: Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości, 2010. – 136 s. : fot.

Środowisko naturalne, ciekawsze miejscowości, trasy turystyczne.

TABAKA Anna, BŁACHOWICZ Maciej

Nowy Kaliszanie. – Kalisz: Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Kaliszu, 2010. – 248 s. : fot., il., portr.

Kalisz i kaliszanie na przestrzeni dziejów.

TRZEMESZNO : [informator] / Urząd Miasta i Gminy Trzemeszno. – Bydgoszcz: Pomorska Oficyna Wydaw.-Reklamowa s.c., [b.r.]. – 24 s. : fot., pl.

Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

UNIwersytet Trzeciego Wieku „Calisia” : publikacja jubileuszowa z okazji 3-lecia istnienia. – Nowe Skalmierzyce: Studio Grafiki i Technik Internetowych, 2009. – 47 s. : fot., il., portr.

Historia i działalność od 2006 roku.

WAWRZYNOWICZ Andrzej

Filozoficzne przesłanki holizmu historyzoficznego w myśli Augusta Cieszkowskiego / red. Marzenna Ledzion-Markowska. – Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 2010. – 243 s. – (Seria Filozofia i Logika / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 108)

Filozof, działacz narodowy związany z Wielkopolską (1814-1894).

WEEKEND na Ziemi Jarocińskiej : przewodnik turystyczny / oprac. Piotr Ignasiak; red. Anna Gogołkiewicz; fot. Piotr Ignasiak [i in.]. – Jarocin: Gazeta Jarocińska – Południowa Oficyna Wydaw. Sp. z o.o., 2010. – 31 s. : fot., il., pl.

Propozycje 4 tras wycieczek weekendowych po Jarocinie, Kotlinie, Szwajcarii Żerkowskiej i Żerkowsko-Czeszewskim Parku Krajobrazowym. Przewodnik turystyczno-krajoznawczy.

WĘDRÓWKI po Ziemi Pleszewskiej : [album] / tekst Andrzej Przybysz; zespół red. Witold Hajdasz [i in.]. – Pleszew: Muzeum Regionalne w Pleszewie, Urząd Miasta i Gminy Pleszew, 2010. – 131 s. : fot., pl.

Przewodnik historyczno-krajoznawczy po okolicach Pleszewa ilustrowany dawnymi pocztówkami.

WIELKOPOLSKA : muzea w obiektach zabytkowych / tekst i fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2010. – 24 s. : fot.

Trasy turystyczne trzech jednodniowych wycieczek.

WIELKOPOLSKA : szlak budowli i kościołów drewnianych / tekst Stefan Drajewski; fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2010. – 36 s. : fot.

WIELKOPOLSKA : szlak zabytków techniki w Wielkopolsce / tekst Anna Plenzler; fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2010. – 24 s. : fot., pl.

WIELKOPOLSKA : zabytkowy Poznań / tekst Anna Plenzler; fot. Anna Jabłońska. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2010. – 24 s. : fot., pl.
Dot. m.in. zabytków sakralnych.

WIŚNIEWSKA Teresa

Racot : perła Wielkopolski. – Kościan: Starostwo Powiatowe w Kościanie, Specjal PL Mieczysław Wiśniewski, 2010. – 399 s., XXXI s. tabl. : fot., il., pl., portr.

Bibliografia s. 359-370

Dzieje miejscowości i jej mieszkańców od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy w formie gawędy historycznej.

WODNA kraina uwodzi : gmina Powidz : [informator]. – [B.m.], 2010. – 11 s. : fot.

WOJCIĘGOWSKA Danuta

Krzyż w Kowalewie strzeże Baranowa 150 lat / współpraca Bogdan Jarosz. – Środa Wlkp.: Danuta Wojcięgowska, 2010. – 75 s. : fot., il., portr.

Badania genealogiczne autorki dot. rodu Garsztków i jego związków z Kowalem-Baranowem od końca XVIII wieku. M.in. historia krzyża przydrożnego Pawła Brylińskiego i rozbieżności dot. jego fundatorów.

Z DZIEJÓW „Czarnej Trzynastki” / oprac. red. Michał Najgrakowski. – Poznań: Media-Expo Wawrzyniec Wierzejewski, 2010

T. 4, Starsi harcerze 1934/1936. – 63 s. : fot., il.

T. 5, Kronika „Czarnej” 1936/1939. – 75 s. : fot., il.

T. 6, Kronika Drużyny 13 PDH 1983/1984. – 81 s. : fot., il.

Historia 13. Drużyny Harcerskiej im. Hetm. Jana Zamoyskiego Związku Harcerstwa Polskiego w Poznaniu w latach 1919-2009.

Z PRZESZŁOŚCI ziemi krzywińskiej. T. 3 / pod red. Pawła Buksalewicz; oprac. graf. Antoni Suchanecki; Rada Miejska Krzywinia. – Krzywiń: Krzywińskie Towarzystwo Kulturalne, 2010. – 131 s., [21] s. tabl. : fot., portr.

Zbiór opracowań poświęconych historii i ludziom związanym z ziemią krzywińską.

ZBRODNIA katyńska : Wielkopole w dołach śmierci Katynia, Charkowa i Miednoje : [album]. – Poznań: Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Poznaniu, [b.r.]. – 40 s. : fot., il., portr.

M.in. sylwetki Wielkopolan – ofiar zbrodni katyńskiej. Tekst także w jęz. angielskim.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(wrzesień–listopad 2010)

Jesienią w bibliotekach województwa wielkopolskiego organizowane są imprezy z okazji rocznicy II wojny światowej, Święta Niepodległości i Dnia Zmarłych. Dzieci bawią się z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia i an-drzejek. Stałe formy działalności to: głośne czytanie, spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki oraz wystawy z okazji rocznic literackich.

Wrzesień

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Wystawa: Herby Bojanowa i Bojanowskich
- Mała Galeria Wielkich Umiejętności – „Żaglówka”, obraz olejny Genowefy Glinianej z Golicy Wielkiej

Chodzież

- Wystawa – pokaz znaczków poczty niezależnej z okazji 30. rocznicy powstania NSZZ Solidarność
- Wystawa – Prace dzieci wykonane podczas spotkania Stowarzyszenia „MY WAM TO ZROBIMY” (Oddział dla Dzieci)
- „Zabawy buziakowe” – zajęcia przeznaczone dla dzieci szkół podstawowych, podczas wspólnych zabaw dzieci ćwiczyły dykcję i wymowę (Oddział dla Dzieci)
- Warsztaty plastyczne pod kier. Danuty Gościńskiej z cyklu „Zrób to sama” pt. „Malowanie na jedwabiu”
- Spotkanie Klubu Dobrego Smaku. Omawianie książki fińskiego pisarza Arto Paasilinna – „Wyjący młynarz”

Gostyń

- Prezentacja Haliny Radoty „Kuba – wyspa jak wulkan gorąca” dla Klubu Miłośników Książek w Gostyniu, Pępowie, Pogorzeli i Borku Wielkopolskim (również w październiku)
- Powiatowy konkurs literacko-fotograficzno-plastyczny dla dorosłych „Gostyńskie strofy i obrazy – oni żyją i tworzą wśród nas” – współpraca z Towarzystwem Przyjaciół Gostyńskiej Biblioteki Publicznej oraz Gostyńskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku
- Podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci „Grunwald 1410” i wystawa pokonkursowa

Jarocin

- Spotkania autorskie:
 - ~ książd Adam Boniecki
 - ~ Włodzimierz Nowak
 - ~ Marek Krajewski – spotkania w ramach projektu „Po nitce do kłębka czyli książkowo-filmowe spotkania z kryminałem” dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Biblioteka Główna i Filia w Witaszycach)
 - ~ Roksana Jędrzejewska-Wróbel – spotkania w ramach projektu „Zaczytane lato” dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Oddział dla Dzieci i Filia w Golinie)

- ~ Marcin Pałasz – spotkania w ramach projektu „Zaczytane lato” dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Filia nr 2 i Filia w Mieszkowie)
- ~ „Dzieci w sieci” – spotkanie z policjantem na temat bezpiecznego korzystania z Internetu (Filia w Wilkowie)

Kalisz

- „Od liryzmu do pornografii – erotyzm w literaturze polskiej” – narracja Józef Tomasz Pokrzywniak z UAM, prezentacja utworów – Maciej Grzybowski
- „Mecenatek kulturalny kaliskich przemysłowców w latach międzywojennych” – wykład Ewy Kłysz (w ramach XVIII Europejskich Dni Dziedzictwa „Od pomysłu do przemysłu”)
- „Spotkanie z poezją” – spotkanie w Zakładzie Karnym (Filia nr 3)
- Spotkanie Igora Michalskiego, dyrektora Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu, z uczniami Szkół Podstawowych nr 14 i 17 (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- Wystawy:
 - ~ „Świat dużych pojazdów” – autorska wystawa Marcina Galanta (w ramach Europejskiego Dnia bez Samochodu oraz Europejskich Dni Dziedzictwa „Od pomysłu do przemysłu”(Filia nr 5)
 - ~ „Warto znaleźć, warto zobaczyć. Letnie i jesienne wędrówki po Kaliszu i regionie” (Filia nr 9)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Ewą Nowak na temat uzależnień – dla młodzieży gimnazjalnej

Koło

- „Zbrodnia katyńska – kłamstwa i poszukiwanie prawdy” – spotkanie z Norbertem Wójtowiczem, wykład z pokazem multimedialnym (PiMBP oraz Filia dla dzieci)

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Zachowania ludzkie w obliczu śmierci” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego (Filia w Racocie)

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:
 - ~ Kościańskimi ścieżkami Adama Tomaszewskiego. Prezentacja życia i twórczości patrona MBP w Kościanie – wystawa ze zbiorów MBP

- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej – Grzegorz Nowak „Niemiecka irredenta w 1939 r. na Ziemi Kościańskiej”
- Konkurs na prezentację multimedialną „Katyń 1940 – pamiętamy” – z okazji 70. rocznicy zbrodni katyńskiej (również w październiku i listopadzie)
- Konkurs fotograficzny „Kościańskimi ścieżkami Adama Tomaszewskiego”
- Warsztaty teatralne dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych dla osób, które lubią teatr i pragną rozwijać swoje zamiłowania, chcą nauczyć się interpretacji tekstu, pracować nad sobą, nauczyć się okazywania i używania swoich emocji, chcą działać z innymi twórczymi ludźmi, prowadzone przez instruktora firmy Recreo (również w październiku)
- Zajęcia biblioterapeutyczne dla osób przebywających w Środowiskowym Domu Pomocy Społecznej w Kościanie (również w październiku i listopadzie)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Jak żyli i mieszkali nasi przodkowie”, „101 potraw z tradycją”, „Spotkanie na miedzy”, „Powrót do przeszłości” – spotkania regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- Rajd rowerowy „Śladami Mickiewicza” (Filia w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Wielkopolska Press Photo 2009” – wystawa pokonkursowa („Galeria za Regalami”)
 - ~ „Salon Ilustratorów” – na wystawie prezentowane były ilustracje 34 polskich twórców ilustracji i grafiki książkowej, m.in. Dominiki Friedman, Elżbiety Krygowskiej-Butlewskiej, Marka Krakowiaka, Ewy Kotylak-Katamay, Marii Pawłowskiej (również w październiku)
- Spotkanie autorskie z Danielem Odiją, pisarzem, dziennikarzem i publicystą, zorganizowane w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki działającego przy MBP
- „Leszczyńska tajemnica” – ogłoszenie konkursu na opowiadanie dla gimnazjalistów w ramach zadania „Pan Samochodzik i... przygoda w Lesznie” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Konferencja „Signum chopinowskie”

W programie wykłady:

- ~ „Festiwale i muzea chopinowskie na świecie” – Anna Metera
- ~ „Chopin w sztukach plastycznych” – Małgorzata Gniazdowska
- ~ „Muzea chopinowskie w Polsce” – Agata Mierzejewska
- ~ „Międzynarodowe konkursy chopinowskie w Polsce” – Aleksandra Stachowiak

- ~ „Dziedzictwo idei chopinowskiej w twórczości Romana Maciejewskiego” – Zbigniew Kozub z Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu
 - ~ „Z Romanem Maciejewskim w Lesznie i okolicy” – Janina Małgorzata Halec
 - Promocja książki Janiny Małgorzaty Halec „Z Romanem Maciejewskim w Lesznie i okolicy” z udziałem autorki i Wojciecha Maciejewskiego
 - „Wokół książki” – konferencja dla bibliotekarzy i czytelników
- W programie:
- ~ „Słowo i obraz” – o ilustracji dziecięcej, wykład Olchy Wierzbowskiej-Sikorskiej z Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek
 - ~ „Czy książka zginie?” – zagrożenia i szanse tradycyjnego czytelnictwa, wykład Łukasza Gołębiowskiego, dziennikarza, krytyka literackiego, redaktora i wydawcy
 - „Dziejowe zagadki naszego miasta” – spotkanie gimnazjalistów z archeologiem Markiem Wróblem, w ramach zadania „Pan Samochodzik i... przygoda w Lesznie” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Lipno (pow. Leszno)

- Promocja książki „Z Romanem Maciejewskim w Lesznie i okolicy” z udziałem autorki Janiny Małgorzaty Halec i Wojciecha Maciejewskiego
- „Agatha Christie w swoich utworach” – pogadanka dla młodzieży (Filia w Wilkowicach)

Łubowo (pow. Gniezno)

- Dzień Ziemiaka – wystawa ziemniaczana, gry, zabawy, degustacja potraw

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży Przez Kontynenty: „Bajkał, Kamczatka, Kuryle” – spotkanie z Katarzyną i Andrzejem Mazurkiewiczami
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Dokąd zmierza karawana...?” – koncert zespołu Karawana Eskimosów
- Z cyklu Spotkania niebanalne: „Moje roztańczone życie” – pokaz Klaudii Furtak z Zielonej Góry
- „Pięć minut” – otwarcie wystawy fotografii Adama Polańskiego
- „Nie wrócili... nowotomyskie ofiary zbrodni katyńskiej” – promocja książki Zdzisława Kościańskiego (wydawnictwo MiPBP w Nowym Tomyślu)

Oborniki

- „Najpiękniejsze zakątki powiatu obornickiego: kapliczki i krzyże przydrożne” – wystawa pokonkursowa
- „Świat pastelą malowany” – wystawa prac Moniki Działkowskiej

Opatówek (pow. Kalisz)

- Wycieczka do Żelazowej Woli z okazji roku Chopinowskiego. Zwiedzanie dworku i parku oraz wysłuchanie koncertu w wykonaniu Piotra Palecznego. Zwiedzanie parku w Nieborowie
- Podsumowanie powiatowego konkursu fotograficznego „Burza”, wystawa zdjęć

Orchowo (pow. Sępca)

- Prezentacja multimedialna podsumowująca Poakcesyjny Program Wspierania Obszarów Wiejskich na biesiadzie, której celem było podsumowanie warsztatów plastycznych zorganizowanych przez bibliotekę w latach 2007-2009

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Przygody drewnianego pajacyka” – konkurs czytelniczy
- „Bibliotekę odwiedzam i wiedzę poszerzam” – zajęcia z okazji Międzynarodowego Dnia Piśmiennictwa (Kaszczor)
- „Witajcie w świecie bajki” – pogadanka czytelnicza (Bucz)

Rawicz

- Spotkanie autorskie z Danielem Odiją
- „Wokół książki”: „Terapeutyczna rola literatury” – spotkanie z czytelnikami

Sępca

- Rozstrzygnięcie konkursu literackiego w ramach obchodów 720. rocznicy lokacji miasta „Piękne – bo nasze. Moje miasto, portret literacki”

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Płynie Wisła płynie – Warszawa” – warsztaty biblioteczne w szkole w Bronikowie

Trzcianka

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Symbole przyrody polskiej” – wystawa pokonkursowa oraz wystawa i prelekcja pt. „Chrońmy bociana naszego kompana” – Nadnoteckie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”
- „2010 Międzynarodowy Rok Różnorodności Biologicznej” – wystawa

- Europejski Dzień bez Samochodu – wizyta w bibliotece uczniów ze SP w Białej, wycieczka rowerowa

Turek

- Warsztaty literackie – prowadzenie A. Jurgawka
- Kiermasz wydawnictw MiPBP w Turku podczas Festynu Rodzinnego przy parafii pw. NSPJ
- Zajęcia czytelnicze i plastyczne w Świetlicach Terapeutycznych i Środowiskowym Domu Samopomocy (Filia nr 2):
 - ~ Wspólne układanie opowiadania o podróżach
 - ~ Tworzenie postaci z jesiennych warzyw i owoców – zabawy plastyczne w grupach
- Wystawa: Wydawnictwa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Turku

Wijewo (pow. Leszno)

- „Dlaczego lubimy czytać książki?” – pogadanka dla uczniów z klasy piątej

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Olgą Rudnicką dla uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Witkowie

Październik

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Mała Galeria Wielkich Umiejętności: „Dziewczynka z różą”, haft krzyżkowy
- Cykl historyczny dla klas V: „Bojanowo wczoraj i dziś” – spotkania (również w listopadzie)

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Warsztaty literackie z Panem Kuleczką w Przedszkolu Samorządowym w Karolewie
- Wyjazd do Teatru Muzycznego w Poznaniu na spektakl „Dziwna Para”

Chodzież

- Spotkanie autorskie z Małgorzatą Niezabitowską w Młodzieżowym Domu Kultury
- „Sami w domu” – spotkanie biblioterapeutyczne dla dzieci przedszkolnych (Oddział dla Dzieci)

Czempiń (pow. Kościan)

- „Myślmy o świętach” – warsztaty plastyczne dla emerytów

Dąbie (pow. Koło)

- Spotkanie autorskie z Heidi Hassenmuller

Gostyń

- Program literacko-muzyczny „Fryderyk Chopin – życie i twórczość” w wykonaniu aktora Zbigniewa Walerysia
- Prelekcja ks. kanonika Artura Przybyła dla Gostyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Dlaczego mamy trzech prymasów”

Jarocin

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem w ramach projektu „Po nitce do kłębka czyli książkowo-filmowe spotkania z kryminałem” dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Filia w Cielczy)
- Konkursy:
 - ~ „Książkolub” (Filia nr 4 – również w listopadzie)
 - ~ „Wiem bo czytam” (Filia w Cielczy – od września do listopada)
 - ~ „Kościół w Golinie w czterech porach roku” (Filia w Golinie)
 - ~ Konkurs plastyczny na plakat reklamujący bibliotekę (Filia w Wilkowie)
- „Noc detektywów” – spotkanie w ramach projektu „Po nitce do kłębka czyli książkowo-filmowe spotkania z kryminałem” dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Koncertowe urodziny – jubileusz 65-lecia Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jarocin
- „Dzieci w sieci” – spotkanie z policjantem na temat bezpiecznego korzystania z Internetu (Filia nr 3)
- Spotkanie Klubu Przyjaciół z Amazonkami (Filia w Golinie)

Kalisz

- „Sacrum i profanum w twórczości Tomasza Manna” – wykład Jacka Kępy
- Spotkanie autorskie z Izabelą Pietkiewicz-Paszek i promocja tomiku „Portret niesymetryczny” (w ramach Salonu Literackiego Arkadiusza Pacholskiego)
- Spotkanie autorskie z poetą Andrzejem Juszcakiem (Filia nr 5)
- Wystawy:
 - ~ „Jesienna przyroda” – wystawa prac plastycznych przygotowanych w Szkole Przystosabiającej do Pracy Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia nr 1)
 - ~ „Łzy nie są oznaką naszej słabości, lecz tym, że nasze serce nie stało się pustynią” (Maria Konopnicka) – wystawa (Filia nr 2)

- ~ „Motyle na znaczkach pocztowych” – wystawa ze zbiorów Andrzeja Stefaniaka (Filia nr 3)
- ~ „Cmentarze w Polsce” (Filia nr 4)
- ~ „Bella Italia” – wystawa fotografii Marka Kochaniaka (Filia nr 5)
- ~ „Październik miesiącem dobroci dla zwierząt. My dbamy o zwierzęta przez cały rok” (Filia nr 7)
- ~ „Muzyka jest wszędzie, czy ją słyszysz?” – wystawa publikacji oraz instrumentów perkusyjnych (Filia nr 7)
- ~ „Nasi bracia mniejsi. Dbajmy o nich nie tylko w Światowym Dniu Ochrony Zwierząt” (Filia nr 9)
- ~ „A wiecie wy dzieci, o czym ptaszek śpiewa” – w 100. rocznicę śmierci Marii Konopnickiej (Filia nr 9, Oddział dla dzieci, Filia nr 16)

KłECKO (pow. Gniezno)

- Profilaktyczno-Edukacyjny Teatr dla dzieci i młodzieży „Moralitet”. Spektakl profilaktyczny pt. „Po drugiej stronie lustra” dla uczniów klas V i VI. Cel ogólny: przeciwdziałanie złości, agresji i przemocy

KOŁO

- Wystawa modeli kartonowych ze zbiorów Jarosława Zduńczyka – „Miniatury militaria”
- „Młodość musi się wyszumieć, a starość wypalić” – spotkanie autorskie z Marią Czubaszek
- Spotkania autorskie z Pawłem Beręsewiczem (Filia dla dzieci)
- Spotkanie autorskie z Heidi Hassenmuller (Filia dla dzieci)

KOŚCIAN

Miejska Biblioteka Publiczna:

- Wystawy:
 - ~ „Kościańskimi ścieżkami Adama Tomaszewskiego” Prezentacja życia i twórczości patrona MBP w Kościanie. Wystawa ze zbiorów MBP
 - ~ „Serce i uśmiech” – z okazji 100. rocznicy śmierci Marii Konopnickiej
- Spotkanie autorskie z Hanną Kowalewską, poetką i prozatorką, autorką książek: „Tego lata w Zawrociu”, „Maska Arlekina”, „Inna wersja życia”
- „Co wolno a czego nie wolno? – czyli savoir-vivre dla dzieci” – pogadanka
- Spotkanie z Fundacją Kynoterapeutyczną „Sekret Gai” z udziałem psów i wykwalifikowanych terapeutów – z okazji Światowego Dnia Opieki nad Zwierzętami
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej – Roman Potok „85 lat kościańskiego Arionu”

- Powiatowy konkurs literacko-plastyczny – w ramach „Roku Roty” (również w listopadzie)
- Spotkanie z Arletą Frąckowiak, promocja książki „Patchwork”
- Spektakl teatralny – miniatura „Kobietą być”

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Kręć się kręć wrzeczono” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Snują się baśnie bajeczki” – Maria Konopnicka – konkurs czytelniczy (Filia w Pawłowicach)
- „Wieczór grecki” – poezja, muzyka, potrawy – spotkanie dla czytelników (Filia w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Tajlandia, Malezja, Singapur” – fotografie z podróży Dariusza Pawłaka („Galeria za Regałami”)
- Spektakl teatralny „Pan Samochodzik w lochach” w wykonaniu teatru Małych Form „Scena Świadomości”, w ramach zadania „Pan Samochodzik i... przygoda w Lesznie” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- „Tajlandia, Malezja, Singapur” – spotkanie z Dariuszem Pawłakiem w ramach cyklu „Wokół Globusa”
- „Dziejowe zagadki naszego miasta” cz. 2 – spotkanie z historykiem Markiem Kaczmarkiem dla gimnazjalistów, w ramach zadania „Pan Samochodzik i... przygoda w Lesznie” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Promocja książki Włodzimierza Braniewskiego „Ze Skrzydlatym po Poznaniu i gdzie indziej”. Fragmenty książki czytali Daniela Popławska i Mariusz Puchalski, aktorzy Teatru Nowego w Poznaniu
- Spotkanie z Jerzym Illgiem, redaktorem naczelnym Wydawnictwa Znak
- Spotkanie dla gimnazjalistów z aktorem Stanisławem Mikulskim, w ramach zadania „Pan Samochodzik i... przygoda w Lesznie” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- VIII Sympozjum „Ewangelicy w Lesznie”. W programie:
 - ~ „Leszczyńska dżuma – w historii, w sztuce i w literaturze Leszna” – Marcin Błaszowski
 - ~ „Ks. bp Andrzej Wantuła – karty z życia kościoła luterańskiego w Polsce” – ks. Waldemar Gabryś

Łubowo (pow. Gniezno)

- Koncert literacko-muzyczny „Poznajemy Chopina” – dla gimnazjum

Nowy Tomyśl

- „Śladami bajkowych tajemnic” – spotkanie z książką dziecięcą i warsztaty dla najmłodszych
- Inauguracja „Podwieczorków z książką”, czyli spotkań czytelniczych dla dzieci
- Z cyklu „Twórca i jego dzieło”:
 - ~ spotkanie autorskie z Janem Grzegorzczakiem, autorem książek o duchowości i wierze, m.in. trylogii o przypadkach księdza Grosera: „Adieu”, „Trufle” i „Cudze pole”
 - ~ Spotkanie z Adamem Seredyńskim, autorem książek dla dzieci i młodzieży (MiPBP Filia w Jastrzębsku Starym, Oddział dla Dzieci MiPBP)
- Z cyklu „Zrozumieć innych, zrozumieć siebie...”: spotkanie z religią i kulturą Indii; gość spotkania – Dariusz Rusin z Warszawy, nauczyciel, znawca filozofii wschodniej

Oborniki

- „Na dobry rok bądźcie zapisani” – spotkanie z kulturą żydowską
- Spotkanie autorskie z Hanną Kowalewską
- Wystawa wspomnieniowa „Wyjątki z historii sportu szkolnego Szkoły Podstawowej nr 2 w Obornikach w latach 1960-90”
- Chopinowskie pejzaże – wieczór poetycko-muzyczny
- „Ziemia trudnej jedności” – wieczór poetycko-muzyczny z udziałem Jana Janusza Tycnera i Mateusza Kozłowskiego
- Spotkanie z reżyserem Wandą Różycką-Zborowską połączone z projekcją filmu „Przyjaciółki”
- Spotkanie z Panem Chopinem – impreza dla dzieci przedszkolnych

Opatówek (pow. Kalisz)

- Spotkanie w bibliotece dla członków Kaliskiego Stowarzyszenia Chorych na Cukrzycę: Historia Opatówka i jej patronów
- Spotkanie z psychoterapeutką Małgorzatą Przygońską, autorką książki „Dotyk serca”
- „Komunikowanie się z mediami – spotkanie z Dariuszem Urbanowiczem, dziennikarzem, specjalistą public-relations – dla bibliotekarzy, nauczycieli i przedstawicieli innych instytucji samorządowych

Orchowo (pow. Słupca)

- Cykl spotkań dla dzieci pod hasłem „Jesienne spotkania ze sztuką” (również w listopadzie)
- Warsztaty modelinowej biżuterii
- Sztuka mandala techniką quilling

Poniec (pow. Gostyń)

- Program literacko-muzyczny „Fryderyk Chopin – życie i twórczość” w wykonaniu aktora Zbigniewa Walerysia (również w BPMiG w Krobi)
- Konkurs plastyczny, impreza podsumowująca i wystawa pokonkursowa „Chopin oczami dzieci”

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Z wizytą w Bullerbyn” – konkurs czytelniczy
- „Podróże po literaturze” – spotkanie autorskie z Mirosławą Woźną (Mochy, Kaszczor)
- „Pinokio i przyjaciele” – impreza czytelnicza (Mochy, Kaszczor)

Rawicz

- „Wieczór poezji Urszuli Bazan” – promocja nowego tomiku poezji
- „Wokół książki” – „Biblioterapeutyczna rola książki” – spotkanie z czytelnikami
- „Co można zrobić z kasztanów?” – warsztaty manualne

Słupca

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu literackiego „Fajną książkę z biblioteki czytałem(am)”
- Wycieczka do Żychlina – Śladami Fryderyka Chopina – prelegent ks. Tadeusz Jelnek „Chopin w Wielkopolsce” (Filia Cienin Kościelny)

Śmigiel (pow. Kościan)

- Konfrontacja z haftem – spotkanie kółka hafciarskiego w bibliotece (Filia w Starym Luboszu)

Trzcianka

- Wycieczka do Poznania (do nowego ZOO) dla laureatów powiatowego konkursu plastycznego „Symbole Przyrody Polskiej”
- Międzynarodowy Dzień Muzyki ph. „Muzyka Pana Chopina” – zajęcia ilustrowane muzyką

Turek

- Rozstrzygnięcie konkursu powiatowego „Nowoczesny Nauczyciel”
- Program 50+:

- ~ Spotkanie „W krainie opery i operetki” – prowadzenie R. Wiśniewski (również w listopadzie)
- ~ Zajęcia z elementami biblioterapii z cyklu „Przewietrz swoje życie” cz. I – prowadzenie Anna Sabińo z WBPICAK w Poznaniu
- Zajęcia w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy i Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia Nr 2):
 - ~ „Biały fartuch i zęby” – pokonujemy lęk przed dentystą
 - ~ „Radość życia – smutek umierania” – na podstawie książki „Jesień liścia Jasia”

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Elżbietą Dzikowską
- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla uczniów klas I szkół podstawowych nr 2 i 3 w Witkowie
- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla dzieci z grupy 5-cio i 6-ciolatków z Przedszkola Miejskiego Bajka w Witkowie
- Spotkanie autorskie z Markiem Fiedlerem – dla młodzieży gimnazjalnej

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Życie i twórczość Marii Konopnickiej – album” – konkurs literacki dla uczniów klas IV-VI (Filia w Krzycku Wielkim)

Żerków (pow. Jarocin)

- Spotkanie autorskie z Marią Czubaszek

Listopad

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Wystawa obrazów Genowefy Glinianej

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkania muzyczne z Izabellą Klebańską pt. „Nuty Chopina” – w Borku i Zimnowodzie
- Spektakl Profilaktyczno-Edukacyjnego Teatru dla Dzieci i Młodzieży „Moralitet” z Krakowa pt. „Skrzaty” w Szkole Podstawowej w Wycisławie

Chodzież

- Spotkanie z poetami: Agnieszką Wolny-Hamkało, Krzysztofem Siwczym i Maciejem Woźniakiem – prowadzenie Piotr Śliwiński z UAM
- „Powiedz komuś – bezpieczne dziecko” – zajęcia biblioterapeutyczne dla dzieci przedszkolnych (Oddział dla Dzieci)

Czempiń (pow. Kościan)

- Wieczornica z okazji 11 listopada, przygotowana przez uczniów klasy III Szkoły Podstawowej w Borowie

Dąbie (pow. Koło)

- XXII Przegląd Dorobku Artystycznego Miasta i Gminy Dąbie
- Przedstawienie w wykonaniu gimnazjalistów „Nasza wolna Ojczyzna”
- Koncert Charytatywny „Pogotowie św. Mikołaja”

Gostyń

- Spotkania autorskie z Leszkiem Szczasnym: „Turcja – pierwszy krok do Orientu” – dla młodzieży gimnazjalnej i „Syria – starożytność i ramadan z dyktaturą w tle” – dla czytelników dorosłych
- Prelekcja Stanisława Sroki „Działalność błogosławionego Edmunda Bojanowskiego” – dla Gostyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Podsumowanie Powiatowego konkursu literacko-fotograficzno-plastycznego dla dorosłych „Gostyńskie strofy i obrazy – oni żyją i tworzą wśród nas” i wystawa prac pokonkursowych – współpraca z Towarzystwem Przyjaciół Gostyńskiej Biblioteki Publicznej oraz Gostyńskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku
- Spotkanie autorskie z Wandą Chotomską – dla dzieci

Jarocin

- Spotkania autorskie:
 - ~ Kirsten Liese
 - ~ Rafał Ziemkiewicz
- Konkursy:
 - ~ „U źródeł kultury europejskiej” (Filia w Cielczy)
 - ~ „Duch mojej biblioteki” (Filia w Wilkowie)
- „Dzieci w sieci” – spotkanie z policjantem na temat bezpiecznego korzystania z Internetu (Oddział dla Dzieci, Filia nr 1 „Pod Ratuszem”, Filia w Cielczy, Filia w Mieszkowie)
- Internet dla seniora: zajęcia z przysposobienia informatycznego dla osób 50+
- „Kościół w Golinie w czterech porach roku” – pokonkursowa wystawa zdjęć, realizacja Filia nr 1 „Pod Ratuszem”

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkanie z podróżnikiem Leszkiem Szczasnym (BPMiG Jutrosin i Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- Spotkanie autorskie z Kazimierzem Orłosiem (w ramach Salonu Literackiego Arkadiusza Pacholskiego)
- Spotkanie z Anną Tabaką, Maciejem Błachowiczem i Krzysztofem Oleksiakiem, twórcami książki „Nowy Kaliszanie”
- Spotkanie autorskie z Moniką Rakusą (w ramach Salonu Literackiego Arkadiusza Pacholskiego)
- „Kaliszanie zachowani w naszej pamięci” – wykłady dla uczniów kl. 1 z IV Liceum Ogólnokształcącego poświęcone wybranym postaciom zasłużonych kaliszaniek – spotkania oraz wystawa (Filia nr 9)
- „Mój mały poeta” – konkurs poetycki dla dzieci z Niepublicznego Przedszkola „Szczęśliwa Trzynastka” (Filia nr 3)
- Wystawy:
 - ~ „...Odszedł – została jego Polska z nami – z tym testamentem, który spisał życiem, krwią – twardą mocą...” (Tadeusz Konczyński) – pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego w 75. rocznicę śmierci
 - ~ „Malarstwo na znaczkach pocztowych” – wystawa ze zbiorów Andrzeja Stefaniaka (Filia nr 3)
 - ~ „Jak kwiaty polskie” – wystawa publikacji dotyczących pieśni patriotycznych (Filia nr 7)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie z Izabellą Klebańską w ramach obchodów Roku Chopinowskiego
- Spotkanie integracyjne dla działającego przy bibliotece stowarzyszenia osób niepełnosprawnych „Promyk” z okazji 6-lecia działalności

Koło

- Spotkanie Koła Przyjaciół Biblioteki – „Japonia”, pokaz multimedialny

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- „Krew darem życia. Krwiodawstwo w kościańskim Polskim Czerwonym Krzyżu” – wystawa
- XXXIII Międzynarodowy Listopad Poetycki. Lekcje poetyckie – spotkania z uczniami poetów: Zdzisławy Jaskulskiej-Kaczmarek i Kazimierza Burnata (w Zespole Szkół nr 4 w Kościanie i w Liceum Ogólnokształcącym im. Oskara Kolberga w Kościanie)
- „Wanda Chotomska” – spotkanie z przedszkolakami
- Powiatowy konkurs literacko-plastyczny w ramach „Roku Roty” – uroczyste rozstrzygnięcie i wręczenie nagród
- „Mickiewicz w Wielkopolsce” – prelekcja

- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Jadwiga Gidel: „Stan czytelnictwa na Ziemi Kościańskiej”

Kotlin (pow. Jarocin)

- Konkurs „Czy znasz swoją gminę” (Filia Sławoszew)

Krobia (pow. Gostyń)

- Konkurs plastyczny „Fryderyk Chopin w oczach dzieci”
- Spotkanie autorskie z Jolantą Nowak-Węklarową – dla młodzieży (Filia Pudliszki)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Czas przeszły odkrywamy” – 700 lat Pawłowic – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Wrzeczono – rekwizyt naszych strychów” – lekcja regionalna (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Droga do niepodległości – wystawa książek i dokumentów” (Filia w Pawłowicach)
- Lekcja poetycka dla gimnazjalistów z Barbarą Tylman, zorganizowana w ramach Dnia Leszczyńskiego XXXIII Międzynarodowego Listopada Poetyckiego (Filia w Pawłowicach)
- „Gdy wolności nadszedł czas” – wystawa książek i dokumentów

Krzywiń (pow. Kościan)

- „Śpiewajmy Tobie Ojczyzno” – montaż słowno-muzyczny, wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych (karaoke)
- „Historia Polski w malarstwie” – wystawa

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Artystyczne wędrówki po Lesznie” – wystawa poplenerowa obrazów twórców z terenu Wielkopolski, którzy brali udział w X Jubileuszowym Plenerze Malarskim zorganizowanym przez Muzeum Okręgowe w Lesznie („Galeria za Regałami”)
 - ~ „Leszczyńskie Listopady” – prezentacja fotografii, zaproszeń i programów związanych z organizacją Dnia Leszczyńskiego Międzynarodowego Listopada Poetyckiego w latach 1988-2009 („Galeria za Regałami”)
 - ~ „Ziemia Święta 2000 lat po narodzeniu Chrystusa” – wystawa fotografii Janusza Hereźniaka („Galeria za Regałami”)
 - ~ “Kobiety w różnym wieku” – obrazy i grafiki Antoniego Suchaneckiego („Galeria Recto Verso”, „Galeria Lochy”)

- „Leszczyńskie Zaduszki” – podczas spotkania wspomniano osoby, które odeszły już wcześniej i tych, co jeszcze nie tak dawno byli pośród nas: znajomych, przyjaciół, ludzi zasłużonych dla miasta i regionu
- XXXIII Międzynarodowy Listopad Poetycki – XVI Dzień Leszczyński:
 - ~ Otwarcie wystawy „Artystyczne wędrówki po Lesznie”
 - ~ Spotkanie poetów z Polski, Litwy, Etiopii, Wietnamu i Ukrainy z władzami miasta i powiatu, bibliotekarzami oraz czytelnikami
 - ~ Lekcje poetyckie z udziałem Andrzeja Dębkowskiego, Seifu Gebru, Heleny Gordziej, Stefana Jurkowskiego, Romualda Mieczkowskiego, Nguyen Chi Thuat, Barbary Tylman, Jerzego Utkina, Marka Wawrzykiewicza, Jurija Zawgorodnija w bibliotekach, uczelniach wyższych i szkołach ponadgimnazjalnych na terenie miasta i powiatu
- „Chopin w Wielkopolsce” – spotkanie z Henrykiem Janaskiem, w ramach zadania „Frycek i Fryderyk czyli Chopin w 200. rocznicę urodzin” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Podsumowanie IX Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Stanisława Grochowiaka. Podczas uroczystości wręczenia nagród laureatom wystąpił z recitalem Adam Andryszczyk
- „Leszczyńscy Chopinowie” – koncert w wykonaniu uczniów i nauczycieli Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. Romana Maciejewskiego i Zespołu Szkół Ekonomicznych w Lesznie
- Ogłoszenie wyników konkursu literackiego „Leszczyńska tajemnica” i podsumowanie zadania „Pan Samochodzik i... przygoda w Lesznie” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Lipno (pow. Leszno)

- Lekcja poetycka dla gimnazjalistów z Jerzym Utkinem, zorganizowana w ramach Dnia Leszczyńskiego XXXIII Międzynarodowego Listopada Poetyckiego
- „Prezentacje maturalne” – jak szukać informacji i materiałów do pracy – warsztaty dla maturzystów

Łubowo (pow. Gniezno)

- Koncert pieśni patriotycznej – występ chóru z Pobiedzisk
- Promocja książki „Łubowo, ludzie, wydarzenia”
- Spotkanie autorskie z Izabellą Klebańską dla klas III szkół podstawowych
- Warsztaty poetyckie dla młodzieży ze Stanisławą Łowińską

Niechanowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Izabellą Klebańską dla dzieci z klas I-III oraz miejscowego przedszkola (Filia w Jarząbkowie)

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży Przez kontynenty: „Korytarz Wachański – Afganistan bez talibów” – spotkanie z Bartkiem Tofelem
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „W szeleście spadających liści” – jesienne spotkanie z Leopoldem Staffem i jego poezją; występ zespołu Good Staff
- Z cyklu Twórca i jego dzieło: spotkania autorskie z Krzysztofem Petkiem, autorem książek dla dzieci i młodzieży (MiPBP Oddział dla Dzieci, Filia Bukowiec, GBM w Kuślinie)
- XXXIII Międzynarodowy Listopad Poetycki – lekcje poetyckie w szkołach ponadgimnazjalnych z udziałem poetów: Vladana Stamenkovića (Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Starym Tomyślu), Lecha Lamenta (Zespół Szkół im. S. Staszica w Nowym Tomyślu), Teresy Januchty (Oddział dla Dzieci MiPBP)
- Otwarcie wystawy i promocja albumu: „Nowy Tomyśl – Sulęcini miasta partnerskie”, autor zdjęć Stefan Wiernowolski
- „Grodziskie inspiracje historyczne” – wystawa fotografii Romana Błażejczyka i Ireneusza Biechowiaka (Filia Bukowiec)
- „Bliskie spotkanie z twórczością Marii Konopnickiej” – spotkanie czytelnice dla dzieci (Filia Jastrzębsko Stare)

Oborniki

- „100 lat Jasia – przeżyjmy to jeszcze raz” – wystawa pokonkursowa (Dotyczy linii kolejowej Oborniki–Obrzycko–Wronki)
- „Jesienny spacer po lesie” – inscenizacja uczniów kl. II SP nr 2 w Obornikach dla młodszych kolegów i rodziców
- „Godejma po naszymu” – spotkanie z Waldemarem Wierzbą, autorem i wydawcą Słownika gwary poznańskiej
- „Kino i filozofia” – wykład Kuby Mikurdy ze Szkoły Nauk Społecznych Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, dla uczniów LO oraz bibliotekarzy powiatu obornickiego
- „Jesień w twórczości księdza Jana Twardowskiego” – spotkanie z uczniami Zespołu Szkół Specjalnych im. ks. Jana Twardowskiego w Kowanówku

Opatówek (pow. Kalisz)

- „O Opatówku i jego zabytkach oraz śladach z epoki napoleońskiej” – pogadanka dla członków Koła Absolwentów Zespołu Szkół Ekonomicznych w Kaliszu
- „O historii harcerstwa w Opatówku” – pogadanka dla harcerzy z powiatu kaliskiego przybyłych na zlot do Opatówka

Orchowo (pow. Słupca)

- Spotkanie z terapeutą uzależnień i psychologiem Luizą Bednarek
- Konkurs recytatorski „Zaczarowane wiersze Juliana Tuwima” i konkurs poetycki „Magia słów, czyli każdy może być poetą” oraz Koncert Jesienny w wykonaniu zespołu „Świerszcze” z Domu Kultury w Trzemesznie

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Ale to już było...” – wystawa fotografii o działalności FB w Przemęcie
- „Fryderyk Chopin – Polak znany na całym świecie” – warsztaty biblioteczne (Mochy)
- „Dzisiaj wielkie święto mamy w świat postaci z bajek wyruszamy” – impreza czytelniczo-plastyczna (Mochy)
- „Moja gmina, a w niej...” pokonkursowa wystawa fotografii (Bucz)
- „Współczesna wieś w oczach dziecka” – wystawa prac plastycznych wykonanych przez uczniów ZS w Buczu

Rawicz

- Spotkanie autorskie z Wandą Chotomską
- Spotkanie ze Zbigniewem Kulakiem „Moja Mongolia”
- Spotkanie z teatrem edukacji i profilaktyki „Maska” z Krakowa:
 - ~ „Jak Rycerz Walduś uratował królestwo”
 - ~ „Szacunek i tolerancja”
 - ~ „Magiczny klucz”
- Galeria Jednego Obrazu: „Bratki” – M. Suchaneki

Słupca

- Rozstrzygnięcie konkursu literackiego „Rycerskie klimaty” (Filia Cienin Kościelny)

Śmigiel (pow. Kościan)

- Symbole narodowe – warsztaty biblioteczne przeprowadzone w szkole w Żegrówku

Święciechowa (pow. Leszno)

- Lekcja poetycka dla gimnazjalistów z Andrzejem Dębkowskim, zorganizowana w ramach Dnia Leszczyńskiego XXXIII Międzynarodowego Listopada Poetyckiego

Trzcianka

- „Chopin w poezji” – wieczór poetycki w wykonaniu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Trzciance
- Spotkanie autorskie z Hanną Kowalewską – promocja książki „Inna wersja życia”

- Spotkanie autorskie z Izabellą Klebańską
- „Seryjni poeci” – Agnieszka Wolny-Hamkało, Krzysztof Siwczyk, Maciej Woźniak, Piotr Śliwiński – spotkanie autorskie w ramach DKK
- Powiatowe seminarium poświęcone Fryderykowi Chopinowi:
 - ~ „Związki Fryderyka Chopina z Wielkopolską” – prelekcja Marka Rezlera
 - ~ „Chopin inny i inne portrety” – prezentacja Elżbiety Wasyłyk
 - ~ „Chopin w barwach jesieni” – koncert Grzegorza Rychlika
- „Umarłych wieczność dotąd trwa, dokąd pamięcią im się płaci” – wystawa poświęcona znanym ludziom zmarłym w ostatnim roku

Turek

- Spotkanie autorskie z Marzeną Filipczak, reporterką, podróżniczką – dla młodzieży szkół średnich
- Zajęcia w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy i Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
 - ~ Posiadanie i dzielenie się – nauka sprawiania radości
 - ~ Organizacja czasu – pracuję nad swoim czasem
 - ~ Bezpiecznie na drogach
- Program 50+:
 - ~ Zajęcia z elementami biblioterapii z cyklu „Przewietrz swoje życie” cz. II – prowadzenie Anna Sabiło z WBPiCAK w Poznaniu
 - ~ Rozstrzygnięcie jubileuszowej (5 edycji) powiatowego konkursu plastycznego dla przedszkolaków ph.: „Muzykalny Miś”, połączone z przedstawieniem bajkowym „Śpiąca Królewna” (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Wystawa pokonkursowa „Drzewa genealogiczne rodzin dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 4 w Turku” wykonane w ramach akcji „Postaw na Rodzinę”

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Izabellą Klebańską dla uczniów klas II szkół podstawowych nr 2 i 3 w Witkowie

Włoszakowice (pow. Leszno)

- Lekcja poetycka dla gimnazjalistów z Romualdem Mieczkowskim, zorganizowana w ramach Dnia Leszczyńskiego XXXIII Międzynarodowego Listopada Poetyckiego

Zagórów (pow. Sępca)

- Wystawa rękodzieła lokalnych twórców i spotkanie twórców z dziećmi (Filia w Trąbczynie)

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

BESZTERDA w BWA / Red. // Tyg. Nowy (Ziemia Pilska). – 2010, nr 48, s. A10

Spotkanie m.in. z Wojciechem Beszterdą z okazji wydania publikacji książkowej „Wyprawa za horyzont”, która ukazała się w serii wydawniczej WBPICAK w Poznaniu „Fotografowie Wielkopolski”.

BIBLIOTEKA poezji współczesnej / Stefan Drajewski // Polska Głos Wielkop. – 2010, nr 282, dod. Pasaż Poznański s. 10

Omówienie tomików: Agnieszki Wolny-Hamkało „Nikon i Leica”, Karola Maliszewskiego „Potrawy pośmiertne” i Krzysztofa Gryki „Poślizg” wydanych przez WBPICAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 206, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: „Oblicza fotografii” – spotkanie z Krzysztofem Jurekim; otwarcie wystawy z Miejskiej Galerii Sztuki w Częstochowie „IV Międzynarodowy Salon Martwa Natura w Fotografii”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 212, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: otwarcie wystawy z Miejskiej Galerii Sztuki w Częstochowie „IV Międzynarodowy Salon Martwa Natura w Fotografii”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 218, s. 13

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wycieczka „Stoi w Wolsztynie lokomotywa...” z cyklu „Wielkopolska bez tajemnic” przygotowana przez Pracownię Krajoznawczą WBPICAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 224, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wystawa z Miejskiej Galerii Sztuki w Częstochowie – „IV Międzynarodowy Salon Martwa Natura w Fotografii”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 230, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wernisaż wystawy Gorzowskiego Towarzystwa Fotograficznego „XXXV Konfrontacje Fotograficzne”; spotkanie ze Stefanem Wojnec-kim „Zmienia się oblicze świata” – promocja 7. zeszytu z serii „Fotografowie Wielkopolski”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 236, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: sesja „Co nie niweczy. O twórczości Andrzeja Sosnowskiego”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 242, s. 27

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wycieczka „Szwajcaria Żerkowska tropem Adama Mickiewicza” z cyklu „Wielkopolska bez tajemnic”; spotkanie „Seryjni poeci” prowadzone przez Piotra Śliwińskiego.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 248, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wernisaż wystawy pokonkursowej „Moja Wielkopolska 2010. Konkurs fotograficzny im. Ireneusza Zjeżdżałki”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 254, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: spotkania z poetami: Agnieszką Wolny-Hamkało, Krzysztofem Siwczakiem i Maciejem Woźniakiem prowadzone przez Piotra Śliwińskiego; seminarium folklorystyczne poświęcone folklorowi Pałuk i Mazur.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 1, 2). – 2010, nr 264, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: Regionalna Konferencja Programu Rozwoju Bibliotek; spotkanie z cyklu „Seryjni poeci”; wystawa „Moja Wielkopolska 2010”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd. 2). – 2010, nr 282, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wycieczka „Boże Narodzenie – czarowanie rzeczywistości” przygotowana przez Pracownię Krajoznawczą; Spotkanie z Fotografiami; wystawa „Wielkopolska Press Photo 2010”.

DOSKONALILI mazura i komara / Robert Domżał // *Polska Głos Wielkop.* – 2010, nr 261, s. 10

Seminarium folklorystyczne w Pobiedziskach zorganizowane przez WBPiCAK w Poznaniu.

KILKA nowych ról dla starej wypożyczalni : Program Rozwoju Bibliotek / Marcin Kostaszuk // *Polska Głos Wielkop.* – 2010, nr 268, s. 18

Realizacja programu, któremu w Wielkopolsce patronuje WBPiCAK w Poznaniu.

KONCERTOWE urodziny Biblioteki // *ja pi* – 2010, nr 19, s. 14

Koncert z okazji 65-lecia jarocińskiej biblioteki z udziałem gości, m.in. dyrektor WBPiCAK.

KREW na dywanie / Joanna Orska // *Nowe Książki.* – 2010, nr 10, s. 40

Recenzja książki „Dywan” Adama Wiedemanna wydanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

KTO czyta, nie błądzi / AG // *Monitor Wielkop.* – 2010, nr 12, s. 11

Program Rozwoju Bibliotek, któremu patronuje WBPiCAK w Poznaniu. Ogłoszenie konkursu „Biblioteka jako partner w działaniu” zorganizowanego przez WBPiCAK we współpracy z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

[LAUREACI Nagrody Literackiej „Gdynia”] // *Nowe Książki.* – 2010, nr 8, s. 83

M.in. sylwetka laureatki Nagrody Literackiej „Gdynia”, nagrodzonej w kategorii poezji – Justyny Bargielskiej, autorki zbioru wierszy „Dwa fiaty”, wydanego przez WBPiCAK w Poznaniu.

MOJA Wielkopolska 2010 // *Polska Głos Wielkop.* – 2010, nr 256, s. 18

Wernisaż wystawy fotografii im. Janusza Zjeżdżałki zorganizowanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

NASTOLETNI pisarz i jego „przyjaciele z Breslau” / IPU // *Nasz Dzień po Dniu* – 2010, nr 42, s. 13

Spotkanie z Adamem Seredyńskim w nowotomyskiej bibliotece, zachętą dla młodzieży do wzięcia udziału w konkursie WBPiCAK „Jak na Zawiszy... rycerskie klimaty”.

NOWOŚCI wydawnicze / Witold Gostyński // Kron. Wielkop. – 2010, nr 2, s. 103-108

M.in. informacja o albumie Macieja Fiszera „Metamorphosis” wydanym przez WBPICAK w Poznaniu

OPRACOWANIE artykułów prasowych – „Wspólna Baza BN i Bibliotek Publicznych” / Joanna Rowińska // Bibliotekarz. – 2010, nr 11, s. 14-17

M.in. informacja o udziale WBPICAK w opracowywaniu artykułów.

POCZUCIE swobody / Anna Kałuża // Nowe Książki. – 2010, nr 7, s. 61

Recenzja książki „Luźne związki” Macieja Gierszewskiego wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

PROJEKT na miarę ram / Paweł Mackiewicz // Nowe Książki. – 2010, nr 9, s. 46

Recenzja książki „Wyrazy życia : szkice o poezji Piotra Sommera” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

REGION w kadrze / RJ // Monitor Wielkop. – 2010, nr 11, s. 11

Rozstrzygnięcie Konkursu Fotograficznego im. Janusza Zjeżdźałki „Moja Wielkopolska 2010” zorganizowanego przez WBPICAK w Poznaniu.

SERYJNI poeci : spotkanie / SDR // Polska Głos Wielkop. – 2010, nr 242, dod. Pasaż Poznański s. 8

Spotkanie z autorami publikującymi wiersze w Wydawnictwie WBPICAK.

SERYJNI poeci : spotkanie w miejskiej bibliotece / Justyna Belter // Nasz Tyg. Chodzieski – 2010, nr 45, s. 10

Spotkanie w chodzieskiej bibliotece z poetami, których wiersze wydane zostały przez WBPICAK

[WIELKOPOLSKA Press Photo 2010] // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2010, nr 282, dod. Co Jest Grane, s. 16

Informacja o wystawie.

[WIELKOPOLSKA Press Photo 2010 – wernisaż] // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2010, nr 276, dod. Co Jest Grane, s. 15

Zapowiedź wernisażu.

WIELKOPOLSKA uchwycona w kadrze : wystawa / Agnieszka Gonczar //
Polska Głos Wielkop. – 2010, nr 256, s. 18

Konkurs Fotograficzny im. Janusza Zjeżdżałki zorganizowany przez
WBPiCAK w Poznaniu.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrode im. Kazimierzy Iłakowiczówny** w 2010 roku otrzymał *Waldemar Jocher* za tom wierszy „Reszta tamtego ciała”.
- **Nagrode im. Józefa Mackiewicza** w 2010 roku otrzymał *Paweł Zyzak* za książkę „Lech Wałęsa. Idea i historia”.
- **Nagrode Fundacji im. Kościelskich** w 2010 roku otrzymał *Tadeusz Dąbrowski* za powieść „Czarny kwadrat”.
- **Nagrode Wielkiego Kalibru** 2010 otrzymała *Joanna Jodelka* za powieść „Polichromia”.
- **Doktorat honoris causa Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi** w 2010 roku otrzymał *Tadeusz Różewicz*, poeta, dramaturg, prozaik i scenarzysta.
- **Nagrode im. Janusza Zajdla** za 2009 rok otrzymali: *Anna Kańtoch* za powieść „Przedksiężycowi” i *Robert Wegner* za opowiadanie „Wszyscy jesteście Meekhańczykami”.
- **Nagrode Transatlantyk** 2010 otrzymał *Pietro Marchesani*, autor przekładów literatury polskiej na język włoski.
- **Nagrode im. Andrzeja Kijowskiego** 2010 otrzymał *Jan Polkowski*, autor tomu poezji „Cantus”.
- **Nagrode Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych – Jesień** 2010 otrzymali: *Jacek Kowalski i Mikołaj Potocki* za książkę „Gotyk wielkopolski” [Poznań : Fundacja Świętego Benedykta]; *Wojciech Kuczok* za książkę „Spiski : przygody tatrzańskie” [Warszawa : Wydawnictwo W.A.B.] oraz *Mariusz Szczygieł* za książkę „Zrób sobie raj” [Wołowiec : Wydawnictwo Czarne].

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrode Nobla** w dziedzinie literatury w 2010 roku otrzymał *Mario Vargas Llosa*, pisarz peruwiański.
- **Nagrode amerykańską National Book Award** w 2010 roku przyznano wokalistce *Patti Smith* za wspomnienia „Just Kids”.

- **Nagrodę *Found in Translation Award*** za rok 2009 otrzymała *Danuta Borchardt* za przekład „Pornografii” Witolda Gombrowicza.
- **Nagrodę im. *Astrid Lindgren*** w 2010 roku otrzymała *Moni Nilson*, autorka serii książek dla dzieci.
- **Nagrodę im. *Goncourtów*** w 2010 roku otrzymał *Michel Houellebecq* za powieść „Mapa i terytorium”.

C . Z m a r l i

- ***Ludwik Jerzy Kern*** (29.10.2010), poeta, satyryk, dziennikarz, tłumacz literatury pięknej
- ***Henryk Mikołaj Górecki*** (12.11.2010), muzyk, kompozytor, pedagog